

การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

นิสิตา อังกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2552

การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

นิสิตา อังกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
สังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
นิสิตา อังกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
พฤษภาคม 2552

นิลิตา อังกุล. (2552). การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์
นิภา ศรีไพโรจน์, อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา ความสัมพันธ์และค่าน้ำหนักความสำคัญ
ของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียนและ
การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้ดำเนินการรู้จักตนเอง
ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการปรับตัว และด้านการ สื่อสารและ
การสร้างสัมพันธภาพกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551
จำนวน 895 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามวัดทักษะชีวิต การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน
การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองและแบบทดสอบวัดความสามารถด้านเหตุผลที่มีค่าความเชื่อมั่น
.947, .833, .890, .875 และ .846 ตามลำดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอย
พหุคูณแบบ ตัวแปรตามเอกนาม (MR) และ ตัวแปรตามพหุนาม (MMR)

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี
สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนามระหว่างตัวแปร
ปัจจัยกับทักษะชีวิตมีค่า .620 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถ
อธิบายร่วมกันได้ร้อยละ 38.4

สหสัมพันธ์พหุคูณที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามมีค่าวิลคส์แลมบ์ด(Λ) .579 และสหสัมพันธ์
พหุคูณระหว่าง ตัวแปร ปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา
ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการปรับตัวและด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ มีความสัมพันธ์
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .517, .497, .423, .468 และ
.427 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต พบว่าค่าน้ำหนัก
ความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่
สภาพแวดล้อมทางการเรียน การมองโลกในแง่ดี และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง

ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตรายด้านพบว่าค่าน้ำหนัก
ความสำคัญของตัวแปรที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่
การมองโลกในแง่ดี และสภาพแวดล้อมทางการเรียน ส่วนปัจจัยการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง
ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF SOME FACTORS AFFECTING LIFE-SKILL OF THIRD LEVEL STUDENTS
UNDER THE BANGKOK METROPOLIS

AN ABSTRACT
BY
NISITA ANGKOOL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

May 2009

Nisita Angkool. (2009). **A Study of Some Factors Affecting Life - Skill of Third Level Students under The Bangkok Metropolis**. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof. Nipa Sripairot, Mr. Chawalit Ruayajin.

The purpose of this study was to investigate the relationship and beta weights of the factors of Reasoning ability, Optimistic view, Learning environment, and Parental cultivation affecting the five areas of Life skills: Self-awareness, Decision making and problem solving, Knowledge searching, Adjustment, and Interpersonal communication. The samples were 895 third class range students under Bangkok Metropolitan Administration in the second semester of 2008 academic year, selected by two-stage random sampling. The instruments used in research were the questionnaire about Life skills, Optimistic point of view, Learning environment, and Parental cultivation, and the test of Reasoning ability with the reliabilities of .947, .833, .890, .875, and .876 respectively. The data were analyzed by using univariate multiple regression (MR) and multivariate multiple regression (MMR).

The findings of study revealed that the factors of Reasoning ability, Optimistic view, Learning environment, and Parental cultivation related to the Life skills with statistical significance at the level of .01. The multiple correlation analyzed by univariate between the factors and the Life skills was .620, and the relationship was with statistical significance at the level of .01. This could explain together at 38.4%.

The Wilks' Lambda (Λ) of the correlation analyzed by multivariate was .579. The multiple correlations among the factors and the Life skills in the areas of Self-awareness, Decision making and Problem solving, Knowledge searching, Adjustment, and Interpersonal communication were .517, .497, .468 and .427 respectively with statistical significance at the level of .01.

The beta weights of factors of Learning environment, Optimistic view, and Parental cultivation affected the Life skills with statistical significance at the level of .01. When considering the beta weights of factors affecting individual areas of Life skills, it was found that the beta weights of factors of optimistic view and learning environment affected all areas of Life skills with statistical significance at the level of .01 while the factor of Parental cultivation affected Life skills in the areas of Self-awareness, Decision making and Problem solving, and Knowledge searching with statistical significance at the level of .01.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
สังกัดกรุงเทพมหานคร
ของ
นิลิตา อังกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน ประธาน
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์) (อาจารย์ ดร.สุวพร เข้มแข็ง)

..... กรรมการ กรรมการ
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ) (รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสุม)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้สละเวลาอันมีค่ากรุณาให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็น แนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ดร.สุพร เข้มเฮง อาจารย์ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์อุดมศักดิ์ นาคี อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ และผู้อำนวยการโกมินทร์ สังคะนอง ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักเรียนทุกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งคอยช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดีและขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ที่ให้ความร่วมมืออย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโท สาขา วิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา พี่และเพื่อนร่วมงานโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม โดยเฉพาะคณะครูในสายชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการให้คำปรึกษา ความช่วยเหลือและคอยเป็นกำลังใจให้ด้วยดีมาตลอด

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อนายเฉลียว อังกุลและคุณแม่นางทองดี อังกุลที่ให้กำลังใจ รวมทั้งความรักความห่วงใย จนลูกประสบความสำเร็จในการศึกษา

คุณค่าที่เกิดขึ้นจากปริญญานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแก่บุพการี ของผู้วิจัย และบูรพาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นิสิตา อังกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต	11
ความหมายของทักษะชีวิต	11
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับทักษะชีวิต	12
องค์ประกอบของทักษะชีวิต	12
ความสำคัญ และการพัฒนาทักษะชีวิต.....	19
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีเหตุผล	20
ความหมายของการคิดอย่างมีเหตุผล	20
ทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถทางสมอง	21
ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการคิดอย่างมีเหตุผล.....	24
การวัดความสามารถด้านเหตุผล	28
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมองโลกในแง่ดี	33
ความหมายของการมองโลกในแง่ดี	33
ทฤษฎีและแนวคิดการมองโลกในแง่ดี	34
ประโยชน์ของการมองโลกในแง่ดี	36
การใช้ทักษะการมองโลกในแง่ดีให้เหมาะสมกับสถานการณ์	37
วิธีการวัดรูปแบบการอธิบายตนเองเพื่อการมองโลกในแง่ดี	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางการเรียน	40
ความหมายของสภาพแวดล้อมทางการเรียน	40
ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียน	40
องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียน	42
แนวการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	44
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง	45
ความหมายของการอบรมสั่งสอน	45
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอน	45
ความสำคัญของการอบรมสั่งสอน	46
ความมุ่งหมายของการอบรมสั่งสอน	47
บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการอบรมสั่งสอน	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	54
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
การเก็บรวบรวมข้อมูล	71
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	72
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	73
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล	80
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
สังเขปความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการวิจัย	91
สรุปผลการวิจัย	92
อภิปรายผล	93
ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	104
ภาคผนวก ก	105
ภาคผนวก ข	107
ภาคผนวก ค	116
ประวัติย่อผู้วิจัย	130

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากร นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา2551	55
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา2551	57
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมเก็บข้อมูล นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา2551	58
4	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยรายด้านกับทักษะชีวิตรายด้าน	82
5	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r_{xy}) ระหว่างตัวแปรปัจจัยรายด้านกับทักษะชีวิต	83
6	ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต	85
7	ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรพหุนามและตัวแปรเอกนาม	86
8	ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยรายด้านที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตโดยรวม	87
9	ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของตัวแปรปัจจัยรายด้านที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตรายด้าน	88
10	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดทักษะชีวิต.....	108
11	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี.....	109
12	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน.....	109
13	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอน ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง.....	110
14	ค่ายากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบทดสอบ วัดความสามารถด้านเหตุผล	111
15	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง	112
16	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหา.....	112
17	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านแสวงหาความรู้.....	113
18	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการปรับตัว	113
19	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามวัดทักษะชีวิต ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร	114
20	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี.....	114

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน.....	115
22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอน ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง.....	115

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของทักษะชีวิต	15
2 ความสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบตามสามารด้านสมองตามทฤษฎีหลาย องค์ประกอบ	22
3 ลำดับขั้นการคิดของครูฝึกและเทคนิค	24
4 ลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	60

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกยุคใหม่เป็นโลกของยุคข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันหลายรูปแบบและหลายด้าน สภาพสังคมและเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สืบเนื่องจากความพยายามในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ในด้านเทคโนโลยีต่างๆ ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศในแถบตะวันตก ซึ่งสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเกิดการหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่ประเทศอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดผลกระทบกับวิถีชีวิต ค่านิยมและวัฒนธรรมของไทยบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปด้วย ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านสังคมอันเป็นผลมาจากการใช้ข้อมูลทางเทคโนโลยี ในกระแสโลกาภิวัตน์สร้างความสำเร็จทางด้านวัตถุ แต่ด้านคุณธรรม และจริยธรรมของบุคคลเสื่อมลง ประชาชนให้ความนิยมและนับถือเงินตรามากกว่าความดี สังคมชนบทเจริญรุ่งเรืองกลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น คนขาดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันกลายเป็นสังคมต่างคนต่างอยู่ในสังคมเมืองเต็มไปด้วยสถานเริงรมย์ แหล่งอบายมุข ธุรกิจทางเพศ สื่อและสารเสพติด ซึ่งโอกาสเข้าถึงแหล่งอบายมุขเหล่านี้มากขึ้นและง่ายขึ้น

ในสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อคนทุกกลุ่มที่ต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของเด็กวัยรุ่นตอนต้น (กรมสุขภาพจิต. 2547:89-190) ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้าถึงและรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ นักเรียนที่เรียนในช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นช่วงวัยที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งถือว่าเป็นวัยวิกฤติ จากเด็กน่ารักอ่อนน้อมสง่ายในสายตาของผู้ใหญ่ก็จะเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากสภาวะทางอารมณ์แปรปรวนสูง วุฒิภาวะทางอารมณ์ยังไม่สมบูรณ์มีความสับสนในการวางบทบาทของตนเองในสังคมยังขาดทักษะในการเผชิญปัญหา ความเข้าใจตนเองและประสบการณ์ทำให้เด็กวัยนี้มีปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น วิตกกังวลกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย การปฏิบัติตัวกับเพื่อน หรือการป้องกันอันตรายที่เกิดจากสังคม เพราะวิถีชีวิตของเด็กไทยในปัจจุบัน พบว่ามีความห่างเหินครอบครัว ใช้เวลาว่างและทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวน้อยลง ทำให้การสื่อสารที่ดีระหว่างพ่อแม่และลูกลดน้อยลง เด็กจึงหันไปแสวงหาความรู้ที่ไม่ถูกต้องจากกลุ่มเพื่อนและสื่อ ใช้จ่ายเงินไปกับของใช้ฟุ่มเฟือย เช่น เครื่องสำอาง โทรศัพท์มือถือ ทั้งที่ยังไม่สามารถทำงานหาเงินด้วยตนเองได้ ทำให้เด็กพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาในสิ่งดังกล่าวโดยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง การใช้เวลาส่วนมากอยู่กับคอมพิวเตอร์ ละเลยการเข้าร่วมพิธีทางศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร ขาดการปลูกฝังกล่อมเกลาทางศีลธรรมจรรยาที่ดีงามของสังคม ขาดการยับยั้งชั่งใจ การใช้สติในการตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ และการให้คุณค่าความดีมากกว่าวัตถุสิ่งของ

กิจกรรมประจำวันของเด็ก ในปัจจุบัน คือการแชตต์ (Chatting) หรือการส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ ทำให้มีโอกาสนอกห้องเรียนได้ง่าย และเข้าถึงสื่อลามกที่มากับเทคโนโลยีไฮเทคได้ ขาดระเบียบวินัยในตนเอง ขาดการควบคุมตนเอง รวมทั้งขาดความรู้และทักษะในการวิเคราะห์ สถานการณ์ เสี่ยงต่อการโดนล่อลวงมีเพศสัมพันธ์ (กรมสุขภาพจิต. 2547: 1-3)

จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ทำให้ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา นักการศึกษาและสาธารณสุข ให้ความสำคัญกับปัญหานี้อย่างมาก โดยการพยายามที่จะหาวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจัง เพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและมีความยั่งยืน แนวคิดหนึ่งที่มีการพัฒนาและขยายวิธีการอย่างแพร่หลาย คือ การเสริมสร้างและพัฒนา “ทักษะชีวิต” ซึ่งเป็นแนวคิดที่เริ่มต้นจาก องค์การอนามัยโลก (WHO) และให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถในการปรับตัวและมีพฤติกรรมที่ถูกต้องทำให้บุคคลสามารถจัดการสิ่งท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม โดยมี องค์ประกอบของทักษะชีวิต 10 องค์ประกอบ จัดเป็น 5 คู่ และแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้าน ดังนี้ (ประวิต เอราวรรณ์ และนุชนา เหลืองอังกูร. 2544 : 7-23) ด้านพุทธิพิสัย (Knowledge Domain) ประกอบด้วย ความคิดริเริ่มและความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Creative Thinking and Critical Thinking) ด้านจิตพิสัย (Attitude Domain) ประกอบด้วย ความตระหนักรู้ในตน และความเห็นใจผู้อื่น (Self Awareness and Empathy) ด้านทักษะพิสัย (Skill Domain) ประกอบด้วย การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (Interpersonal Relationship and Communication Skill) การตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Decision making and Problem Solving Skill) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด (Coping with Emotion and Stress Skill) สำหรับประเทศไทยได้นำแนวคิดทักษะชีวิตนี้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้นำมาจัดเป็นแผนกลยุทธ์และเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตให้นักเรียนภายใต้โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ประกอบด้วยทักษะ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการปรับตัว ด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการวางแผน และการจัดการและด้านการทำงานเป็นทีม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ออนไลน์) จากองค์ประกอบของทักษะชีวิตดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำทักษะชีวิตแต่ละด้านที่มีความสอดคล้องกับบริบทและคุณลักษณะนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาในด้านของการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา การเรียนรู้ได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ และด้านสังคม ได้แก่ ด้านการปรับตัว ด้านการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ

จากจุดมุ่งหมายของการนำทักษะชีวิตมาศึกษาและใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 และมาตรา 24 ได้กำหนดการจัดการ กระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียน

ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญระบอบ การศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ประกอบกับการมีทักษะชีวิตในเรื่องต่างๆ โดยการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ มีคุณภาพและเต็มสมรรถนะเป็นคนดีมีคุณธรรม และพลานามัยที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทุกๆ ด้านอย่างเต็มที่

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นและจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นว่าทักษะชีวิตเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้เป็นบุคคลมีคุณภาพและจัดการแก้ไขปัญหาที่มีทักษะชีวิตเพื่อเป็นการพัฒนาระดับวุฒิภาวะทางจิตใจ ให้มีคุณธรรมและสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่วัยรุ่นในตอนต้น กำลังมีความสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัว อยากรู้ อยากลอง ขณะที่วุฒิภาวะทางอารมณ์ในการแยกแยะสิ่งถูกผิดยังพัฒนาไม่เต็มที่ และผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนจะมีปัจจัยด้านใด ที่จะส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายการวิจัย ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองกับทักษะชีวิตของนักเรียน 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการปรับตัว และด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร โดยกำหนดความมุ่งหมายเพื่อนำไปสู่การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองกับทักษะชีวิตโดยรวมและแต่ละด้าน โดย

- 1.1 ศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรเอกนาม
- 1.2 ศึกษาความสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรพหุนาม

2. เพื่อศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต โดย

- 2.1 ศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตแบบเอกนาม
- 2.2 ศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตแบบพหุนาม

ความสำคัญของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผลการวิจัยมีความสำคัญในการวางพื้นฐานด้านการจัดการศึกษาของผู้บริหาร ครู ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนพ่อแม่/ผู้ปกครองในการจัดการเรียนรู้ และปลูกฝังขีดความสามารถผู้เรียน เพื่อเป็นการฝึกและพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นในวัยเด็ก เพื่อให้ นักเรียนรู้จักวิธีป้องกัน รู้เท่าทัน เลือกรับสิ่งที่ดีและถูกต้อง เผชิญกับปัญหาและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา โดยเฉพาะปัญหาด้านยาเสพติด และค่านิยมการบริโภคสื่อที่กำลังเป็นปัญหาที่มีมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน เพื่อให้ นักเรียนเป็นเยาวชนที่เก่ง ดี มีความสุขเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 11 กลุ่มเขตประกอบด้วย 37 สำนักงานเขต จำนวน 93 โรงเรียน และมีนักเรียนจำนวน 29,042 คน จำแนกตามระดับชั้นและเพศ ได้ดังนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12,545 คน นักเรียนชาย 6,714 คน นักเรียนหญิง 5,831 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 9,051 คน นักเรียนชาย 4,805 คน นักเรียนหญิง 4,246 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 7,446 คน นักเรียนชาย 3,864 คน นักเรียนหญิง 3,582 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 895 คน จำแนกตามเพศและระดับชั้น ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 387 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 186 คน เพศหญิง 201 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 279 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 142 คน เพศหญิง 137 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 229 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 118 คน เพศหญิง 111 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ตัวแปรที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ได้แก่

- 1.1 ความสามารถด้านเหตุผล
- 1.2 การมองโลกในแง่ดี
- 1.3 สภาพแวดล้อมทางการเรียน
- 1.4 การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ทักษะชีวิต ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 ทักษะการรู้จักตนเอง
- 2.2 ทักษะการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา
- 2.3 ทักษะการแสวงหาความรู้
- 2.4 ทักษะการปรับตัว
- 2.5 ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ทักษะชีวิต** หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการปรับตัวให้เหมาะสมภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยประสบการณ์ของนักเรียนและการถ่ายทอดฝึกฝน ซึ่งประกอบด้วย

1.1 **ทักษะด้านการรู้จักตนเอง** หมายถึง การรู้สถานภาพ บทบาทหน้าที่ ฐานะ การรับรู้ และเข้าใจความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง รับรู้ความถนัด ความสามารถและยอมรับ รู้คุณค่าของตนเอง เข้าใจจุดเด่นและจุดด้อย รู้เป้าหมายชีวิต และประเมินตนได้

1.2 **ทักษะด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา** หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องเป็นระบบขั้นตอนสามารถสรุปและประเมินผลการตัดสินใจในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมทั้งในสถานการณ์เฉพาะหน้าและสถานการณ์ทั่วไป

1.3 ทักษะการแสวงหาความรู้ หมายถึง ความสามารถในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูลแหล่งการเรียนรู้และใช้ข้อมูล แหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนกลั่นกรองข้อมูล เลือกรับข้อมูล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

1.4 ทักษะการปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการคิดเชิงบวกรู้จักเข้าใจและยอมรับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถตอบสนองปรับเปลี่ยนความคิดและควบคุมการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านบวกและด้านลบ ความสามารถผ่อนคลายอารมณ์ มีวิธีในการคลายเครียด

1.5 ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความสามารถในการแสวงหาความร่วมมือโน้มน้าวและจูงใจผู้อื่น โดยการใช้คำพูด ท่าทาง สัญลักษณ์ในการสื่อความที่ดี รวมทั้งใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม สถานการณ์ต่างๆ โดยคำนึงถึงความรู้สึก ความต้องการของตนเองและผู้อื่น

2. ความสามารถด้านเหตุผล หมายถึง ความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการคิดหาเหตุผล ความสำคัญและความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ กันในการจำแนก การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และสรุปวินิจฉัยเหตุการณ์ หรือเรื่องราวได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผล วัดได้จากแบบทดสอบการจำแนกประเภท การอุปมาอุปไมย การสรุปความและการวิเคราะห์ตัวร่วม

3. การมองโลกในแง่ดี หมายถึง ความคิด ความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทางบวก ปรับเปลี่ยนเจตคติในทางที่ควบคุมตนเองได้ และมีความพึงพอใจในสิ่งที่เกิดขึ้น และมีความเชื่อว่าเหตุการณ์หรือปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้เสมอ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นคงทนถาวร ทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน และมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดีและยืนยาว โดยคนที่มองโลกในแง่ดีจะอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ เป็น 3 รูปแบบดังนี้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถาวรหรือเกิดขึ้นชั่วคราวเหตุการณ์นั้น มีความเฉพาะหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไป และสามารถระบุปัญหาที่เกิดขึ้นได้ว่าเกิดจากตนเองหรือเกิดจากสาเหตุภายนอกหรือบุคคลอื่น

4. สภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อเรียนรู้ ตลอดจนปฏิกริยาของผู้เรียนได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อน พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน การอบรมสั่งสอน การจัดการเรียนรู้ การดูแลปกครองชั้นเรียน และการจัดบรรยากาศในการเรียนแบบมีส่วนร่วมโดยมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทักษะชีวิต

5. การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง หมายถึง การแนะนำของพ่อแม่/ผู้ปกครองที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ ให้ลูกเกิดความพอใจที่จะปฏิบัติตามค่านิยม ความเชื่อและกฎเกณฑ์นั้น โดยอาศัยกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ร่วมกับการควบคุมพฤติกรรม ที่สอดคล้องกับทักษะชีวิต และการปฏิบัติเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ ในการทำหน้าที่กล่อมเกลาให้ลูกมีลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับสังคม มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม สืบค้นลักษณะอันพึงประสงค์

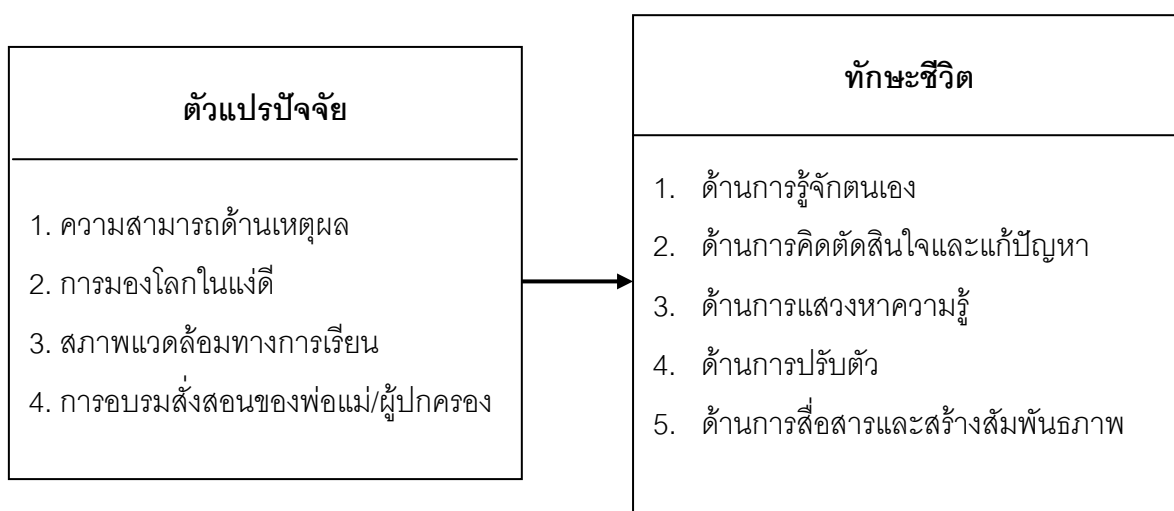
6. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการวัดและประเมินผลรวมทั้งทางด้านจิตวิทยาที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 ท่าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าทักษะชีวิตเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคล ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ชีวิต แล้วซึมซับมาสู่การสร้างทักษะชีวิตของตนเอง ดังนั้น เมื่อบุคคลมีอายุเพิ่มขึ้นทักษะชีวิตของบุคคลนั้นก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าการที่บุคคลจะมีทักษะชีวิตที่เพิ่มขึ้นตามอายุและประสบการณ์ของชีวิตแล้วนั้น ยังมีปัจจัยอีกหลายด้านที่สามารถพัฒนาให้บุคคลมีทักษะชีวิตที่ดีและเหมาะสมกับวัย ซึ่งเมื่อพิจารณาทักษะชีวิตในแต่ละด้าน จะเห็นว่าทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาและรูปแบบการเรียนรู้ ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ต้องใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา มีความคิดละเอียดรอบคอบ สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้ดี และการที่บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาโดยวิธีการลองผิดลองถูก จนทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้อุปนิสัยของบุคคลจะทำให้สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับบุคคลในสังคมได้อย่างสงบสุข

การพัฒนาทักษะชีวิตนั้นนักเรียนต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งในขั้นแรกนั้นเกิดจากการเลียนแบบบุคคลที่อยู่ในครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด จากทฤษฎีของพรอยด์ (Sigmund Freud) (สุวรรณ ไชยะธ. 2548: 88) ได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของวัยเด็กว่าถ้าเด็กได้รับการอบรมสั่งสอนที่ถูกต้อเหมาะสมก็จะส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเด็กจะได้รับจากการอบรมของพ่อแม่/ผู้ปกครอง เมื่อผู้เรียนย่างเข้าสู่วัยที่ต้องได้รับการศึกษาก็จะเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนต่อจากครอบครัว เพื่อให้ได้รับความรู้ด้านวิชาการ และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการดำเนินชีวิต ดังนั้นหากสถานศึกษามีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ หล่อหลอมเป็นมวลประสบการณ์ต่างๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต และในปัจจุบันยังพบว่านอกจากครอบครัวและสถานศึกษาที่จะเป็นตัวหล่อหลอมผู้เรียนให้เกิดทักษะชีวิตแล้วยังมี

ปัจจัยอีกหนึ่งด้านที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตนั่นคือ คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี และความสามารถด้านเหตุผล ที่จะนำไปใช้ในการปรับตัวอยู่ร่วมในสังคม มีวิจรรย์ญาณในการคิด และตัดสินใจ เผชิญกับปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ก็จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่สูงขึ้นได้ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทักษะชีวิตซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเยาวชนไทย ในยุคปัจจุบัน เหมาะสมกับนักเรียนที่เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้กรอบแนวคิดของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาใน ด้านของการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ ทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเองด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา การเรียนรู้ได้แก่ ด้านการแสวงหาความรู้ และด้านสังคม ได้แก่ ด้านการปรับตัว ด้านการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อ ทักษะชีวิตแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลก ในแง่ดี ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ ผู้ปกครอง จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพ

สมมติฐานของการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎีและข้อค้นพบงานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต
2. ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองอย่างน้อยหนึ่งตัวส่งผลต่อทักษะชีวิต

3. ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง กับทักษะชีวิตรายด้านที่วิเคราะห์แบบตัวแปรพหุนามมีความสัมพันธ์กัน

4. ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง กับทักษะชีวิตรายด้านที่วิเคราะห์แบบตัวแปรเอกนามมีความสัมพันธ์กัน

5. ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองอย่างน้อยหนึ่งตัวส่งผลต่อทักษะชีวิตรายด้าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัด กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย และเป็นเหตุผลเชิงนิรนัย (Deductive Reasoning) สู่การตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ จึงได้นำเสนอองค์ความรู้และส่วนที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

- 1.1 ความหมายของทักษะชีวิต
- 1.2 แนวคิดและทฤษฎีของทักษะชีวิต
- 1.3 องค์ประกอบของทักษะชีวิต
- 1.4 ความสำคัญของทักษะชีวิต
- 1.5 การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียน

2. เอกสารด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

- 2.1 ความสามารถด้านเหตุผล
- 2.2 การมองโลกในแง่ดี
- 2.3 การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง
- 2.4 สภาพแวดล้อมทางการเรียน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

1.1 ความหมายของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO.1994: 1) ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถของบุคคลด้านสังคมและจิตวิทยา นั่นคือความสามารถของบุคคลในการจัดการกับความต้องการและสิ่งท้าทายต่างๆ ในชีวิตประจำวัน สามารถที่จะรักษาสุขภาพจิตใจที่สมบูรณ์ แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือในสภาพแวดล้อมต่างๆ ของวัฒนธรรมนั้นๆ

ขวัญทิพย์ สุขมาก (2541 : 1) ให้ความหมายของทักษะชีวิต ไว้ว่าเป็นความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติและทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2540 : 8) ให้ความหมายทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติและทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบๆ ตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ สารเสพติด ชีวิตครอบครัว สุขภาพ บทบาทชายหญิง จริยธรรมและปัญหาสังคม

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546: 1- 2) ให้ความหมายของทักษะชีวิต หมายถึง

1. ความสามารถของมนุษย์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. ความสามารถของที่มนุษย์สามารถเรียนรู้จากตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น
3. ความสามารถที่ประกอบด้วยความรู้ เจตคติและทักษะการจัดการกับชีวิตของตนเองกับปัญหาสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้
4. ความสามารถที่มนุษย์ควรจะได้จนบรรลุจุดสูงสุดในชีวิตคือ ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

กัลยา ศรีสมบัติ (2544 : 41) ให้ความหมายทักษะชีวิตหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตัดสินใจจัดการกับปัญหารอบๆ ตัวเลือกการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเองในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต

เทพ สงวนกิตติพันธุ์ (2545: 3) ให้ความหมายทักษะชีวิตหมายถึง ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญที่จะช่วยให้ความเป็นอยู่หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย สังคมและจิตใจ ของบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต

สุวรรณา ไชยะธน (2548: 66) ให้ความหมายทักษะชีวิต หมายถึง ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญที่จะช่วยให้ความเป็นอยู่หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย สังคม และจิตใจของบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต

โดยสรุปทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปรับตัวให้เหมาะสมภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อสามารถเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยประสบการณ์และการถ่ายทอดฝึกฝน

1.2 ทฤษฎีและแนวคิดของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต (Life-Skill) เป็นความสามารถของบุคคลด้านสังคมและจิตวิทยาในการเผชิญปัญหาและปรับสภาพตัวเองกับความต้องการ และสิ่งที่ท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดขึ้นการดำรงไว้ซึ่งสุขภาพจิตที่ดีและสามารถที่จะ ปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในขณะที่ต้องเผชิญกับแรงกดดัน หรือแรงกระทบจากสภาวะแวดล้อมต่างๆ รอบตัว

1.3 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบ (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. 2546: 5 - 8) ดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision making)
2. การแก้ปัญหา (Problem solving)
3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)
4. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)
5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication)
6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship skills)
7. ความตระหนักในตนเอง (Self-awareness)
8. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
9. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions)
10. การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress)

จากองค์ประกอบของทักษะชีวิตทั้ง 10 องค์ประกอบ แบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้านดังนี้

1. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย (ความคิด)ประกอบด้วย

1.1 ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดอย่างกว้างขวาง โดยไม่ยึดติดในสิ่งที่เป็นกรอบหรือสิ่งที่คิดต่อเนื่องกันมาจนกลายเป็นความเคยชิน เป็นความคิดที่แปลกใหม่ที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้มีส่วนช่วยในการสนับสนุนในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ในการค้นหาทางเลือกต่างๆ และผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก ถึงแม้ว่ายังไม่มี การตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาก็ตาม ความคิดสร้างสรรค์ยังช่วยให้บุคคลสามารถนำประสบการณ์ที่ผ่านมา มาใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

1.2 ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical thinking) เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหา เหตุการณ์ และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ธรรมชาติ เทคโนโลยี และประเมินปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรม เช่น ค่านิยม แรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลจากสื่อ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

2. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย หรือเจตคติ (จิตใจ) ประกอบด้วย

2.1 ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) เป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจจุดดี จุดด้อยของตนเอง อะไรที่ตนเองปรารถนาและไม่พึงปรารถนาและเข้าใจในความแตกต่างจากบุคคลอื่นไม่ว่าจะในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับ การศึกษา ศาสนา สีผิว สุขภาพ ฯลฯ

2.2 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก และความเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา ถึงแม้ว่าเราจะไม่คุ้นเคย ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีทางสังคม เช่น ความแตกต่างทางเชื้อชาติวัฒนธรรม โดยเฉพาะบุคคลที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือและดูแล เช่น ผู้ป่วยโรคเอดส์ ผู้มีภาวะบกพร่องทางจิตใจ หรือ บุคคลที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม

3. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย (การกระทำ) มี 3 คู่ ประกอบด้วย

3.1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship skills) ด้วยให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สามารถที่จะรักษาและดำรงไว้ซึ่งสัมพันธ์อันดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข รวมถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีของสมาชิกในครอบครัว เป็นแหล่งสำคัญของแรงสนับสนุนทางสังคม

การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทาง เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมและสถานการณ์ โดยสามารถที่จะแสดงความคิดเห็น ความปรารถนา ความต้องการ การขอร้อง การเตือน การปฏิเสธ และการขอความช่วยเหลือ

สรุป ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและภาษาท่าทางเพื่อสื่อสาร ความรู้สึกนึกคิดของตนเองไปยังผู้อื่นรวมถึงความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นที่สื่อสารมายังตนเอง

3.2 การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา

การตัดสินใจ (Decision making) เป็นสิ่งนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในชีวิต ซึ่งถ้าบุคคลมีการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในการกระทำที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยมีการประเมินทางเลือก และผลจากการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้น จะมีผลต่อสุขภาพอนามัยของบุคคล

การแก้ปัญหา (Problem solving) เมื่อบุคคลมีปัญหาก็ไม่สามารถแก้ไขได้ทำให้เกิดภาวะตึงเครียดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทักษะการแก้ปัญหาจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาในชีวิตของเขาได้

สรุป ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการรับรู้ปัญหา โดยรู้สาเหตุของปัญหา นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์จนเกิดความรู้ความเข้าใจที่จะหาทางเลือกที่เหมาะสม ทำให้ตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาจนถึงขั้นแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3.3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

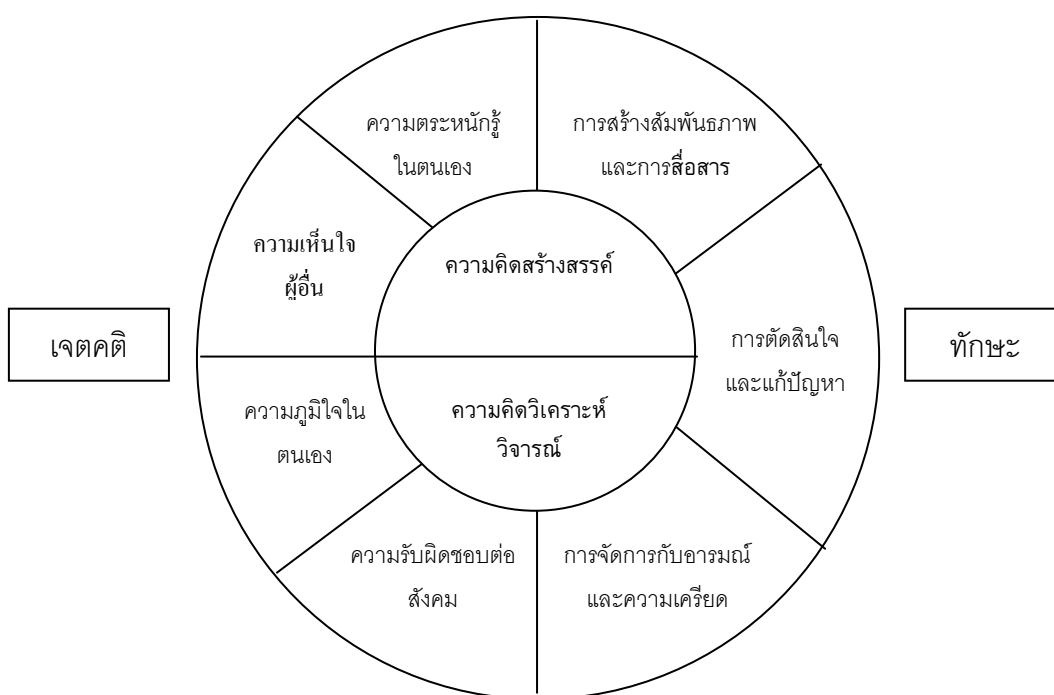
การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotions) เป็นการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งจะทำให้สามารถตอบสนองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม เช่น อารมณ์รุนแรงหรือความเศร้าโศกที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพ

การจัดการกับความเครียด (Coping with Stress) เป็นความสามารถในการรู้ถึงสาเหตุของความเครียดและรู้ถึงแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เช่น การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในชีวิต การเรียนรู้วิธีผ่อนคลายเมื่ออยู่ในภาวะความตึงเครียดได้อย่างเหมาะสม เพื่อจะช่วยลดปัญหาทางด้านสุขภาพ

สรุป ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด เป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ที่เกิดขึ้น รู้เท่าทันว่าอารมณ์มีอิทธิพลทำให้เกิดพฤติกรรมทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นจึงต้องรู้จักเลือกใช้วิธีที่ถูกต้องและเหมาะสมจัดการกับอารมณ์ที่อาจก่อให้เกิดปัญหายืดเยื้อ ต่อเนื่องได้รู้สาเหตุของความเครียดที่เกิดขึ้น รู้วิธีการควบคุมระดับความเครียด เช่น การผ่อนคลาย ความเครียด รู้จักหลีกเลี่ยงสาเหตุที่จะทำให้เกิดความเครียดซึ่งอาจจะนำมาซึ่งพฤติกรรมหรือสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้

องค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดของกรมสุขภาพจิต

สำหรับในประเทศไทย มีการปรับเปลี่ยนโดยจัดความคิดสร้างสรรค์และความคิดวิจารณ์ญาณเป็นองค์ประกอบร่วมและเป็นพื้นฐานของทุกองค์ประกอบ เพิ่มองค์ประกอบด้านจิตพิสัยอีก 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ความภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) โดยแบ่งองค์ประกอบ 10 องค์ประกอบออกเป็นทักษะชีวิตด้านเจตคติ 4 องค์ประกอบ และทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยอีก 6 องค์ประกอบ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยแสดงเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 1 (กัลยา ศรีสมบัติ. 2544: 41-42)

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

ที่มา: ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2540, กรกฎาคม - ธันวาคม). หลักและวิธีการสอนทักษะชีวิต.

1. องค์ประกอบด้านพุทธิพิสัย เป็นองค์ประกอบร่วม ประกอบด้วย

1.1 ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์(Critical Thinking) ความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว

1.2 ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความสามารถในการคิด อย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

2. องค์ประกอบด้านจิตพิสัย หรือเจตคติ ประกอบด้วย

2.1 ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) ความสามารถค้นหาและ เข้าใจจุดดีจุดด้อยของตนเองและความแตกต่างจากบุคคลอื่น

2.2 ความเห็นใจผู้อื่น (Emphaty) ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและ เห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างจากเรา

2.3 ความภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ค้นพบ และภูมิใจในความสามารถด้านต่างๆ ของตน โดยไม่มุ่งสนใจแต่เรื่องความโก้ รูปรางหน้าตา เสน่ห์ หรือความสามารถทางเพศ

2.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ความรู้สึกที่ตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเจริญหรือเสื่อมของสังคม

3. องค์ประกอบด้านทักษะพิสัย หรือทักษะ ประกอบด้วย

3.1 การ สร้างสัมพันธภาพและสื่อสาร(Interpersonal Communication) ความสามารถในการใช้คำพูด ภาษาท่าทางเพื่อการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตน และรับรู้ความรู้สึก นึกคิดของอีกฝ่าย

3.2 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Decision Making and Problem Solving) ความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุหาทางเลือก วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียประเมินทางเลือก ตัดสินใจเลือกและลงมือแก้ปัญหาอย่างถูกต้องเหมาะสม

3.3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด (Coping with Emotion and Stress) ความสามารถในการประเมินและรู้เท่าทันอารมณ์หรือความเครียด ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ของคน เลือกใช้วิธีการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีวิธีป้องกันการเกิดอารมณ์และความเครียด ที่เหมาะสม

จากองค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลกและกรมสุขภาพจิตของ ไทยดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐาน ที่ใช้กันอยู่ ทั่วไปและเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับเยาวชนไทยยุคปัจจุบัน โดยศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตใน แห่งของทักษะในการจัดการตนเอง ทักษะทางสังคม ทักษะในการจัดการจัดการงานอาชีพ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ออนไลน์) ประกอบด้วยทักษะในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง ได้แก่

1.1 ทักษะการรู้จักตนเอง หมายถึง การรู้สถานภาพของตนเอง ได้แก่ เพศ วัย บทบาท หน้าที่ ฐานะ ความเป็นอยู่ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจต้องการ จุดเด่น-จุดด้อย รวมไปถึง ลักษณะนิสัย เจตคติ ค่านิยม ยอมรับ รู้คุณค่าและควบคุมตนเอง ได้ ช่วยให้บุคคลเข้าใจและยอมรับ ตนเอง สามารถตัดสินใจและปรับตัวอย่างเหมาะสมทั้งในด้านการเรียน การงานและการดำเนินชีวิต

1.2 ทักษะการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ทั้งใน สถานการณ์เฉพาะหน้าและสถานการณ์ทั่วไปป้องกันการถูกหลอกลวง ช่วยในการตัดสินใจ แก้ปัญหา อย่างฉลาดรอบคอบ

2. ด้านการเรียนรู้ ได้แก่

ทักษะการแสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการใช้เครื่องมือ และเทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูลแหล่งการเรียนรู้และใช้ข้อมูล แหล่งการเรียนรู้ กลับกรองและเลือกรับ ข้อมูล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ทำให้รู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์และ สถานการณ์ต่างๆ สามารถเตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบ

3. ด้านสังคม ได้แก่

3.1 ทักษะการปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการคิดเชิงบวก ยอมรับปรับความคิด อารมณ์และพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านบวกและด้าน ลบ เกิดภาวะสมดุลทางจิตใจ มีความสงบสุขในชีวิต ลดความเครียด การทำร้ายตนเองและผู้อื่น ช่วย ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นหรือสถานการณ์แปลกใหม่ได้ดี และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับ กาลเทศะ

3.2 ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร ด้วยภาษา ท่าทาง สัญลักษณ์และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความรู้สึก ความต้องการของตนเองและผู้อื่นช่วยให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความร่วมมือและสัมพันธภาพที่ดี ป้องกันการทะเลาะเบาะแว้ง ลดการขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา

4. ด้านการจัดการสร้างงานสร้างอาชีพ

4.1 ทักษะการวางแผนและการจัดการ หมายถึง ความสามารถในการกำหนด

เป้าหมาย วางแผน บริหารและจัดการเกี่ยวกับชีวิต การเรียน การงานและอาชีพอย่างเป็นระบบ เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณค่าของการใช้ทรัพยากรต่างๆ ช่วยให้มีความรู้ระบบและแบบแผนในการดำเนินชีวิต สามารถใช้ทรัพยากร เวลา เงิน สิ่งของอย่างคุ้มค่าตลอดจนสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพและมีรายได้

4.2 ทักษะการทำงานเป็นทีม หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกันอย่าง

มีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ รับฟัง และแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เคารพ กฎกติกาของกลุ่ม มีการประสานงานอย่างเป็นระบบและรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยให้สามารถถึงจุดเด่น ศักยภาพของแต่ละบุคคลออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เกิดการพัฒนาด้าน ความสามารถ ความเอื้ออาทร ใจกว้าง รู้สึกมีส่วนร่วมและทำให้เกิดความภูมิใจ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาปัจจัยบางประการ ที่ส่งผลต่อ ทักษะชีวิตพื้นฐานซึ่งมีความเหมาะสมกับบริบทและคุณลักษณะของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาทักษะชีวิตพื้นฐานในแง่ของการจัดการดูแลช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ ทักษะ การรู้จักตนเอง ทักษะการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการแสวงหาความรู้ การอยู่ร่วมในสังคมได้แก่ ทักษะการปรับตัวทักษะการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพตามแนวความคิด ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ทักษะด้านการรู้จักตนเอง หมายถึง การรู้สถานภาพ บทบาทหน้าที่ ฐานะ การรับรู้และ เข้าใจความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเอง สามารถจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง รับรู้ความถนัด ความสามารถและยอมรับ รู้คุณค่าของตนเอง เข้าใจจุดเด่นและจุดด้อย รู้เป้าหมายชีวิต และประเมินตนได้

2. ทักษะด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่าง ถูกต้องเป็นระบบขั้นตอนสามารถสรุปและประเมินผลการตัดสินใจในการเลือกแนวทางแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสมทั้งในสถานการณ์เฉพาะหน้าและสถานการณ์ทั่วไป

3. ทักษะการแสวงหาความรู้ หมายถึง ความสามารถในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี ในการเข้าถึงข้อมูลแหล่งการเรียนรู้และใช้ข้อมูล แหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนกลั่นกรองข้อมูล เลือกกับ ข้อมูล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

4. ทักษะการปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการคิดเชิงบวกรู้จักเข้าใจและยอมรับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถตอบสนองปรับความคิดและควบคุมการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านบวกและด้านลบ ความสามารถผ่อนคลายอารมณ์มีวิธีในการคลายเครียด

5. ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความสามารถในการแสวงหาความร่วมมือโน้มน้าวและจูงใจผู้อื่น โดยการใช้คำพูด ท่าทาง สัญลักษณ์ในการสื่อความที่ดี รวมทั้งใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมสถานการณ์ต่างๆ โดยคำนึงถึงความรู้สึก ความต้องการของตนเองและผู้อื่น

1.4 ความสำคัญและการพัฒนาทักษะชีวิต

การพัฒนาการศึกษา คือ การพัฒนามนุษย์ และการพัฒนามนุษย์นั้นคือ การพัฒนาชีวิต จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาทั้งในด้านสาระการเรียนรู้ (องค์ความรู้) และการฝึกปฏิบัติ (ทักษะ) วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546: 2-5) เมื่อต้องการพัฒนาชีวิตจะต้องเข้าใจว่าการรู้ชีวิตมีความสำคัญเท่าๆ กันหรือมากกว่าการรู้ความรู้เสียอีก เพราะการรู้ชีวิตเกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรมของการอยู่ร่วมกัน ฟังพาอาศัยและฟังฟังกัน รวมไปถึงการปลดปล่อยตนเองความเป็นอิสระ การเรียนรู้ชีวิตเป็นทักษะที่แตกต่างไปจากการเรียนรู้ที่เป็นวิชาการเป็นทักษะที่ต้องอาศัยจิตวิญญาณ ซึ่งบางทีความรู้ที่เราจำได้ วิเคราะห์เก่ง เรียนได้คะแนนสูง ไม่ได้ช่วยให้มนุษย์สามารถมีทักษะชีวิตได้ทักษะชีวิตต้องเกิดจากการรู้และเข้าใจตนเอง และรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา " ซึ่งจากข้อความนี้สอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาที่มีแนวทางในการพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เพื่อเป็นพลังในการสร้างสรรค์โลก การพัฒนาชีวิตของเยาวชนเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษา เพราะชีวิตจะพัฒนาได้อย่างมีมาตรฐาน มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต้องอาศัยการศึกษาเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนา (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี; 2546: 34-56) ชีวิตที่ได้รับการพัฒนาจะต้องพัฒนาในรูปองค์รวมของชีวิต คือ องค์ความรู้และทักษะชีวิต

สำหรับการพัฒนาชีวิตด้วยศึกษานั้นการพัฒนาทักษะชีวิต (กรมสุขภาพจิต. 2544-8) จัดเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ปกครองครูอาจารย์ จะต้องคำนึงถึงในการปลูกฝังและฝึกฝนให้นักเรียนมีพื้นฐานของทักษะชีวิตที่ดีตามครบถ้วนตามองค์ประกอบ เพื่อมุ่งไปสู่จุดประสงค์ที่จะให้นักเรียนมีพื้นฐานของชีวิต ในลักษณะมนุษย์ที่ดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นความเก่งที่มีลักษณะการใช้ความคิด สติปัญญา และลักษณะของการทำงานที่เรียกว่า คิดเป็น คือการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล คิดเชื่อมโยงในความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ทำให้เกิดปัญญา มีโลกทัศน์กว้างขวางที่สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้ และการคิดเป็นย่อมนำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่นการทำเป็น และการอยู่ร่วมกัน

เป็น การคิดเป็นจัดว่าเป็นความเก่งทั้งทางด้านไอคิวสติปัญญา และความ มฉลาด ทางอารมณ์ ส่วน การทำเป็นเป็นความเก่ง ในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ การที่มนุษย์เรียนรู้จากการทำงานเป็นโดยเฉพาะ การสร้างเป็น จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้จากการทำงาน เกิดการปิติและภูมิใจในผลงาน มีทักษะ การสื่อสาร ทักษะในการเผชิญสถานการณ์และทักษะในการจัดการคุณลักษณะของการเป็นคนดี ความหมายของการเป็นคนดีในทางสากล หมายถึง บุคคลที่มีพฤติกรรมเป็นที่พึงประสงค์ คือ ไม่ทำให้อื่นและสังคมที่แวดล้อมต้องเดือดร้อน เพราะการกระทำของตนเอง เป็นบุคคลที่รักเพื่อนมนุษย์ รักสันติภาพ มีความเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล การเป็นคนดีจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจิตใจพร้อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาความสำคัญและการพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ที่จะมีทักษะชีวิตที่ดีนั้น ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะทั้งด้านสติปัญญาและคุณลักษณะทางพฤติกรรม อันพึงประสงค์ ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาควบคู่กันไประหว่าง ความรู้และทักษะการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยจึงได้กำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตพื้นฐานดังกล่าว ประกอบด้วยปัจจัยคุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2. เอกสารด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

การวิจัยครั้งนี้เป็นการหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relation) ของปัจจัยบางประการ ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) โดยการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ที่มีปัจจัยต่างๆ ทั้งปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนตัวและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดของแต่ละปัจจัยในหัวข้อต่อไป

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีเหตุผล

ความหมายของการคิดอย่างมีเหตุผล

เทอร์สโตน (ณรงค์ พวงศรี. 2525 : 1; อ้างอิงจาก Thurstone. 1938: Primary Mental Ability.) ได้อธิบายว่า การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นสมรรถภาพที่สำคัญอันหนึ่งในสมรรถภาพ ทั้ง 7 ได้แก่ สมรรถภาพทางด้านตัวเลข ภาษา ความจำความคล่องแคล่วในการจำการคิดอย่างมีเหตุผลมีมิติสัมพันธ์และการรับรู้

กู๊ด(ณรงค์ พวงศรี. 2525 : 10; อ้างอิงจาก Good. 1945: Dictionary of Education.)

ได้อธิบายการคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง การกระทำหรือกระบวนการทางสมองที่จะลงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงและประสบการณ์ สามารถสรุปผลจากเหตุได้หรือข้อสมมุติได้

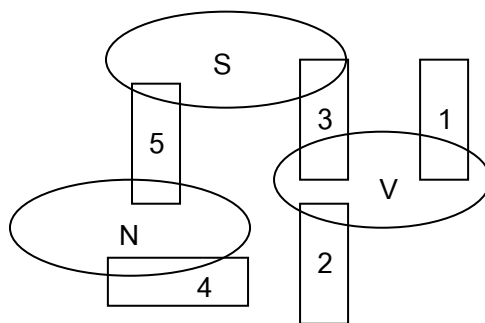
ลิวน สายยศและอังคณา สายยศ (2526) ให้ความหมายว่าความสามารถด้านเหตุผลมิได้มีความหมายแต่เพียงการรู้ถึงสาเหตุ และผลที่จะตามมาเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณแล้ววินิจฉัยสรุปอย่างถูกต้องด้วย

จากการศึกษาความหมายของความสามารถด้านเหตุผลของนักการศึกษาดังกล่าวสรุปความหมายความสามารถด้านเหตุผลได้ว่า หมายถึง การกระทำหรือกระบวนการทางสมองในอันที่จะลงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงและปรากฏการณ์ สามารถสรุปจากเหตุหรือข้อสมมุติได้ โดยใช้วิจารณ์ญาณในการคิดหาความสำคัญและความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ กัน ในการจำแนก การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และสรุปวินิจฉัย เหตุการณ์หรือเรื่องราวได้ อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล

การคิดอย่างมีเหตุผลเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางสมองของมนุษย์และความแตกต่างกันในความสามารถของแต่ละคน โดยถ้ามุ่งวัดความสามารถในภาพรวมมีคะแนนที่ใช้พิจารณาตัวเดียวเรียกว่า ไอคิว เป็นการวัดเชาว์ปัญญา แต่ถ้าแยกวัดความสามารถเป็นด้านๆ มีคะแนนพิจารณาในแต่ละด้าน จะเป็นการวัดความถนัด

ทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถทางสมองของมนุษย์

ทฤษฎีหลายองค์ประกอบ (Multiple - factor Theory) ทฤษฎีนี้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางของนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ผู้นำในการสร้างทฤษฎีนี้คือ เทอร์สโตน (L.L thurstone) เสนอทฤษฎีเมื่อ ค.ศ. 1933 เขาได้ทำการวิจัยโครงสร้างทางสมองอย่างกว้างขวางและใช้หลักการวิเคราะห์สมัยใหม่เรียกว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ทำให้สามารถแยกความสามารถ ทางสมองออกเป็นส่วนประกอบย่อย ๆ ได้หลายอย่าง โดยเชื่อว่าความสามารถทางสมองไม่ได้ประกอบด้วยความสามารถรวมเป็นแกนกลาง แต่ประกอบด้วยองค์ประกอบเป็นกลุ่มโดยแต่ละกลุ่มมีหน้าที่โดยเฉพาะหรือทำงานร่วมกันบ้างก็ได้ องค์ประกอบย่อยๆ นี้ เทอร์สโตนให้ชื่อว่า ความสามารถปฐมภูมิของสมองหรือความสามารถทางสมองขั้นพื้นฐาน (Primary Mental Ability) เขาแยกองค์ประกอบย่อยโดยยึดน้ำหนักขององค์ประกอบ (Loading Factor) เป็นสำคัญ แต่จริงๆ แล้วกลุ่มของความสามารถหรือองค์ประกอบมากที่สุดคือ ความสามารถทางศัพท์น้ำหนักลดลงมาอีก คือ อุปมาอุปไมยทางภาษา และน้ำหนักน้อยที่สุดคือ คณิตศาสตร์ เหตุผล

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ภายในของแบบทดสอบ 5 ชุด ขึ้นอยู่กับ 3 องค์ประกอบ

V. (Verbal), N. (Number) และ S. (Spatial) ตามทฤษฎีหลายองค์ประกอบ

ที่มา: Anastasi, Anne. Psychological Testing. 4th ed. 1982: 371

จากภาพทำให้เราทราบว่าสหสัมพันธ์ของแบบทดสอบ 1, 2 และ 3 ที่มีต่อกันและกัน มีองค์ประกอบร่วมทางภาษา (Verbal factor: V) ในทำนองเดียวกันสหสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบ 3 และ 5 เป็นผลจากองค์ประกอบมิติสัมพันธ์ (Spatial factor: S) และความสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบ 4 และ 5 เป็นผลจากองค์ประกอบทางตัวเลข (Number factor: N) ที่น่าสังเกตคือแบบทดสอบ 3 และ 5 มีองค์ประกอบซ้อนขึ้นมา นั่นคือ V และ S มีอยู่ในแบบทดสอบ 3 N และ S มีอยู่ในแบบทดสอบ 5

เทอร์สโตนวิเคราะห์องค์ประกอบความสามารถของมนุษย์ได้หลายอย่าง และพบว่าสมรรถภาพทางสมองพื้นฐาน (Primary Mental Abilities) มี 7 องค์ประกอบ ดังนี้ (Anastasi. 1982: 366-368)

1. องค์ประกอบด้านความเข้าใจภาษา (Verbal Comprehension: V) เป็นความสามารถด้านการอ่านเข้าใจ (Reading Comprehension) อุปมาอุปไมยทางภาษา (Verbal Analogies) การจัดเรียงประโยค (Disarranged Sentences) เหตุผลทางภาษา (Verbal Reasoning) และการจับคู่ของคำภาษิต (Proverb Matching) ผู้ที่มีองค์ประกอบด้านนี้สูง จะมีความสามารถในการอ่านเอาเรื่อง อ่านแบบเข้าใจในความหมาย รู้ความสัมพันธ์ของคำ รู้ความหมายของศัพท์ได้อย่างดี ซึ่งสมรรถภาพเหล่านี้วัดด้วยแบบทดสอบทางภาษา (Vocabulary Tests)

2. องค์ประกอบด้านความคล่องแคล่วในการใช้ถ้อยคำ (Word Fluency: W) เป็นความสามารถในการเอาตัวอักษรมาผสมสร้างคำ (Anagrams) หาคำที่มีเสียงพ้องกัน (Rhyming) เป็นความสามารถที่จะใช้คำได้มากในเวลาจำกัด ความสามารถด้านนี้จะส่งผลให้มีความสามารถในการเจรจาประพันธ์ร้อยแก้วร้อยกรอง ตอบโต้ทันทีทันใด ที่เรียกว่ามีปฏิภาณไหวพริบในการเจรจา

ความสามารถนี้ไม่เหมือนกับข้อแรก ข้อแรกเป็นความสามารถด้านภาษาในทางความเข้าใจในทางภาษา ส่วนข้อนี้มองผลในด้านเจรจาเป็นสำคัญ

3. องค์ประกอบด้านจำนวน (Number Factor: N) องค์ประกอบนี้ส่งผลให้มีความเข้าใจในวิชาคณิตศาสตร์ต่างๆได้ดี มีความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์และความหมายของจำนวน มีความแม่นยำคล่องแคล่วในการบวก ลบ คูณ หาร ในวิชาเลขคณิตได้อย่างดีอีกด้วย

4. องค์ประกอบด้านมิติสัมพันธ์ (Space Factor: S) เป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ทางเรขาคณิต (Geometric Relation) ซึ่งส่งผลให้เข้าใจถึงขนาดและมิติต่างๆ อันได้แก่ จุด เส้น ความกว้าง ความสั้น ยาว ไกล ใกล้ และพื้นที่หรือทรวดทรงที่มีขนาดและปริมาตร ที่แตกต่างกัน สามารถสร้างจินตนาการให้เห็นส่วนย่อยและส่วนผสมของวัตถุต่างๆ เมื่อนำมาซ้อนทับกันและความสามารถการมองเห็น การเปลี่ยนตำแหน่งที่อยู่หรือการแปลงรูป (Transformation)

5. องค์ประกอบด้านความจำ (Memory Factor: M) เป็นความสามารถด้านความทรงจำ เรื่องราวและมีสติระลึกเรื่องราว เหตุการณ์และสิ่งของ จนสามารถถ่ายทอดได้ ความจำอาจเป็นความจำแบบนกแก้วหรือจำโดยอาศัยสิ่งสัมพันธ์ได้ ซึ่งถือว่าเป็นความจำในองค์ประกอบนี้ทั้งสิ้น

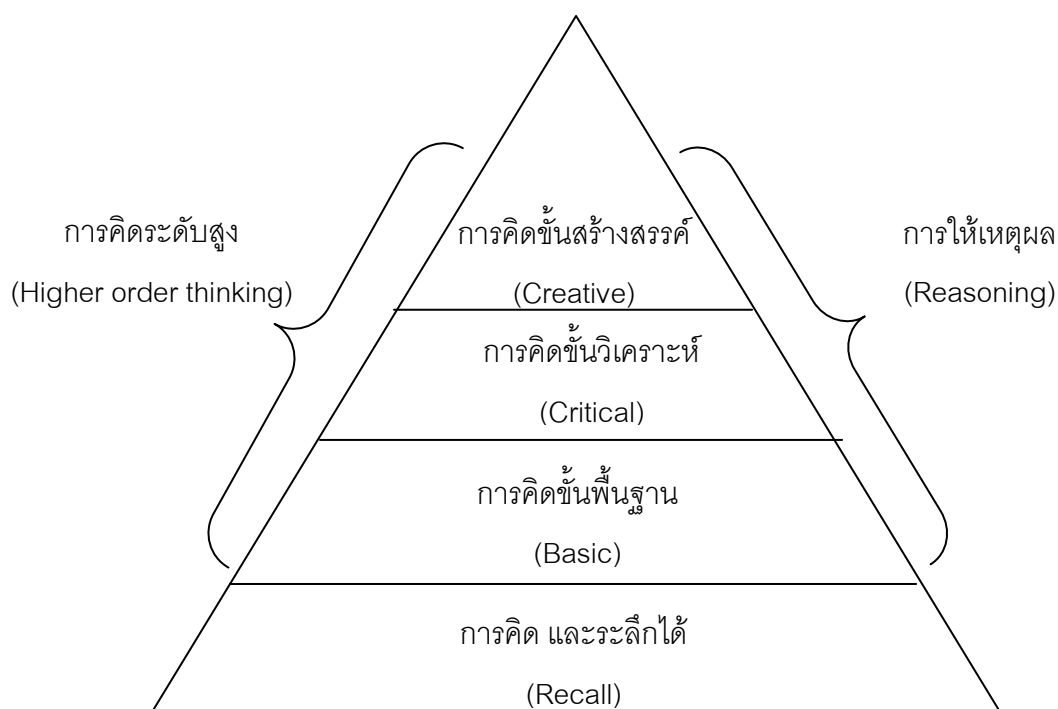
6. องค์ประกอบด้านการรับรู้ (Perceptual Factor: P) เป็นความสามารถด้านการเห็นรายละเอียด ความคล้ายคลึง หรือความแตกต่างระหว่างสิ่งของต่างๆอย่างรวดเร็วและถูกต้อง

7. องค์ประกอบด้านเหตุผล (Reasoning Factor: R) บางที่ใช้ Induction: I หรือ General Reasoning โดยแสดงถึงความสามารถด้านวิจารญานหาเหตุผลค้นคว้าหาความสำคัญ ความสัมพันธ์และหลักการที่สร้างกฎหรือทฤษฎี ในตอนแรกเทอร์สโตนมองในรูปอุปมาและอนุมาน ภายหลัง ผู้ศึกษาด้านนี้มองว่าจะวัดเหตุผลได้ดีต้องวัดด้วยเลขคณิตเหตุผล (Arithmetic Reasoning)

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบด้านเหตุผลเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางสมอง ที่ผู้วิจัยมีความสนใจในการที่จะนำมาศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้แนวคิดความสามารถทางสมองด้านเหตุผลของเทอร์สโตน ซึ่งการคิดอย่างมีเหตุผลนี้ส่งผลต่อความสามารถด้านวิจารญานหา และการคิดวิเคราะห์ของกฎหรือทฤษฎี

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับการคิดอย่างมีเหตุผล

ครูลิขิต และรูดนิค (Krulik and Rudnick. 1993: 3) ได้แบ่งการคิดออกเป็น 4 ขั้น คือ การคิดและระลึกได้ (Recall) การคิดขั้นพื้นฐาน (Basic) การคิดขั้นวิเคราะห์ (Critical) และการคิดขั้นสร้างสรรค์ (Creative) ส่วนการให้เหตุผล ครูลิขิตและรูดนิค มองว่าเป็นส่วนสำคัญของการคิดที่เหนือได้จากขั้นระลึกได้ ดังภาพ

ภาพประกอบ 3 ลำดับขั้นการคิดของครูลิขิตและรูดนิค

ที่มา: Krulik and Rudnick. 1993: 3

ครูลิขิตและรูดนิค อธิบายว่า การคิดเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนแต่จะขั้นตอนที่แสดงในแผนภาพไม่ได้แยกจากกันทีเดียว จะเห็นว่า ‘การให้เหตุผล’ เป็นส่วนที่รวมขั้นตอนตั้งแต่ความคิดขั้นพื้นฐาน การคิดขั้นวิเคราะห์และการคิดที่สร้างสรรค์ และสำหรับการคิดในระดับสูง (higher order thinking) เป็นการคิดที่อยู่ในขั้นการวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

คาร์พลัส (สุภาพร บุญหนัก. 2544: 31 – 32; อ้างอิงจาก Karplus. 1977: 169 - 175) ได้ อธิบายการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กในสองลักษณะคือ ขั้นปฏิบัติการด้วยรูปธรรมและขั้นปฏิบัติการ ด้วยนามธรรมดังนี้

การคิดอย่างมีเหตุผลแบบรูปธรรม (Concrete reasoning patterns: C)

C_1 (Classification) สามารถจำแนกและรวมกลุ่มสิ่งของโดยอาศัยเกณฑ์ การสังเกตคุณสมบัติของสิ่งเหล่านั้น เช่นบอกความแตกต่างของกรวดและเบสได้ โดยการสังเกตสีของ กระดาษลิตมัสที่เปลี่ยนแปลง และมีความเข้าใจลักษณะที่เป็นตรรกศาสตร์ เช่น สุนัขเป็นสัตว์ แต่สัตว์ ทุกตัวไม่ใช่สุนัข

C_2 (Conservation) สามารถคิดอย่างมีเหตุผลเรื่องการอนุรักษ์ โดยปริมาตร ของสารคงที่เมื่อไม่มีการนำมาเพิ่มหรือเอาออกไป เช่น เมื่อเทน้ำออกจากถ้วยระบอกลงปริมาตร ของน้ำจากถ้วยในครั้งแรกจะเท่ากับปริมาตรของน้ำในระบอกลงถ้วยตวง

C_3 (Serial ordering) สามารถจัดอันดับความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ จากการ สังเกตคุณสมบัติ และเริ่มใช้วิธีการจับคู่ (one - to - one Correspondence) ระหว่างสิ่งของสองกลุ่ม เช่น สัตว์ขนาดเล็กจะมีจังหวะการเต้นของหัวใจเร็วกว่าสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ซึ่งการเต้นของหัวใจช้า

การคิดอย่างมีเหตุผลแบบนามธรรม (Formal reasoning patterns: F)

F_1 (Theoretical reasoning) สามารถจัดแบ่งกลุ่มที่ซับซ้อนมากขึ้น ใช้หลัก ตรรกะช่วยในการจัดอันดับ และการคิดอย่างมีเหตุผล ไม่จำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติที่สังเกตได้ด้วย ประสาททั้งห้า เช่น สามารถแยกปฏิกิริยาเคมีโดยใช้หลักการอนุรักษ์พลังงาน นอกจากนี้ยังยอมรับข้อ สมมติฐานใด ๆ ที่ขัดแย้งกับตนเองได้

F_2 (Combinatorial reasoning) สามารถใช้เกณฑ์พิจารณาลักษณะผสม ของความคิดในปัญหาต่างๆ เช่น สามารถเข้าใจลักษณะทางพันธุกรรมที่แสดงลักษณะปรากฏ และ ลักษณะแฝงตั้งแต่สองจำนวนขึ้นไป

F_3 (Functionally and proportional reasoning) อธิบายและตีความของ ลักษณะหน้าที่ในลักษณะความสัมพันธ์เชิงคณิตศาสตร์ เช่น อธิบายถึงอัตราเร็วของการแพร่กระจาย ของโมเลกุลของสารผ่านเยื่อบาง ๆ จะเป็นสัดส่วนผกผันกับรากที่สองของน้ำหนักโมเลกุลของสารนั้น

F_4 (Control of variables) มีความเข้าใจในความจำเป็นที่จะออกแบบทดลอง โดยใช้การควบคุมตัวแปรอื่นๆ นอกจากตัวแปรที่ต้องการทดสอบเท่านั้น เช่น การออกแบบการทดลอง เพื่อทดสอบข้อเท็จจริง

F^5 (Probability and correlation reasoning) สามารถตีความจากการสังเกตตัวแปรอื่นๆ ซึ่งแสดงผลที่ไม่ได้คาดหวังไว้ แต่จะตีความเฉพาะตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันเท่านั้น

นอกจากนี้ ซันด์ (Sund, 1974: 184) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้ว่าเด็กที่เริ่มมีอายุย่างเข้าวัยรุ่น ความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกความเข้าใจของเด็กวัยนี้จะมีวิวัฒนาการเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เพียเจต์เรียกลักษณะขั้นการพัฒนาการทางสติปัญญา การเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ว่า ขั้นที่มีแนวคิดปฏิบัติการแบบนามธรรม (Formal Operation) ตรงกับช่วงอายุประมาณ 11 – 15 ปี จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยของเพียเจต์ พบว่า รูปแบบการกระทำที่เป็นเหตุผลของเด็กเมื่อย่างเข้าวัยนี้ระบบและใช้กระบวนการคิดอย่างสลับซับซ้อน เริ่มขยายวงจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete Object) ออกไป โดยนำความคิดที่เป็นประสบการณ์เดิม ความคิดที่เป็นนามธรรม มาเป็นข้อมูลประกอบความคิดมากขึ้น จากพัฒนาการด้านความคิดดังกล่าว ทำให้เด็กในวัยนี้สามารถเผชิญปัญหาในรูปแบบต่างๆ โดยใช้การกระทำที่เป็นเหตุผล (Logical Operation) ซึ่งมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. เหตุผลเชิงนามธรรม (Abstract Reasoning) กระบวนการคิดเริ่มมีหลักการแบบผู้ใหญ่มีความซับซ้อนในการใช้เหตุผล เช่น การลำดับเหตุผลเป็นขั้นตอน สามารถรวบรวมข้อมูลเข้าด้วยกัน ใช้ความคิดใคร่ครวญแล้วจึงแสดงออกมาเป็นการกระทำอย่างถูกต้องตามกาลเทศะ รู้จักใช้การคิดคาดการณ์เชิงคณิตศาสตร์ และสามารถใช้การวิพากษ์ได้อย่างมีหลักเกณฑ์

2. สามารถตั้งสมมติฐานเชิงเหตุผลแบบอนุมานได้ (Hypothetical – Deductive Reasoning) เช่น เมื่อคนเราพบปัญหาอย่างหนึ่ง เราเริ่มต้นกระบวนการแก้ปัญหาโดยคาดการณ์ไว้ อย่างหนึ่งแล้วพยายามสรุปโดยใช้เหตุผลเชิงอนุมาน

3. การอ้างเหตุผลเชิงตรรกวิทยา(Syllogistic Reasoning) เป็นการตั้งสมมติฐานเชิงใช้เหตุผลแบบอนุมานชนิดหนึ่ง

4. การสันนิษฐานความเป็นเหตุเป็นผล (Propositional Thinking) เด็กในวันนี้บางคนเริ่มมีความคิดคาดการณ์เป็นขั้น ๆ โดยใช้เหตุผลต่างๆ

4.1 มันอาจเป็นเช่นนั้น หรือเป็นเช่นนั้นได้

4.2 มันอาจเป็นเช่นนั้น และเป็นเช่นนั้นได้

4.3 มันอาจเป็นเช่นนั้น แต่ไม่เป็นเช่นนั้น

4.4 มันอาจไม่เป็นทั้งเช่นนั้น และเช่นนั้นได้

ในกระบวนการใช้เหตุผลทำให้เกิดการควบคุมตัวแปร(Factor) ตัวหนึ่งตัวใดไว้แล้วใช้ตัวแปรอื่นๆ เป็นตัวทดลองไปเรื่อยๆ จนสามารถหาคำตอบหรือวิธีการแก้ปัญหาได้

5. เข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ของข้อมูล (Comprehension of Allegory) เด็กสามารถเข้าใจเรื่องหรือปรากฏการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด แล้วสามารถแปลความหมาย และมีความคิดลึกซึ้ง เช่น สามารถนำเรื่องที่ประสบมาก่อนไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นได้ โดยอธิบายความสัมพันธ์ของประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้

6. การคิดย้อนกลับ (Reflexive Thinking) เด็กสามารถใช้เหตุผลโดยการย้อนกลับความคิดที่ตนได้ประสบมาก่อนได้ เช่น การลงความเห็นจากข้อมูลที่ได้รับมาแล้ว ลำดับขั้นตอนการคิดทำนองนี้เริ่มจาก

6.1 ตั้งประเด็นของปัญหาที่ได้รับ

6.2 พิจารณาข้อมูลที่มีในปัญหา และข้อมูลที่ยังขาดหายไปได้

6.3 ร่างขั้นตอนการดำเนินการคิดหาข้อมูลที่ยังขาดหายไป

6.4 ลงมือตอบโดยใช้เครื่องมือช่วย เช่นการเขียน

7. หลักการใช้เหตุผลแบบผสมตัวแปรอย่างมีระบบ (Combinatorial Logic) เป็นความคิดที่ใช้ในการแก้ปัญหาโดยเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายๆ ตัวแปรอย่างมีระบบ

8. เข้าใจในเรื่องสัดส่วน (Proportional Thinking) การใช้การคิดตามหลักสัดส่วนสามารถนำมาเป็นเหตุผลในการแก้ปัญหาได้

9. การควบคุมตัวแปร (Control Variable) เมื่อทำการทดลองหรือคิดแก้ปัญหาใดๆ ที่สลับซับซ้อน จะสามารถแยกแยะตัวแปรต่างๆ ที่เป็นปัญหาเสียก่อน และใช้วิธีควบคุมตัวแปรหนึ่งไว้ขณะที่ตัวแปรอื่นๆ เปลี่ยนไป เพื่อเก็บข้อมูลจากตัวแปรที่เปลี่ยนเท่านั้น

10. จำแนก จัดลำดับหมวดหมู่ เช่น สัตว์ พืช สิ่งของ ตามลำดับของการจำแนก โดยถือชนิดเป็นเกณฑ์ตามที่เกิดตามระบบอวัยวะ หรือตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้

11. สามารถตั้งคำถาม ยอมรับการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลสามารถวิพากษ์วิจารณ์ มีเหตุผลเป็นของตนเองในด้านการคิด

12. สามารถคิดแบบความน่าจะเป็น (Probability)

13. สามารถเข้าใจความคิดเชิงอุดมคติ และมีอุดมคติเป็นของตนเอง

ความมีเหตุผล (Reasoning) เป็นทักษะหนึ่งในการคิดที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ทุกแขนง จึงมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษากล่าวถึงลักษณะของความมีเหตุผลไว้ ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2541: 106 - 136) ลักษณะของความสามารถด้านเหตุผลว่าอยู่ในกลุ่มความสามารถใหญ่ๆ 3 ด้าน คือ

1. ด้านความสามารถในการจำแนกประเภท (Classification) การจำแนกประเภทเป็นความสามารถในการสร้างมโนภาพและเป็นความสามารถในการพิจารณาเปรียบเทียบสิ่งต่างๆว่ามีอะไรเหมือนกันต่างกัน เพื่อนำมาสร้างกลุ่มขึ้นจะได้เปรียบเทียบว่าอะไรที่แตกต่างหรือมีคุณสมบัติเหมือนกลุ่มที่กำหนดให้ ซึ่งนิยมสร้างทั้งด้านภาษาเป็นสื่อและรูปภาพเป็นสื่อ

2. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์ หรืออุปมาอุปไมย (Analogy) เป็นความสามารถด้านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการพิจารณาความเกี่ยวข้องกันของสิ่ง 2 สิ่ง อ้างอิงไปยังสิ่งอีก 2 สิ่ง ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้จะต้องเป็นผู้มีความสามารถในการมองความหมายเหมือนกันหรือความหมายต่างกันของสิ่งต่างๆได้อย่างดีคล่องแคล่วและยังสามารถจัดกลุ่มพวกของสิ่งนั้นๆ ได้อย่างดีด้วย

3. ความสามารถในการสรุปอ้างอิงโดยอาศัยหลักตรรกะ (Inference) ความสามารถในการสรุปอ้างอิงเป็นการมุ่งวัดเหตุผลเป็นประการสำคัญและเป็นแบบทดสอบเหตุผลซึ่งอาศัยภาษาค่อนข้างมาก ถึงแม้ว่าข้อสอบแบบนี้จะใช้ภาษาเป็นส่วนใหญ่แต่ก็เป็นการใช้ภาษาเพื่อไล่เลียงเหตุผล ข้อสอบแบบนี้จะประกอบด้วยเหตุใหญ่และเหตุย่อย เมื่อมีเหตุมาเป็นเครื่องพิจารณาแล้ว ก็สามารถจะประเมินลงสรุปได้ว่าอย่างไร

จากแนวคิดของนักการศึกษาจะพบว่าความสามารถด้านเหตุผลนั้นเป็นความสามารถด้านการคิดขั้นสูงที่นักเรียนจะต้องใช้ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบทักษะชีวิต ด้านทักษะพิสัยซึ่งเป็นองค์ประกอบรวมของทักษะชีวิตทั้ง 3 องค์ประกอบ

การวัดความสามารถด้านเหตุผล

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับแบบทดสอบวัดความถนัดด้านเหตุผลตามแนวทฤษฎีหลายองค์ประกอบของเทอร์สตัน พบว่ามีผู้เสนอรูปแบบของแบบทดสอบไว้เป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2527 : 64-79) ได้แบ่งรูปแบบของแบบทดสอบวัดความถนัดด้านเหตุผลไว้ 5 แบบ คือ วัดความสามารถในการจำแนกประเภท อุปมาอุปไมย สรุปความ และการวิเคราะห์หาตัวร่วมและตัวต่าง มีรายละเอียด ดังนี้

1. การจำแนกประเภท (Classification) เรียกว่าการจัดประเภท ผู้ที่มีความสามารถด้านนี้ต้องเป็นผู้ที่คิดจัดจำแนกประเภทของสิ่งต่างๆ ที่กำหนดไว้ให้ได้อย่างชาญฉลาด ผู้ตอบจะต้องใช้ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ด้วย เพราะการจะจำแนกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยอาศัยโครงสร้างมโนภาพหน้าที่ ฯลฯ เปรียบเทียบกับกลุ่มนั้นจะต้องแยกแยะให้ดีขึ้นจึงจะมองเห็นความแตกต่างกันได้ การจำแนกประเภทนี้สามารถจำแนกได้ทั้งด้านภาษาและด้านภาพ

1.1 การจำแนกประเภทแบบภาษา ส่วนใหญ่ใช้คำศัพท์พื้นๆ แต่มีสิ่งที่ยาก ซึ่งอาจจะเป็นเพราะตัวร่วมบางประการในโครงสร้างและคุณสมบัติของคำนั้น ต้องให้ผู้ตอบคิดหลายแง่หลายมุมแต่ก็ให้มีทางที่ถูกต้องที่สุดเพียงทางเดียว ถ้าแยกแยะแล้วมีส่วนถูกได้หลายแง่หลายมุมไม่ควรนำมาออกข้อสอบ เช่น

(0) ข้อใดไม่เข้าพวก?

ก. ปู่

ข. พ่อ

ค. น้ำ

ง. พระ

จ. เณร

ข้อนี้ถ้ามองในแง่ญาติ มีแต่ ปู่ พ่อและน้ำ มองในแง่อายุก็เกิดปัญหาตรง น้ำ พระ ปู่ ใครจะอายุมากกว่ากันมองในแง่เพศจะเห็นว่า ปู่ พ่อ พระ และเณร เป็นชาย ส่วนน้ำมีโอกาสเป็นทั้งชายและหญิง ดังนั้นคำตอบคือ น้ำ

1.2 การจำแนกประเภทแบบภาพ วิธีการคล้ายกับการจำแนกประเภทแบบภาษา ที่ต่างกันเพียงคำแปลจากภาษาเป็นภาพเท่านั้นเอง การออกข้อสอบการจำแนกประเภทนี้แบ่งออกได้ 2 อย่าง คือ ภาพจริงหรือภาพเสมือน เช่น รูปนก รูปคน รูปต้นไม้ เป็นต้น กับภาพทรงเรขาคณิต ภาพแบบนี้จะขีดเขียนอะไรก็ได้แต่ก็ต้องมีแนวความคิดเป็นเครื่องพิจารณาเพื่อจะได้ทราบว่าภาพใดไม่อยู่ในพวกเดียวกับเขา

2. การหาความสัมพันธ์หรือการอุปมาอุปไมย (Analog) เป็นแบบทดสอบที่วัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์โดยเฉพาะด้านวิเคราะห์ความสัมพันธ์นั้น คือผู้สอบหรือผู้ทำข้อสอบต้องมีความสามารถด้านนี้เป็นอย่างดีจึงจะสามารถทำได้ หลักการใหญ่ๆ ของการอุปมาอุปไมยอยู่ที่ผู้ออกข้อสอบจะต้องวิเคราะห์ความสำคัญให้ได้ก่อนแล้วเอาความสำคัญอาจจะเป็นมโนภาพ โครงสร้าง หน้าที่ หรือคุณลักษณะต่างๆ มาสัมพันธ์กันให้เหมาะสมมากที่สุด

รูปแบบของการอุปมาอุปไมยไม่เป็นการหาสิ่งที่คู่กันมาคู่หนึ่งนำไปเปรียบเทียบกับคู่อื่นๆ ที่มี
ลักษณะความสัมพันธ์เป็นแนวเดียวกัน ถ้าจะเขียนเป็นโครงสร้างอาจจะออกข้อสอบได้หลายรูปแบบ เช่น

ก. คู่กับ ข. จะเหมือนกับ ค. คู่กับอะไร (ก : ข ค → : ?)

ก. คู่กับ ข. จะเหมือนกับ อะไรคู่กับ ง. (ก : ข → ? : ง)

ก. คู่กับอะไรจะเหมือนกับ ค. คู่กับ ง. (ก : ? ค → : ง)

อะไรคู่กับ ข. จะเหมือนกับ ค. คู่กับ ง. (? : ข ค → : ง)

ตัวอย่างเช่น (0) นก : รัง → คน : ?

ก. บ้าน

ข. อาหาร

ค. ญาติ

ง. อวัยวะ

อีกรูปแบบหนึ่งซึ่งถือว่ายากและวัดได้ลึกกว่าแบบแรกคือ รูปแบบที่กำหนดคู่ให้คู่
หนึ่งแล้วให้ผู้ตอบหาอีกคู่หนึ่ง เช่น

ก. คู่กับ ข. จะเหมือนอะไรคู่กับอะไร (ก : ข → ? : ?)

อะไรคู่กับ ข. จะเหมือนกับอะไรคู่กับ ง. (? : ข → ? : ง)

อะไรคู่กับ ข. จะเหมือนกับ ค. คู่กับอะไร (? : ข ค → : ?)

ก. คู่กับอะไรจะเหมือนกับอะไรคู่กับ ง. (ก : ? → ? : ง)

ตัวอย่างเช่น (0) คน : อาหาร → ? : ?

ก. ไม้ : เปลือก

ข. ข้าว : รวง

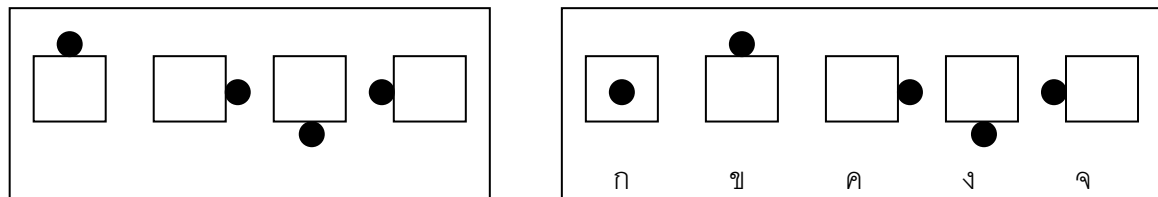
ค. พืช : ปุ่ม

ง. วัว : เกวียน

การอุปมาอุปไมยมีได้ทั้งภาษาและภาพซึ่งภาพสามารถเขียนได้ทั้งภาพเหมือนและ
ภาพทรงเรขาคณิต

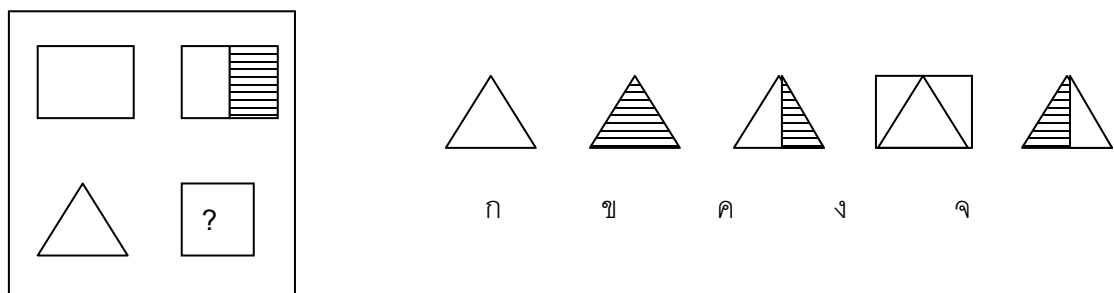
3. อนุกรมภาพ ข้อสอบลักษณะนี้เป็นอนุกรมที่เป็นแบบภาพ ซึ่งคล้ายๆ กับ อนุกรมคณิตศาสตร์ แบบสัมพันธ์กัน อนุกรมภาพธรรมดาจะเป็นไปในทิศทางเดียว แต่ก็ถือว่าเป็น การวัดเหตุผลเหมือนกันหลักการสร้างพยายามหาแนวโน้มของความเป็นไปของภาพไว้ในชุดแรก ก่อนแล้วถามต่อไปว่าจะเป็นภาพใด

ตัวอย่างเช่น (0)

อนุกรมภาพอีกแบบหนึ่งเป็นประเภทหาความสัมพันธ์ของทั้งแนวตั้งและแนวนอน เมื่อสามารถจับแนวโน้มได้แล้วการหาคำตอบจะง่ายขึ้น เนื่องจากต้องคิดหลายมิติแบบนี้จึงเรียกว่า อนุกรมมิติ

ตัวอย่างเช่น (00)

4. การสรุปความ ข้อสอบนี้มุ่งวัดเหตุผล โดยอาศัยภาษาค่อนข้างมากโดยใช้ภาษา ในการโต้แย้งหาเหตุผล (Verbal Reasoning) โครงสร้างของตัวคำถามเป็นแบบคณิตศาสตร์แนวหนึ่ง ที่เรียกว่า ตรรกวิทยา นั่นคือการเขียนข้อสอบแบบนี้จะประกอบด้วยเหตุใหญ่และเหตุย่อย เมื่อมีเหตุ มาเป็นเครื่องพิจารณาแล้ว ก็จะสามารถประเมินลงสรุปได้ว่าเป็นอย่างไร

ตัวอย่างเช่น (0) พ่อมีอาชีพเป็นครู แม่มีอาชีพแม่ค้า อาจสรุปได้อย่างไร

- ก. ลูกเป็นครู
- ข. ลูกทำมาค้าขาย
- ค. พ่อทำงานหนักกว่าแม่
- ง. แม่มีรายได้ดีกว่าพ่อ
- จ. ยังสรุปแน่นอนไม่ได้

5. ตัวร่วมหรือวิเคราะห์ โดยจะยกสิ่งต่างๆ มาให้พิจารณา ส่วนใหญ่เป็นคำหรือจะใช้ภาพก็ได้ เมื่อยกมาแล้วให้ผู้สอบพิจารณาดูตัวร่วมของมันว่าน่าจะเป็นอะไร ก่อนจะสมารถหาตัวร่วมหรือมโนภาพนี้จำเป็นจะต้องวิเคราะห์ทุกๆ คำให้ดี อาจจะต้องใช้จินตนาการโยงความสัมพันธ์แต่ละสิ่งอย่างดีแล้วนำมาผสมกลมกลืนเป็นสิ่งใหม่ ที่สามารถเอ่ยนขึ้นแล้วรับรู้และเข้าใจตรงกัน อาจจะทำตัวร่วมโดยตรง กับหาตัวที่ทำให้สิ่งนั้นแตกต่างกันได้

5.1 การหาตัวร่วม โดยต้องแยกแยะว่าคำหรือศัพท์ที่กำหนดมาให้มีอะไรเป็นตัวร่วมกัน ซึ่งต้องใช้ความสามารถสูงทั้งด้านภาษาและด้านวิเคราะห์

ตัวอย่างเช่น (0) ปู่ ป้า น้ำ หลาน

ก. ญาติ	คำตอบ คือ ญาติ เพราะใน 4 คำตัวร่วมนี้
ข. อายุ	เหมาะที่สุด จะใช้อายุก็ไม่แน่ เพศ สุภาพ
ค. เพศ	ความรู้ยังเป็นตัวร่วมไม่ได้ แต่ก็อาจจะเป็นตัว
ง. สุภาพ	ร่วมในคำกลุ่มอื่นได้
จ. ความรู้	

5.2 การหาตัวต่าง ลักษณะการวัดหนักไปทางเหตุผลด้านภาษาเหมือนกัน เพราะมุ่งให้ผู้ทำข้อสอบพยายามวิเคราะห์ความหมายหรือสิ่งเกี่ยวข้องคำเหล่านั้นว่าที่แตกต่างกัน เพราะอะไร

ตัวอย่างเช่น (0) บ่อ สระ ทะเล

ก. น้ำ	
ข. ขนาด	คำตอบ คือ ขนาด เหตุผลเพราะ 3 คำ ถ้า
ค. ความลึก	ขนาดแตกต่างกันจึงเรียกต่างกัน ถ้าเท่ากันถึง
ง. ประโยชน์	จะลึก มีประโยชน์เท่ากัน
จ. สถานที่	

จากการศึกษาของนักวัดผลที่แบ่งรูปแบบของแบบทดสอบวัดความถนัดนักวัดผลได้แบ่งไว้หลายประเภทด้วยกัน เมื่อพิจารณารูปแบบของแบบทดสอบวัดความถนัดด้านเหตุผลแล้วในการวัดความสามารถด้านความสามารถด้านเหตุผล ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามวัดความสามารถในการจำแนกประเภท อุปมาอุปไมย สรุปความและการวิเคราะห์หาตัวร่วมและตัวต่างตามแนวความคิด ความสามารถด้านเหตุผล ของเทอร์สตัน โดยใช้แบบวัดนุชรี อ่อนละม้าย (2546 : 115-152)

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมองโลกในแง่ดี

ความหมายของการมองโลกในแง่ดี

โกลแมน (อรพินทร์ ชูชม. 2544: 43 - 45; อ้างอิงจาก Goleman, 1998) การมองโลกในแง่ดี เป็นองค์ประกอบหนึ่งของสติปัญญาทางอารมณ์ (emotional intelligence) และโกลแมนได้กำหนดให้การมองโลกในแง่ดีเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการรู้จักตนเอง คนที่มองโลกในแง่ดีจะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เลวร้าย มีโอกาสที่จะพลิกผันสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับคืนได้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขวางกั้น จึงสามารถรู้จักตนเองได้

บาร์ออน (อรพินทร์ ชูชม. 2544 : 43 - 45; อ้างอิงจาก Bar - on, 1997) เสนอแนะว่าการมองโลกในแง่ดีเป็นองค์ประกอบหนึ่งของ EQ ที่ช่วยจัดการชีวิตและสภาพแวดล้อมรอบด้านที่กดดันได้อย่างประสบความสำเร็จ

กรมสุขภาพจิต (อรพินทร์ ชูชม. 2544 : 43-45; อ้างอิงจากกรมสุขภาพจิต, 2543) ได้นิยามคุณลักษณะของสติปัญญาทางอารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ประกอบไปด้วยสิ่งที่ทำให้คนเป็นคนเก่งคนดีและมีความสุข โดยสิ่งที่ทำให้คนมีความสุขในชีวิตก็คือ การเป็นคนที่มีมองโลกในแง่ดี

เซลิเกแมน (อรพินทร์ ชูชม. 2544: 43 - 45; อ้างอิงจาก Seligman, 1998) เห็นว่าคนที่มองโลกในแง่ดีมีความยืดหยุ่น (resilience) สามารถฟื้นตัวจากเหตุการณ์ที่เลวร้ายได้ และเริ่มต้นชีวิตได้อีก ทำให้บุคคลที่มีมองโลกในแง่ดีประสบความสำเร็จในชีวิตในการทำงาน การเรียนและการแข่งขัน ตลอดจนมีสุขภาพกายและจิตที่ดี

สุรีย์พร ไชยฤกษ์ (2550, 13) การมองโลกในแง่ดีหมายถึงการมองสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทางบวก จะเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้เลวร้ายและมีทางแก้ไขได้ สามารถปรับตัวตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้เหมาะสม มีความสามารถในการต่อสู้อุปสรรคโดยไม่ย่อท้อหรือเลี้ยวหนีและเป็นผู้มีความสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ประเวศ วะสี (2541 : 12 - 15) ให้ความหมายของการมองโลกในแง่ดีว่า หมายถึง การมองโลกแบบพหุลักษณะ คือ การคิดการมอง 2 ด้าน นั่นคือ การมองลักษณะ มองสรรพสิ่งต่างๆ ทั้งด้านที่เป็นคุณและด้านที่เป็นโทษ การมองโลกในแง่ดีนั้นเป็นการมองสิ่งต่างๆ ในแง่ที่เป็นคุณ

ปิยะวดี ลิ้มพะบำรุง (2547: 11) ให้ความหมายการมองโลกในแง่ดี หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อในทางบวกต่อเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุผล โดยคนที่มองโลกในแง่ดีจะมีการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ เป็น 3 รูปแบบดังนี้ คือ เหตุการณ์ทางบวก เป็นเหตุการณ์ที่คงทน สามารถเกิดขึ้นได้ประจำ เกิดกับเหตุการณ์อื่นๆ ได้ และตนเองสามารถทำให้เกิดสิ่งดีๆ ได้

สมาลี พัวซู (2547 : 27) การมองโลกในแง่ดี หมายถึง การมองเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในทางบวก มองวิกฤติและปัญหาต่างๆ ว่ามีทางแก้ไข มีความเป็นมิตรกับทุกคน (Friendly) และมีความเบิกบานใจ (Happiness) มีความสามารถในการต่อสู้อุปสรรคโดยไม่ย่อท้อหรือเลียงหนี โดยการมองว่าอุปสรรคเหมือนโอกาสหรือบทเรียนที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชีวิต เป็นการมองหาข้อดีของความล้มเหลวเพื่อจะได้ยืนหยัดขึ้นมาอีกบางที่เรียกว่าเป็นความคิดในการต่อสู้อุปสรรค (Positive Thinking)

สรุป การมองโลกในแง่ดี หมายถึง ความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทางบวกและมีความเชื่อว่าเหตุการณ์หรือปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้เสมอ ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นคงทนถาวร ทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานและมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดีและยืนยาว คนที่มองโลกในแง่ดีจะอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ เป็น 3 รูปแบบดังนี้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถาวรหรือเกิดขึ้นชั่วคราว เหตุการณ์นั้นมีความเฉพาะหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไป และสามารถระบุปัญหาที่เกิดขึ้นได้ว่าเกิดจากตนเองหรือเกิดจากสาเหตุภายนอกหรือบุคคลอื่น

ทฤษฎีและแนวคิดการมองโลกในแง่ดี

การมองโลกในแง่ดีเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสติปัญญาทางอารมณ์ (Emotional intelligence) โกลแมน (อรรถพันธ์ ชูชม. 2544 : 43; อ้างอิงจาก Goleman, 1998: 97-101) กำหนดให้การมองโลกในแง่ดีเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการจงใจตนเอง คนที่มองโลกในแง่ดีจะเห็นว่าทุกสิ่งอย่างไม่ได้เลวร้าย มีพลังโอกาสที่จะพลิกผันสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับคืนดีได้ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขวางกั้น จึงสามารถจงใจตนเองได้ เช่นเดียวกับที่บาร์ออน (อรรถพันธ์ ชูชม. 2544 : 43; อ้างอิงจาก Bar-on, 1997) เสนอแนะว่าการมองโลกในแง่ดีเป็นองค์ประกอบหนึ่งของ อีคิว (EQ) ที่ช่วยจัดการชีวิตและสภาพแวดล้อมรอบด้านที่กดดันได้อย่างประสบความสำเร็จ

การมองโลกในแง่ดีควรเริ่มฝึกตั้งแต่ในวัยเด็ก(ปิยะวดี ลิ้มพะบำรุง. 2547, อ้างอิงจาก Seligman, et al. 1988: 81-185) เพราะการเกิดการมองโลกในแง่ดีหรือการมองโลกในแง่ร้ายนั้นขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูและการเป็นต้นแบบ (Modeling) ให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ จดจำและนำไปใช้ รูปแบบการพัฒนาให้เกิดการมองโลกในแง่ดีนั้นสามารถทำให้เกิดได้ทั้งในวัยเด็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ โดยใช้เทคนิคที่ทำให้ผู้รับการฝึกเกิดกระบวนการคิด เรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเน้นที่ฝึกหัดบ่อย ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ จากการวิจัยพบว่าทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาการมองโลกในแง่ดีมีอยู่ 2 ทฤษฎีด้วยกัน คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Therapy) เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยอาศัยกระบวนการคิด และทฤษฎีพฤติกรรมปัญญานิยม (Cognitive - Behavioral Therapy) เป็นกระบวนการเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกโดยการ

เปลี่ยนความคิด การตีความ การตั้งข้อสันนิษฐานหรือกลวิธีในการสนองตอบ ซึ่งแนวคิดนี้ได้มีการรวมกันของแนวคิดของพฤติกรรมบำบัด (Behavior Therapy) และแนวคิดปัญญานิยม (Cognitive Therapy) โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการที่โดบสัน (ปิยะวดี ลีพหะบำรุง. 2547 ; อ้างอิงจาก Dobson. 1988) รวบรวมไว้คือ 1. การทำงานของกระบวนการทางปัญญามีผลต่อพฤติกรรม 2. การทำงานของกระบวนการทางปัญญาสามารถปรับเปลี่ยนได้ 3. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสามารถทำได้โดยเปลี่ยนการทำงานของกระบวนการทางปัญญาด้วยเหตุนี้จึงได้มีวิธีการที่หลากหลายใช้กับแนวคิดนี้เพื่อแก้ไข ปัญหาและจากงานวิจัยเบคและคณะหรืองานของเซลิเกแมนและคณะ (ปิยะวดี ลีพหะบำรุง. 2547 ; อ้างอิงจาก Gillham, et al. 2001; citing Beck, et al. 1985, Seligman, et al. 1988; Seligman, et al. 1999.) พบว่า ทฤษฎีพฤติกรรม-ปัญญานิยมเป็นทฤษฎีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการส่งเสริมรูปแบบการอธิบายตนเองเพื่อเพิ่มลักษณะการมองโลกในแง่ดี และรักษาอาการซึมเศร้าในผู้ใหญ่ โดยการ พัฒนา การมองโลกในแง่ดีสามารถทำได้หลายทาง เช่น การอธิบายโดยยกตัวอย่างประกอบความคิดเกี่ยวกับลักษณะการมองโลก (skits) การแสดงบทบาทสมมติ(role-plays) เพื่อพัฒนาการมองโลกในแง่ดีได้อย่างถาวร ป้องกันการกลับเป็นซ้ำของโรคซึมเศร้าได้เป็นอย่างดี

เซลิเกแมน (อรพินทร์ ชูชม. 2544 : 43-45; อ้างอิงจาก Seligman, 1998) ได้เสนอรูปแบบการอธิบายตนเอง (explanatory style) ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของบุคคลจากการบรรยายตนเองสามารถบ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นมีมุมมองชีวิตในลักษณะไหนเป็นการมองโลกในแง่ดีหรือมองโลกในแง่ร้าย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

รูปแบบการอธิบายตนเองของบุคคลต่างๆ ประกอบด้วยมิติที่สำคัญ 3 มิติ ดังนี้

1. ความคงทนถาวร (Permanence) เป็นรูปแบบการอธิบายตนเองโดยบุคคลมีความเชื่อว่าสาเหตุของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นถาวร (permanence) หรือเป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นชั่วคราว (Temporary) ซึ่งลักษณะของคนที่มีมองโลกในแง่ดีและคนที่มีมองโลกในแง่ร้ายตามลักษณะของเหตุการณ์ เช่น

เหตุการณ์ที่ดี : คนที่มีมองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าสิ่งที่ดีๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองมาจากสาเหตุที่คงทนถาวรเช่น คุณลักษณะและความสามารถแต่คนที่มีมองโลกในแง่ร้ายจะเชื่อว่าสิ่งที่ดีๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราว เช่น สภาวะอารมณ์และความพยายาม

เหตุการณ์ที่ไม่ดี : คนที่มีมองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าสาเหตุที่เกิดสิ่งไม่ดีกับตนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นชั่วคราว ทำให้บุคคลกลุ่มนี้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แต่คนที่มีมองโลกในแง่ร้ายจะยอมแพ้ต่ออุปสรรคได้อย่างง่ายดาย เพราะเชื่อว่าสิ่งที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นจะเกิดขึ้นถาวรตลอดไป

2. ความครอบคลุม (Pervasiveness) เป็นรูปแบบการอธิบายตนเองที่บุคคลเชื่อว่าสาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมีความเฉพาะ (specific) หรือเป็นสิ่งที่สากลทั่วไป (universal) โดยที่ลักษณะการอธิบายสาเหตุของเหตุการณ์ต่างๆ ตามมิตินี้จะแตกต่างกันระหว่างคนที่มองโลกในแง่ดี และคนที่มองโลกในแง่ร้าย

เหตุการณ์ที่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองเป็นสากลทั่วไป แต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะเชื่อว่าสิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่มีความเฉพาะ

เหตุการณ์ที่ไม่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีเชื่อว่าสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นกับตนเองเป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นเฉพาะกับเหตุการณ์เท่านั้นแต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะเชื่อว่าสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสาเหตุที่สากลทั่วไป เกิดขึ้นทุกโอกาส

3. ความเป็นตนเอง (Personalization) เป็นรูปแบบการอธิบายตนเองที่บุคคลเชื่อว่าสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเกิดมาจากตนเอง (internal) หรือเกิดมาจากสาเหตุภายนอกตนเอง (external) หรือบุคคลอื่นโดยที่ลักษณะการอธิบายสาเหตุของเหตุการณ์ต่างๆ ตามมิตินี้จะแตกต่างกันระหว่างคนที่มองโลกในแง่ดีและคนที่มองโลกในแง่ร้าย

เหตุการณ์ที่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าตนเองเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ดีแต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะเชื่อว่าเหตุการณ์ที่ดีเกิดจากคนอื่นหรือสถานการณ์อื่น

เหตุการณ์ที่ไม่ดี : คนที่มองโลกในแง่ดีจะเชื่อว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่ดีกับตนเองนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากบุคคลอื่นหรือสถานการณ์ภายนอกอื่นเพื่อที่บุคคลนั้นจะไม่สูญเสียความภาคภูมิใจในตนเอง แต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายจะตำหนิตนเองว่าสาเหตุที่เกิดสิ่งไม่ดีขึ้นมาจากตนเอง ดังนั้นเมื่อประสบความล้มเหลวจะก่อให้เกิดความรู้สึกด้อยคุณค่าในตนเอง

ประโยชน์ของการมองโลกในแง่ดี

เซลิเกแมน (ปิยะวดี ลิฬหะบำรุง. 2547: 14; อ้างอิงจากSeligman. 1997: 93-167)

ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมองโลกในแง่ดีว่า

1. ทำให้มีสุขภาพจิตดี ลดภาวะการซึมเศร้า โรคประสาท การศึกษาทั้งในและต่างประเทศ พบว่าผู้ที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ดีจะมีสุขภาพจิตดีกว่าผู้ที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ร้าย

2. ทำให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ในคนปกติจะมีการดูแลสุขภาพที่ดี ในคนที่มีความเจ็บป่วยนั้นอาการเจ็บป่วยจะทุเลาได้เร็วกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย อีกทั้งได้มีการศึกษาเปรียบเทียบในผู้ป่วยที่เป็นโรคภัยแรง โรคเรื้อรังหรือในผู้ป่วยที่มีความเครียด พบว่าผู้ป่วยที่มีรูปแบบการอธิบายตนเองในลักษณะการมองโลกในแง่ดีจะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีกว่าผู้ป่วยที่มีรูปแบบการอธิบายตนเองในลักษณะการมองโลกในแง่ร้าย

3. ทำให้มีความสำเร็จในการทำงาน การเรียน การกีฬา มากกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย เนื่องจากมีแรงกดดันน้อยกว่าและในด้านการเรียน เซลิกแมนได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอธิบายตนเอง (การมองโลกในแง่ดี) และเกรดเฉลี่ยในระดับมหาวิทยาลัย พบว่ารูปแบบการมองโลกในแง่ดีสามารถทำนายเกรดเฉลี่ยได้

4. ทำให้มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ดีกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย เนื่องจากคนที่มองโลกในแง่ดีจะให้อภัยในความผิดของผู้อื่นและพร้อมสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ยืนยาว

จากประโยชน์ของการมองโลกดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการมองโลกในแง่ดีเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลอยู่อย่างเป็นสุขเพราะบุคคลที่มองโลกในแง่ดีจะเป็นผู้ที่สามารถมองเห็นโอกาสที่จะสามารถพลิกผันสถานการณ์ที่เลวร้ายให้ดีขึ้นไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรคที่ขวางกั้น การมองโลกในแง่ดีจึงถูกจัดเป็นส่วนหนึ่งของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ จะเห็นได้ว่าความสำคัญของการมองโลกในแง่ดีโดยจัดให้การมองโลกในแง่ดีให้เป็นส่วนหนึ่งใน 3 องค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ คือ เก่ง ดี มีสุข และการมองโลกในแง่ดีอยู่ในองค์ประกอบของการมีสุข

การใช้ทักษะการมองโลกในแง่ดีให้เหมาะสมกับสถานการณ์

คนที่มองโลกในแง่ร้ายโดยปกติมักจะเป็นคนที่ขมแพ้ โดยมีความคิดว่าเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้น เนื่องมาจากตนเองเป็นคนทำให้เกิดขึ้นและจะคงอยู่ถาวรตลอดไป ในทุกเรื่อง บุคคลประเภทนี้จะเป็นบุคคลที่มีปัญหา รู้สึกท้อแท้หมดหวัง สูญเสียความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า แต่คนที่มองโลกในแง่ดีจะอธิบายเหตุการณ์เลวร้ายในลักษณะที่ตรงกันข้าม ทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่รู้สึกหมดหวัง ท้อถอยหรือหดหู่ ดังนั้นการที่คนจะมองโลกในแง่ดีหรือในแง่ร้ายขึ้นอยู่กับความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์นั้นสิ่งสำคัญในการฝึกทักษะให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี คือ การเปลี่ยนรูปแบบการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือเปลี่ยนความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเหตุการณ์ให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกับลักษณะของคนที่มีโลกในแง่ดี

การมองโลกในแง่ดีเป็นทักษะที่ควรมีความยืดหยุ่น ผู้ใช้ทักษะการมองโลกในแง่ดีควรใช้ให้เหมาะสมกับการใช้ทักษะการมองโลกในแง่ดี (Seligman, 1998) ดังเช่น

สถานการณ์ที่เหมาะสมจะใช้กับทักษะการมองโลกในแง่ดี ได้แก่

1. สถานการณ์เรื่องความสำเร็จ
2. สถานการณ์ที่เกิดความรู้สึกเศร้าหดหู่ ต้องการรักษาขวัญกำลังใจ
3. สถานการณ์ทางสุขภาพที่มีปัญหาเรื้อรัง
4. สถานการณ์ที่ต้องการดลบันดาลใจให้ผู้อื่น
5. สถานการณ์ที่ความล้มเหลวมีมูลค่าต่ำ เช่น พนักงานขายตัดสินใจ

โทรศัพท์ชวนลูกค้า ซึ่งจะสูญเสียเพียงเวลาถ้าไม่ประสบความสำเร็จ

สถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมจะใช้กับทักษะการมองโลกในแง่ดี

1. สถานการณ์ในอนาคตที่มีความเสี่ยงและความไม่แน่นอนสูง
2. สถานการณ์ที่ต้องให้คำปรึกษากับบุคคลที่มีอนาคตมืดมัว
3. สถานการณ์ที่ต้องแสดงความเห็นอกเห็นใจกับความทุกข์ยากของผู้อื่น
4. สถานการณ์ที่ความล้มเหลวมีมูลค่าสูง เช่น การตัดสินใจขับรถกลับบ้าน

ขณะมีเงินอาจเกิดอุบัติเหตุได้

วิธีการวัดรูปแบบการอธิบายตนเองเพื่อการมองโลกในแง่ดี

การวัดรูปแบบการอธิบายตนเองเพื่อการมองโลกในแง่ดี มีวิธีการวัด 2 วิธี (ปิยะวดี ลิ้มพะบำรุง, 2547: 15-17; อ้างอิงจาก Seligman, 1990) คือ

1. การใช้วิธีการอนุมานสาเหตุ ได้แก่

1.1 แบบสอบถามรูปแบบการอนุมานสาเหตุ (The Attributional Style Questionnaire: ASQ) เป็นแบบสอบถามที่สร้าง เพื่อใช้ในการวัดรูปแบบการอธิบายสาเหตุในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งมีสถานการณ์สมมติทั้งหมด 12 สถานการณ์ ประกอบด้วยสถานการณ์ทางบวกและทางลบอย่างละ 6 สถานการณ์ซึ่งในแต่ละสถานการณ์ประกอบด้วย 3 มาตรการวัดโดยวัด 3 มิติคือ มิติแหล่งกำเนิดของสาเหตุ มิติความถี่และมิติความทั่วไป ในแต่ละสถานการณ์จะมีคำถามให้ตอบ 4 ข้อย่อยดังนี้ ข้อ 1. ถามสาเหตุหลักของเหตุการณ์ (ไม่นำมาคิดคะแนน) ข้อ 2-4 ถามเกี่ยวกับสาเหตุของสถานการณ์นั้นใน 3 มิติ การคิดคะแนนจะแยกกันระหว่างสถานการณ์ทางบวกและสถานการณ์

ทางลบโดยแบ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยในแต่ละมิติ คะแนนรวมทางบวก (Composite Positive: CP) คะแนนรวมทางลบ (Composite Negative: CN) และคะแนนรวม (CP – CN: CPCN)

1.2 มาตรวัดการมองโลกในแง่ดี (Optimistic's Scale) ใช้สำหรับการวัดคุณลักษณะนิสัยการมองโลกจากรูปแบบการอธิบายสถานการณ์ทางบวกและทางลบ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ประจำวันจำนวน 48 ข้อ แบ่งเป็นสถานการณ์ทางบวกและทางลบอย่างละ 24 ข้อ โดยแบ่งเป็นข้อที่วัดในมิติแหล่งกำเนิดของสาเหตุมีดิสมาสมาธิ และมิติความทั่วไปอย่างละ 16 ข้อ ลักษณะการตอบคำถามเป็นลักษณะบังคับให้เลือกตอบ (forced choice) แต่ละสถานการณ์ประกอบด้วย 2 ตัวเลือก ให้ผู้ตอบทำเครื่องหมายกากบาทลงในข้อที่ตรงกับความรู้สึกตนเองมากที่สุด การให้คะแนนจะให้คะแนนรายข้อ แต่ละข้อจะมีคะแนนเป็น 0-1 คะแนนขึ้นอยู่กับว่าผู้ตอบเลือกตอบข้อใด คะแนนจะถูกรวมเป็นรายมิติ คะแนนรวมในสถานการณ์ทางบวก คะแนนรวมในสถานการณ์ทางลบและผลรวมของคะแนนทั้งฉบับ เกิดจากการนำคะแนนรวมจากสถานการณ์ทางบวกลบด้วยสถานการณ์ทางลบ ถ้าผู้ตอบมีคะแนนสูงหมายถึงเป็นผู้ที่มีรูปแบบการอธิบายการมองโลกในแง่ดีคะแนนต่ำ หมายถึงเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ร้าย

2. การใช้การวิเคราะห์เนื้อหาคำพูด (The Content Analysis of Verbatim Explanation: CAVE) เป็นวิธีการศึกษาแบบย้อนเวลา เหมาะสำหรับบุคคลที่ไม่ต้องการตอบหรือไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ การศึกษาโดยใช้ CAVE สิ่งจำเป็นคือ

2.1 เครื่องมือที่เป็นตัวอย่างของคำพูด อาจได้จากการบันทึกประจำวัน จดหมาย หนังสือ เป็นต้น

2.2 การฝึกตัดสินใจที่จะสกัดตัวอย่างคำพูดทั้งหมดของเหตุการณ์ ซึ่งได้มีการอธิบายสาเหตุไว้เรียบร้อยแล้ว

2.3 ผู้ประเมินที่เป็นอิสระจากกัน 3 คน จะประเมินการอธิบายสาเหตุบนสเกล 7 สเกล (เหมือน ASQ) ในแต่ละมิติของรูปแบบการอธิบาย มีการนำวิธีนี้มาใช้หลากหลาย มีค่าความเที่ยงระหว่างผู้ประเมินสูง ฝึกง่าย และเพื่อเพิ่มความเที่ยงตรง ผู้ประเมินต้องเป็นอิสระต่อกัน และต้องดูเพียงข้อความที่กำหนดมาให้เท่านั้น

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดีของสุริย์พร ไชยฤกษ์ (2550 132 - 134) ซึ่งจะเป็นแบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดีจากรูปแบบ 3 มิติ ดังนี้ มิติความคงทนถาวร มิติความครอบคลุมและมิติความเป็นตนเอง

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ความหมายสภาพแวดล้อมทางการเรียน

กรมวิชาการ (2545: 12) ให้ความหมายสภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งโดยตรงและทางอ้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมซึ่งสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม คือ สภาพแวดล้อมทางกาย ได้แก่ สภาพต่างๆ ที่มนุษย์จัดทำขึ้นมา สามารถมองเห็นและจับต้องได้ ส่วนสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรมคือ คุณค่าที่ยึดถือปฏิบัติเกี่ยวข้องกับกลุ่มสังคม ความรู้ ความคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นและจับต้องไม่ได้แต่ส่งผลต่อจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการ

ไชยยศ เรืองสุวรรณและปรีชา วิทโค (2537: 7) ให้ความหมายสภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของผู้เรียนและส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

อรพัญญ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2533 : 8) ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมทางการเรียน (Learning Environment) หมายถึง สภาพหรือสภาวะใดๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

เดือนเพ็ญ สุขสมาน (2549: 13) ให้ความหมายสภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการรับรู้หรือการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ ด้านจิตภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบ และด้านสังคม ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนหรือระหว่างนักเรียนกับนักเรียนที่ส่งผลต่อการรับรู้หรือการเรียนรู้ของมนุษย์

สรุป สภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อจิตใจของผู้เรียน ได้แก่ ปฏิกริยาของผู้เรียนกับผู้เรียน การคบเพื่อนในโรงเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ปฏิกริยาของนักเรียนกับครู การอบรมสั่งสอน การดูแลปกครองชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและทักษะชีวิตและการจัดบรรยากาศในการเรียนของครู

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียน

การเรียนรู้และคุณลักษณะของมนุษย์นั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับรู้มา (กรมวิชาการ. 2545: 12) ประกอบกับการใช้สติปัญญาที่แต่ละคนมีอยู่พินิจพิจารณา และตัดสินใจเลือกรับเรื่องราวที่ต้องการกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะตนขึ้น ดังนั้นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คือ สภาพแวดล้อมทางการเรียน โรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญต่อการเรียนรู้และการสร้างคุณลักษณะของมนุษย์ เป็นสถานที่อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ ความคิด ทักษะและเจตคติที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิต รวมทั้งพัฒนา

สังคมให้เกิดความสุขและเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนเป็นการผสมผสานกันระหว่างหลักสูตร เนื้อหาสาระของวิชาที่เรียน ครู ภาวะระเบียบข้อบังคับ การปกครองและเพื่อนร่วมชั้นเรียนร่วมโรงเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน ทั้งในด้านการพัฒนาความคิด การสร้างเสริมประสบการณ์ การปรับตัว และบุคลิกภาพให้สอดคล้อง กับสภาพและการดำรงชีวิตในสังคม ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมจึงเป็นเรื่องสำคัญ เป็นองค์ประกอบ ที่มีอิทธิพลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คุณลักษณะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การจัดสภาพแวดล้อมให้ถูกต้องเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการศึกษา และการเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียนเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของสังคม ซึ่งตลอดระยะเวลาที่อยู่ในโรงเรียน สภาพแวดล้อมต่างๆ ย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้เรียนรวมทั้งอิทธิพลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน สอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด (2524 : 69) ที่กล่าวว่าบรรยากาศทางสังคมในห้องเรียนมีความสำคัญมาก ห้องเรียนที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียนและในทางตรงกันข้ามห้องเรียนที่มีบรรยากาศขัดขวางต่อการเรียนรู้ย่อมลดประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมโดยรอบ มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคล บุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีย่อมปรับพฤติกรรมของตนเอง ตามสภาพแวดล้อมไปในทางที่ดี เรียกว่าปรับตัวไปในทางที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ในทางการศึกษาหรือการเรียนสอน ดังนั้นพฤติกรรมและคุณลักษณะต่างๆ อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ส่วนหนึ่งจึงเป็นผลมาจากการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ไชยยศ เรืองสุวรรณและปรีชา วิหคโต (2537: 9 - 10) ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียน ที่มีต่อประสิทธิผลของผู้เรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียน เป็นทรัพยากรทางการเรียน โดยธรรมชาติแล้วสภาพแวดล้อมเป็นแหล่งความรู้ ศาสตร์ทั้งหลายมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ โดยเฉพาะโลกยุคสารสนเทศ สภาพแวดล้อมทางการเรียน จะเป็นสารสนเทศทางการเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางการเรียนจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นแหล่งวิทยาการต่างๆ ของระบบการเรียน จูงใจให้ผู้เรียนใฝ่หาการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีจึงสามารถสร้างบรรยากาศจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนอยากรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ จากการที่สภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นเครื่องมือและวิธีการของการเรียนจึงมีผลต่อการเรียนทั้งทางกายภาพ จิตภาพและสังคม ทำให้สภาพแวดล้อมมีผลสำคัญด้านจิตวิทยาหรือความรู้สึกนึกคิดตลอดจนเจตคติของมนุษย์มาก ซึ่งสอดคล้องกับจันทร์พิมพ์ สายสมร (2537 : 67-68) ที่ศึกษาว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นตัวแปรสำคัญในการเรียน เนื่องจากมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียน เนื่องจากเป็นสื่อในการเรียนรู้ เป็นตัวสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนด้านเจตคติที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนมีระบบและระเบียบ รู้จักควบคุมตนเอง

มีความอบอุ่นและเป็นมิตรต่อกันทั้งผู้เรียนและผู้สอน มีความร่วมมือกันในการเรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ทวีศิลป์ สารแสน (2543 : 137) ให้ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการที่จะทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเรียน ซึ่งหากโรงเรียนได้จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนในด้านต่างๆ เช่น ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอน ความรู้และประสบการณ์ในการสอน และการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยแก่นักเรียนเป็นอย่างดี ก็จะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูมีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่เป็นผู้สอนด้านวิชาความรู้ให้กับนักเรียนเพียงอย่างเดียว ครูยังมีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพทางบวกอย่างสมบูรณ์ ทั้งด้านการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข เป็นผู้มีมาตรฐานทางจริยธรรมสูง มีความรับผิดชอบทางสังคม มีความเมตตา มีขันติและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว และมีการควบคุมสติของตนเอง

องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียน

การสร้างบรรยากาศที่ดีเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในอาคารเรียนและในโรงเรียนมีความเกี่ยวข้องกับบรรยากาศของเรียนเกิดขึ้นจากคุณลักษณะสำคัญ 4 ด้าน (กรมวิชาการ. 2545 : 15; อ้างอิงจาก Owen, 1995) คือ

1. ด้านนิเวศวิทยา หมายถึง คุณลักษณะทางด้านกายภาพที่มีอยู่ในโรงเรียนและชั้นเรียน เช่น ขนาดของโรงเรียน ขนาดของห้องเรียน อายุ และลักษณะของอาคารเรียน รวมถึงเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในอาคารเรียนและโรงเรียน อุปกรณ์ประกอบการเรียนและการจัดห้องเรียน
2. ด้านสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม หมายถึง คุณลักษณะของสิ่งต่างๆ ที่ดำรงอยู่ และเกิดขึ้นในโรงเรียน รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ลักษณะของแต่ละบุคคล แรงจูงใจ ความพึงพอใจในงานที่รับผิดชอบ ขวัญและกำลังใจ คุณภาพของหลักสูตร บุคลิกภาพของผู้บริหาร บุคลิกภาพของครู การเปลี่ยนงานของครูและกลุ่มเพื่อน
3. ด้านระบบทางสังคม หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการโครงสร้างของการบริหารองค์กร การบริหารโรงเรียน รูปแบบการสื่อสาร การตัดสินใจ และโครงการฝึกอบรม
4. ด้านประเพณีวัฒนธรรม หมายถึง คุณลักษณะของค่านิยม ความเชื่อ ปทัสฐานและเจตคติที่มีอยู่ของบุคคลในโรงเรียนหรือองค์กร

ประเด็นนี้ อนุกรม (2523123 - 137) แบ่งองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียน
ว่ามี 4 ประการคือ

1. บุคลิกภาพบางประการของครู ทั้งรูปร่างหน้าตาและการแต่งกาย มีผลต่อ
การดึงดูดความสนใจ โดยเฉพาะสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง การใช้คำพูด อารมณ์ขันและบทบาทในฐานะ
ผู้นำของครูมีผลต่อการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนอย่างมาก

2. พฤติกรรมของครูที่แสดงออกตามทัศนคติและความคาดหวังบางประการ
ที่ครูมีอยู่ ครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสอนและต่อนักเรียน เป็นผู้มองโลกในแง่ดี ย่อมสร้างบรรยากาศที่ดี
ให้เกิดขึ้นในห้องเรียนได้มากกว่าครูที่มีทัศนคติ ในทางตรงข้ามความคาดหวังของครูที่มีต่อนักเรียน
มักมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูที่แสดงออกต่อนักเรียน

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง มีผลต่อ
การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน การให้นักเรียนมีโอกาสซักถามเข้าร่วมกิจกรรมให้มาก ทำให้บรรยากาศ
ในห้องเรียนมีความสนุก กระตือรือร้น

4. ครูรู้จักใช้การเสริมแรงที่เหมาะสมจะช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน
การเสริมแรงที่ทำอย่างจริงใจ เหมาะกับสภาพการณ์ไม่จำเป็นต้องใช้เฉพาะกับพฤติกรรมที่ดีที่สุด
แต่ควรใช้กับพฤติกรรมที่ดีขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะกับนักเรียนที่เรียนอ่อน หรือมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2545 : 9) ได้แบ่งองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียน
แต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านกายภาพ ห้องเรียนควรมีสีสันน่าดูและเหมาะสม สะอาด อากาศถ่ายเท
ได้ดี ปราศจากเสียงรบกวน มีขนาดกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

2. ด้านจิตภาพ มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างมาก ผู้เรียนกับ
ผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียนต้องมีความสัมพันธ์กัน มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไม่มีการหวาดระแวง
ปราศจากการติและการวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบหรือทางไม่ดี โดยการสร้างบรรยากาศความคุ้นเคย
หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการค้นคว้าหาความรู้ด้วย
ตนเอง ทำงานเป็นทีม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เป็นการพัฒนาความเป็นผู้มีคุณลักษณะ
ของนักคิด คือมีลักษณะใจกว้าง มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ไม่เป็นผู้ยึดมั่นในความคิด
ของตนเป็นหลักอย่างเดียว ใฝ่รู้ ไม่ด่วนตัดสินเรื่องใดง่ายโดยปราศจากการคิดไตร่ตรอง ยอมรับ
ในคุณค่าของผู้เรียนแต่ละคน และนำคุณค่าหรือความสามารถของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์
เพื่อให้ผู้เรียนพบเห็นคุณค่าของตัวเอง

แนวการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

กรมวิชาการ (2545 : 20) ระบุว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสามารถจัดได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ครุภัณฑ์และวัสดุต่างๆ สิ่งชี้วัดที่แสดงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความร่มรื่นและความสวยงาม ความเป็นระเบียบ สะอาดและถูกสุขลักษณะ การจัดและสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเป็นเรื่องของแต่ละโรงเรียนที่มีสภาพปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับแนวคิดของบุคลากรภายในโรงเรียนนั้นๆ

2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ได้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่น่าเรียนรู้ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศดังกล่าว สามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การให้ผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนการสอน การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความเป็นกันเอง การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลุ่มและการส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

3. สภาพแวดล้อมทางการบริหาร สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ได้แก่ การดำเนินการใดๆ ภายในขอบเขตของโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จด้วยความร่วมมือของบุคลากร สังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ลักษณะของการบริหารและการจัดการที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี เริ่มจากการกำหนดนโยบายควรให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม มีการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันมากำหนดเป็นนโยบายในการแก้ปัญหาและการพัฒนาโรงเรียน การมอบหมายหรือสั่งการตามสายงานบังคับบัญชาควรมีความชัดเจนเหมาะสมกับความสามารถ มีการยกย่องชมเชย สร้างขวัญกำลังใจ และจัดสวัสดิการในรูปแบบต่างๆ

จากการศึกษาเอกสารจากนักการศึกษาข้างต้น โดยสรุปแล้วเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านกายภาพ (Physical Environment) องค์ประกอบด้านจิตภาพ (Psychology Environment) และองค์ประกอบด้านสังคม (Social Environment) ดังนั้นผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวทางในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนออกเป็น 3 ด้านคือ สภาพบรรยากาศด้านกายภาพ สภาพบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนและด้านสังคมภายในและภายนอกโรงเรียน

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง

ความหมายของการอบรมสั่งสอน

กรีน (Green. 1964: 127) ได้ให้ความหมาย การอบรมเป็นการให้รู้ระเบียบสังคมเป็นกระบวนการที่ได้จะได้รับวัฒนธรรม และสร้างสมบุคลิกภาพกับความเป็นตัวของตัวเอง

บรูมและเซลซนิก (สมคิด อิศระวัฒน์, 2541: 21; อ้างอิงจาก Broom and Selznick) ได้ให้คำนิยามของการอบรมไว้สองลักษณะ กล่าวคือ ทางสังคม หมายถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการทำให้บุคคลมีวิถีชีวิตที่เป็นระเบียบและในแง่ของแต่ละบุคคล เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนจากชีวอินทรีย์เป็นมนุษย์ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และปฏิบัติตามค่านิยม อุดมคติ และความทะเยอทะยาน

รติชน พริยสส์ (2543: 60) การอบรมหมายถึง การแนะนำสั่งสอนให้ความรู้ แนวคิด แนวปฏิบัติถ่ายทอดบุคลิกภาพ ค่านิยม ตลอดจนการทำตัวเป็นตัวอย่างในเรื่องต่างๆ ให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

สรุป การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ หมายถึง การแนะนำของพ่อแม่ที่จะให้ความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ ให้ลูกเกิดความพอใจที่จะปฏิบัติตามค่านิยม ความเชื่อและกฎเกณฑ์นั้น โดยอาศัยกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม ร่วมกับการควบคุมพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสังคม และการปฏิบัติเป็นแบบอย่างของพ่อแม่ที่จะทำหน้าที่กล่อมเกล้าให้ลูกมีลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับสังคม มีทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอน

ทฤษฎีจิตวิทยาารายบุคคล (Individual Psychology) นวลละออง สุภาพผล (2527: 123) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ที่มีอิทธิพลระยะเริ่มแรกๆ ของชีวิตซึ่งมีแนวโน้มให้เด็กมีแบบแผนชีวิตผิด และได้ค้นพบองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการของประสบการณ์วัยเด็กที่มีผลต่อบุคลิกภาพ

1. เด็กที่มีปมด้อย (Children with inferiorities) เด็กที่ร่างกายหรือสติปัญญาไม่สมบูรณ์ เด็กเหล่านี้ต้องอดทนอย่างมากในสภาพการณ์นี้และมีความรู้สึกถึงความไม่พอเพียงในชีวิต เขามักนึกถึงแต่ตัวเอง มีความรู้สึกผิดหวัง อย่างไรก็ตามถ้าเขาได้รับความเข้าใจและการสนับสนุนให้กำลังใจจากพ่อแม่ เขาก็สามารถประสบความสำเร็จได้มีตัวอย่างมากมายจากบุคคล ที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จที่เริ่มต้นชีวิตด้วยความอ่อนแอของร่างกายบางอย่างและสามารถขจัดเชยความอ่อนแอเหล่านี้ได้

2. เด็กที่ถูกตามใจจนเสียเด็ก (Spoiled Children) Adler ได้กล่าวย้ำแล้ว ย้ำอีกถึงความเสียหายที่เกิดจากพ่อแม่ตามใจลูกมากเกินไป เขากล่าวว่าการตามใจเป็นประสบการณ์ที่สำคัญที่สุดที่เกิดกับเด็ก การตามใจเด็กให้ไม่สามารถพัฒนาความสามารถทางสังคม เด็กกลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเองและหวังว่าสังคมจะให้ในสิ่งที่เขาปรารถนาซึ่ง Adler พิจารณาว่าความรู้สึกเช่นนี้กับสังคมเป็นเรื่องอันตรายที่สุด

3. เด็กที่ถูกทอดทิ้ง (Neglected Children) การถูกทอดทิ้งย่อมเป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้นหลายประการในภายหลัง และถือว่าการกระทำที่โหดร้ายต่อเด็ก เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่เขาจะกลายเป็นศัตรูกับสังคม แบบแผนชีวิตของเขาคือ เป็นคนชอบข่มขู่วางอำนาจมีความต้องการที่จะแก้แค้น

ผลของประสบการณ์ทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้เด็กมีมโนคติผิดๆ ในโลกและชีวิต ซึ่งเป็นผลให้แบบแผนชีวิตมีปัญหาและไม่สามารถบรรลุถึงบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ได้ ประสบการณ์ในวัยเด็กทั้ง 3 รูปแบบนี้ทำให้ได้เห็นถึงอิทธิพลและความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูอย่างชัดเจน เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ / ผู้ปกครอง ในแนวทางที่ไม่ถูกต้องทั้งการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจเกินไป หรือการทอดทิ้งเด็ก จะมีผลทำให้เด็กเติบโตขึ้นมาโดยมีแบบแผนชีวิตที่ผิด เป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาในอนาคต มีผลทำให้ไม่สามารถบรรลุถึงบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ได้ ความสำคัญของการ อบรมเลี้ยงดูอีกประการ ในวัยเด็กก็คือ ถึงแม้เด็กจะเกิดมามีปมด้อยโดยมีร่างกายและสติปัญญาที่ไม่สมบูรณ์ แต่ถ้าเขาได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ผู้ปกครองในลักษณะที่ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองได้รับความรัก ความเข้าใจ เขาสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ โดยที่ความบกพร่องเหล่านั้นมิได้เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด

ความสำคัญของการอบรมสั่งสอน

การปลูกฝังคุณสมบัติอันสำคัญให้แก่บุคคล ถือเป็นบทบาทหน้าที่อันสำคัญของสังคมซึ่งจะต้องรับบทบาทหน้าที่นี้โดยมีตัวแทนของการถ่ายทอดทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน สถาบันทางการศึกษา และชุมชน เป็นต้น ซึ่งการปลูกฝังทักษะชีวิตนั้นต้องปลูกฝังตั้งแต่วัยต้นของชีวิต และเมื่อกล่าวถึงการอบรมสั่งสอน การขัดเกลาทางสังคม ก็ต้องเริ่มตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดู (Child – Rearing Practices) ทั้งนี้เพราะการอบรมเลี้ยงดูนับเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลเรียนรู้และรับเอาค่านิยม ความรู้สึก ความเชื่อและระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นเข้ามาไว้ในตน จนกลายเป็นลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่ผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม (ระบบค่านิยม ความเชื่อ และระเบียบกฎเกณฑ์) กับระบบสังคม (ระบบการจัดบทบาท และ

สถานภาพ) รวมทั้งระบบที่สัมพันธ์ที่แต่ละบุคคลมีต่อการถ่ายทอดทางสังคมเป็นตัวกลางที่จะประสานทั้งสามส่วนนี้เข้าด้วยกันเป็นผลให้บุคคลมีทั้งความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ ค่านิยม ความเชื่อและกฎเกณฑ์ที่มีความพอใจที่จะปฏิบัติตามค่านิยมความเชื่อและกฎเกณฑ์นั้น ด้วยกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมร่วมกับการควบคุมทางสังคม จะทำหน้าที่กล่อมเกล้าให้บุคคลมีลักษณะที่สอดคล้องกับสังคม มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

จากหลักการดังกล่าวนับได้ว่าการอบรมสั่งสอนเป็นกระบวนการหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคมซึ่งเป็นวิธีการในการขัดเกลาบุคคลให้มีลักษณะที่สังคมต้องการ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ บิดาหรือมารดา วิธีการอบรมสั่งสอนนี้ทำให้เกิดการก่อตั้งคุณลักษณะและพฤติกรรมที่เป็นพื้นฐานของบุคคลและนำไปสู่บุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ถาวรในตัวบุคคลต่อไป เชื่อกันว่าบุคคลจะมีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยอย่างไรมันเป็นผลมาจากรูปแบบของการอบรมสั่งสอนที่เขาได้รับมาจากช่วงต้นของชีวิต

จึงสรุปได้ว่า รูปแบบของการอบรมสั่งสอนที่บุคคลได้รับมีผลต่อการก่อตั้งคุณลักษณะที่สำคัญต่างๆ ในตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน เพราะฉะนั้นทักษะชีวิตซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญของเด็กและเยาวชนที่สังคมต้องการ น่าจะกล่าวได้ว่าบุคคลที่ได้รับการอบรมสั่งสอนต่างกันน่าจะมีระดับของทักษะชีวิตต่างกันด้วย

ความมุ่งหมายของการอบรมสั่งสอน

บรูมและเซลซนิก (สมคิด อิศระวัฒน์, 2541: 22; อ้างอิงจาก Broom and Selznick) อธิบายไว้ว่า โดยทั่วไปแล้วการถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยกระบวนการสังคมประกิดในแต่ละสังคมนั้น จะมีความมุ่งหมายหลักใหญ่คล้ายคลึงกัน 4 ประการ

1. การปลูกฝังระเบียบวินัย (Disciplines) การมีระเบียบวินัยถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในสังคมและการอยู่ร่วมกันของกลุ่ม การปลูกฝังระเบียบวินัยจะทำให้บุคคลยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด ถึงแม้ว่าจะมีความยากลำบากหรือต้องฝืนใจทำ ระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับตั้งแต่วัยต้นของชีวิตในการดำรงชีวิตประจำวัน
2. การปลูกฝังความคาดหวัง (Aspiration) ปกติแล้วระเบียบวินัยเป็นสิ่งที่คนไม่ยอมปฏิบัติตาม แต่ความคาดหวังนั้นจะช่วยให้ระเบียบวินัยมีคุณค่าต่อการปฏิบัติเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ
3. การกำหนดบทบาทในสังคม (Social Role) รวมทั้งทัศนคติต่างๆ ที่เข้ากับบทบาทนั้นๆ ชีวิตในกลุ่มสังคมจะดำรงไปด้วยดีถ้าบุคคลรู้จักบทบาทของตนซึ่งก็อาศัยการแสดงบทบาทที่เหมาะสม ในการสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ถูกต้องตามกาลเทศะและโอกาสต่างๆ กัน

4. การให้เกิดทักษะหรือความชำนาญเฉพาะอย่าง (Skill) ที่จะใช้ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นในสังคม โดยเฉพาะสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ นั้น มีการถ่ายทอดการปฏิบัติตามประเพณี โดยการเรียนรู้จากการเลียนแบบการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สถาบันที่เป็นตัวแทนของการอบรมสั่งสอน

สุรวงศ์ จันทน์เอม (2529: 90-92) กล่าวว่า ก่อนที่บุคคลแต่ละคนจะพัฒนาตนเองไม่รู้จักความสำเร็จในชีวิตจะต้องผ่านการอบรมเลี้ยงดูจากสถาบันหรือตัวแทนต่าง ๆ มากมาย สถาบันเหล่านั้นจะเป็นตัวแทนของการอบรมเลี้ยงดูเพื่อถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ทศนคติและค่านิยมของสังคมให้แก่บุคคลจนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามความคาดหวังของสังคมสถาบันที่เป็นตัวแทนของการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่

1. บ้าน ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูภายในบ้าน ได้แก่ บิดามารดา หรือผู้ปกครองบ้านเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในการถ่ายทอดความรู้สึก ทศนคติ อุดมคติและแนวทางในการดำรงชีวิตในภายภาคหน้าแก่เด็ก นักจิตวิทยามีความเชื่อว่าในระยะแรก ๆ ของชีวิตมีความสำคัญต่อการพัฒนาในระบบต่อ ๆ ไปของชีวิตมาก บุคคลจะพัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูระยะแรก ได้แก่ วัยทารกมาเป็นอย่างดี รากฐานแห่งความสำเร็จและความสุขย่อมเริ่มต้นจากบ้านหรือครอบครัวของเด็กเป็นประการสำคัญนับตั้งแต่วัยทารกและวัยเด็กเป็นช่วงเวลาที่เด็กต้องผ่าน ก่อนจะเริ่มเข้าสู่สถาบันใหม่อันได้แก่โรงเรียน

2. โรงเรียน เป็นสถาบันที่ให้การศึกษอบรมอย่างมีแบบแผนมีกฎเกณฑ์ที่ทุกคนต้องปฏิบัติเหมือนกัน โรงเรียนจะเป็นสถาบันที่ช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ก้าวไปความสำเร็จในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

3. กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีอายุระดับใกล้เคียงกันโดยอาจจะรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อนธรรมดาจนถึงชมรม สมาคมที่ตนสนใจ เช่น เพื่อนร่วมชั้น ชมรมฟุตบอล สมาคมนักเรียนเก่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อทัศนคติของวัยรุ่นเป็นอย่างมากยิ่งเพราะเด็กวัยรุ่นมีแนวโน้มต้องการอยู่ร่วมกับเพื่อนที่มีรสนิยมใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นในด้านความคิดการแต่งกายรูปแบบของการแสดงออกเพื่อให้เพื่อนยอมรับตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม การคบเพื่อนดีจึงมีความหมายแก่วัยรุ่น หากคบเพื่อนที่ไม่ดีอาจจะเสียคนได้ง่าย เพื่อนอาจสอนเด็กให้ทำตามกฎเกณฑ์ที่สังคมต้องการ หรือในทางตรงข้ามสอนเด็กให้ทำอะไรผิดกฎเกณฑ์ของสังคมเพราะวัยรุ่นชอบลองดูว่าผู้ใหญ่จะเอาจริงเพียงใด

4. วัด เป็นสถาบันที่ส่วนร่วมในการอบรมจริยธรรมให้แก่สังคมเป็นตัวแทนที่ขัดเกลาคนหรือแนะแนวทางให้คนที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อเป็นเป้าหมายในการกระทำ โดยเฉพาะศาสนาพุทธได้สอนให้เราไม่ตั้งอยู่ในความประมาทเพราะหลายสิ่งในโลกไม่มีความแน่นอนจึงต้อง ยึดมั่นในสิ่ง

ที่ดั่งงาม มีศีลธรรม จริยธรรม และความประพฤติในทางที่ถูกที่ควร ศาสนาจึงมีส่วนสร้างเจตคติที่ดี มีจิตใจที่ดั่งงามมีพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรมความสุจริตซึ่งช่วยให้บุคคลเข้าใจความจริงแห่งชีวิต สามารถรับความตึงเครียดหรือขจัดความฟุ้งซ่านหรือทุกข์ได้

บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการอบรมสั่งสอน

บ้านและครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญอันดับแรกในการสร้างลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของเด็ก ถ้าบิดามารดามีความรักความห่วงใยเอาใจใส่อบรมสั่งสอนนิสัยที่ดั่งงามให้กับลูก ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีย่อมจะทำให้ลูกเกิดความรักพ่อแม่มีความอบอุ่นใจ รับแต่สิ่งที่ดีงามเข้ามาในชีวิต เด็กก็จะเจริญเติบโตด้วยดีทั้งด้านปัญญาและความนึกคิด เพียบพร้อมด้วยความงามทั้งกาย วาจาและใจ ดังนั้นพ่อแม่ควรรู้บทบาทและหน้าที่อันดีอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นตัวอย่างในการวางแนวทางชีวิตที่ดีให้แก่เขาโดยให้ความรัก พ่อแม่จะอบรมสั่งสอนลูกได้น้อย ถ้าเขาไม่มีความรักต่อลูกๆ บางคนมีความรักให้ลูกจริงแต่รักน้อยกว่าสิ่งอื่น เช่น เงินทอง ชื่อเสียง การรักลูกไม่ใช่แต่จะบอกว่ารักเท่านั้น แต่ควรจะแสดงออกด้วยการสัมผัสการกอดลูก การเอาใจใส่ดูแล ห่วงใย การปฏิบัติลงแรงในการอบรมลูกๆ นั้นไม่มีอะไรที่จะทำให้ลูกสับสนได้มากเท่ากับการปฏิบัติตนของพ่อแม่ พ่อแม่ที่ขาดระเบียบแบบแผนมักปฏิบัติต่อลูกดีเมื่ออารมณ์ดี การพูดจาก็ดี พออารมณ์ไม่ดีก็จะปฏิบัติอีกอย่างหนึ่งทำให้บางคน

นักจิตวิทยามีความเชื่อว่า เด็กมีความแตกต่างกันเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันในวัยเด็ก การเลี้ยงดูในวัยเด็กจะมีผลต่อลักษณะนิสัยที่จะติดตัวเด็กไปตลอดชีวิต บิดามารดามีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของมารดา ซึ่งมารดาส่วนใหญ่มีความใกล้ชิดกับบุตรทั้งชายและหญิงมากกว่าบิดา ฉะนั้นการปฏิบัติของมารดาต่อบุตรย่อมมีผลกระทบต่อจิตใจของบุตรมาก การปลูกฝังลักษณะต่างๆ ให้แก่บุตร มารดาที่เอาใจใส่ในผลงานของลูกและปฏิบัติต่อลูกอย่างสมเหตุสมผลที่จะทำให้ผลดีที่สุด มารดาควรจะมีคุณลักษณะดังนี้ (งามตา วรินทร์านนท์. 2545: 22-24)

1. เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อลูก หมายถึง มารดาที่มีความรัก ความพอใจในตัวลูกเห็นลูกเป็นคนที่มีความค่า มีประโยชน์ต่อตนและครอบครัว เป็นผู้มีความพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือเกื้อกูลลูกอยู่เสมอ

2. เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี คือมีความสุขกายสบายใจตามควร มีความวิตกกังวลน้อยและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ไม่มีปัญหาหรือกังวลใจมากเกินไปหรือถ้ามีปัญหา ก็รู้จักควบคุมอารมณ์ได้ ทำจิตใจให้สงบได้ในโอกาสอันเหมาะสมไม่มีอารมณ์รุนแรงจนเกินไป ทั้งทางด้านสนุก ร่าเริง เศร้าซึมหรือโกรธเกรี้ยวกราด

3. เป็นมารดาที่มีความเชื่อว่าตนสามารถอบรมเลี้ยงดูลูกได้ดีที่สุด สามารถทำให้ลูกเป็นคนดีและคนเก่งได้มีความเชื่อว่าการที่ลูกเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูงในปัจจุบัน และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้นกับการอบรมเลี้ยงดูของตนเองเป็นส่วนใหญ่ มิได้ขึ้นกับโชคชะตาของลูก

4. เป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ด้านพัฒนาการของเด็กอย่างถูกต้อง เด็กอายุเท่าใด ควรพัฒนาการทางกายและจิตใจอย่างไร เมื่อลูกทำดีก็ชมเชยสนับสนุน ถ้าเด็กผิดพลาดไปไม่ซ้ำเติม แต่ให้กำลังใจ บอกวิธีที่ถูกต้องและให้ลองพยายามทำใหม่ไม่ติดตามลูกรวุ่นมากเกินไป เมื่อมีปัญหาจึงเข้าไปช่วยแก้ไข

5. เป็นมารดาที่ไม่เกิดความรู้สึกว่าบ้านแออัดเพราะมารดาที่เกิดความรู้สึกว่าบ้านคับแคบแออัด ไม่มีความเป็นส่วนตัวจะทำให้สุขภาพจิตเสื่อมตามไปด้วย และส่งผลกระทบต่อการประพฤติปฏิบัติของแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างไม่เหมาะสม

6. เป็นมารดาที่มีความเชื่อและปฏิบัติทางพุทธศาสนา ประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนาในเรื่องการเลือกอาชีพ การคบเพื่อนการใช้เวลาว่างและการพักผ่อนหย่อนใจ

7. เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดลูกมาก ใช้เวลาอยู่กับลูก เช่น ช่วยกันทำงานบ้าน มีกิจกรรมร่วมกัน

8. มีสัมพันธภาพที่ดีกับคู่สมรส คือมีความรักต่อกัน ช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันทางด้านวัตถุสิ่งของเงินทอง ด้านอารมณ์และด้านการสื่อสาร พูดคุยปรึกษาหารือหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของพฤติกรรมจริยธรรมของเยาวชนไทย กล่าวได้ว่าพ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิดเยาวชนในครอบครัวคือ ต้นกำเนิดของลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมทั้งดีและไม่ดี (งามตา วรินทร์านนท์. 2545 : 24) ผลการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ระบุว่าเยาวชนไทยจะมีจิตใจที่ดีงามซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ทำความดี หลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมมาก เพราะได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีการที่เหมาะสม 3 วิธี คือ วิธีการอบรมเลี้ยงดูด้วยการให้ความรักสนับสนุนใกล้ชิดเด็กมาก วิธีการใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์โดยเฉพาะ เรื่องความคงเส้นคงวาในการลงโทษและให้รางวัลเด็ก และการปลูกฝังอบรมทางศาสนาอย่างถูกต้องเหมาะสม ปฏิบัติต่อเด็กอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องไม่บังคับเด็ก และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวเป็นสิ่งที่เยาวชนจะได้รับจากพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพทางจิตใจสูงเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยข้างต้นนี้ได้สรุปถึงลักษณะทางจิตใจและพฤติกรรมที่ควรพัฒนาในผู้ที่เป็นพ่อแม่และหมายรวมถึงผู้ที่มีหน้าที่ดูแลเด็ก

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

3.1 งานวิจัยในประเทศ

ณัฏฐา ผาดจันทิก (2545) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนกับทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ เพศหญิง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง บรรยากาศทางการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิต คือ เพศชาย ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิต คือ สถานภาพบิดามารดาเป็นคู่ สถานภาพบิดามารดา เป็นฝ่าย สุภาพบุรุษกิจของครอบครัว และอาชีพผู้ปกครอง ตัวพยากรณ์เรียงลำดับจากส่งผลมากที่สุดไปอย่างน้อยที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เพศชาย และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับเพื่อน ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ด้านนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะชีวิตได้ร้อยละ 26.60

ษมาพร ศรีอิตยาจิต (2548) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัย บางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตมากที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาตามลำดับ คือ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน การปรับตัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมพันธภาพ ในครอบครัวและการสนับสนุนทางสังคม ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิต โดยผ่านแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัว และการสนับสนุนทางสังคม คือ สัมพันธภาพภายใน ครอบครัว มีค่าเท่ากับ .255 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพล ทางอ้อมต่อทักษะชีวิต โดยผ่านการปรับตัว มีค่าเท่ากับ .239 และ .150 ตามลำดับ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิต โดยผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัว มีค่าเท่ากับ .137 และ .050 ตามลำดับ

ภวิกา กลับประสิทธิ์ (2547) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิค ดอนเมือง ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความภาคภูมิใจในตนเอง ที่พักอาศัย สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับสมาชิกในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับเพื่อน ส่วนตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอน

เมือง ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 และตัวแปรสุขภาพจิต และตัวแปรที่ไม่มี ความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง ได้แก่ อายุ รายได้ของนักศึกษา นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นปีที่ 1 และลักษณะทางกายภาพ ในวิทยาลัย

พรดี ลิมปรัตนากร (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของโปรแกรมสุขศึกษา ประยุกต์ใช้ การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรม ความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมี ทักษะการแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์ การสื่อสารดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้าง ทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีทักษะการแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์ การสื่อสารดีกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัทมา วรรณลักษณ์ (25 50) ได้ศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง โดยมีเจตนารมณ์ เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนตามระดับชั้นเรียน โดยมีตัวแปรร่วมศึกษาคือ ลักษณะ มุ่งอนาคต อาศัยวิธีการวิจัยเชิงพัฒนาลักษณะภาคตัดขวาง ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนส่วนมาก มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง คิดเป็นร้อยละ 61.34 มีทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่า นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ในขณะที่นักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 และปีที่ 2 มีทักษะชีวิตด้านการจัดการกับอารมณ์สูงกว่านักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ส่วนทักษะชีวิต ด้านการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และด้านการจัดการกับ ความเครียด ไม่พบว่ามีแตกต่างกันระหว่างชั้นปี นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีทักษะชีวิต เกือบทุกด้านสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตกลาง ยกเว้นด้านการแก้ไขปัญหาเท่านั้นที่มี ทักษะชีวิตไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะผลปฏิสัมพันธ์ของระดับชั้นและลักษณะมุ่งอนาคตที่ส่งผล ต่อทักษะชีวิต สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของทักษะชีวิตของนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง และ ลักษณะมุ่งอนาคตกลาง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 ว่าเป็น รูปแบบเดียวกัน คือ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 สู่ปีที่ 2 และมีแนวโน้มลดลง ในปีที่ 3

สำนักงานควบคุมโรคติดต่อ เขต 8 จังหวัดนครสวรรค์ (254 1: 45-49) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพทักษะชีวิตแก่เยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเข้าใจ เจตคติและ พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจจังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความไว้วางใจของเด็กและเยาวชนต่อครอบครัวการเห็นคุณค่าของตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่อ ครอบครัวและครอบครัวเข้ากับพฤติกรรมลดความก้าวร้าว และความตั้งใจที่จะประพฤติดี ซึ่งจาก ผลการวิจัยทำให้พฤติกรรมของเยาวชนในสถานพินิจเปลี่ยนแปลงดีขึ้น โดยเฉพาะการมีความ ไว้วางใจต่อตนเองและผู้อื่นลดพฤติกรรมความก้าวร้าวและมีความตั้งใจที่จะประพฤติดี แต่ยังมี สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่จะสนับสนุนให้พฤติกรรมของเยาวชนเปลี่ยนแปลงดีขึ้นต่อไป สิ่งแวดล้อมสำคัญคือ ผู้ปกครองหรือครอบครัวของเยาวชนต้องเปลี่ยนแปลง

สรนันท์ สุพรรณรัตนรัฐ (2546) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ทักษะชีวิตของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรกับตัวแปรด้านแรงสนับสนุน ทางสังคมของครอบครัว เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคณะวิชา ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่ได้รับ แรงสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว มากมีทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ การสร้างสัมพันธภาพ ความตระหนักในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการจัดการ กับความเครียดสูงกว่า นิสิตที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวน้อย นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงมีทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการจัดการกับความเครียดสูงกว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์และคณะวิชา สังคมศาสตร์มีทักษะชีวิตแตกต่างกันในด้านการตัดสินใจ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การคิด อย่างมีวิจารณญาณ การสร้างสัมพันธภาพ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการจัดการกับความเครียด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตจะพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ทักษะชีวิตประกอบด้วยปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว และ สภาพแวดล้อมทางการเรียนซึ่งรวมถึงสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูและเพื่อน และปัจจัยด้าน คุณลักษณะส่วนตัว ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และลักษณะเจตคติต่อการมองโลก ผู้วิจัย จึงได้กำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลก ในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและนำเสนอเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ปีการศึกษา 2551 กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 11 กลุ่มเขตประกอบด้วย 37 สำนักงานเขต จำนวน 93 โรงเรียน และมีนักเรียนจำนวน 29,042 คน จำแนกตามระดับชั้นและเพศ ได้ดังนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12,545 คน นักเรียนชาย 6,714 คน นักเรียนหญิง 5,831 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 9,051 คน นักเรียนชาย 4,805 คน นักเรียนหญิง 4,246 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 7,446 คน นักเรียนชาย 3,864 คน นักเรียนหญิง 3,582 คน ดัง รายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียนและจำนวนนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

กลุ่มเขต	จำนวน โรงเรียน	จำนวนนักเรียน						รวม
		ม. 1		ม. 2		ม. 3		
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
1. ลุมพินี	4	183	155	139	158	110	133	878
2. วิภาวดี	7	671	542	583	509	423	402	3,130
3. เจ้าพระยา	4	335	280	222	236	202	179	1,454
4. กรุงธนบุรี	5	206	204	207	184	152	137	1,090
5. ตากสิน	5	554	591	334	300	258	252	2,289
6. พระนครเหนือ	10	950	806	628	515	439	451	3,789
7. บุรพา	6	55	511	421	377	337	352	2,550
8. สุวินทวงศ์	8	763	586	666	522	559	454	3,550
9. ศรีนครินทร์	9	1,098	875	683	576	549	467	4,248
10. มหาสวัสดิ์	7	721	635	453	468	440	388	3,105
11. สนามชัย	8	681	646	469	401	395	367	2,959
รวม	73	6,714	5,831	4,805	4,246	3,864	3,582	29,042
		12,545		9,051		7,446		

ที่มา: สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2551). ข้อมูลนักเรียนปีการศึกษา 2551. (ออนไลน์).

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2551 สังกัด กรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 895 คน จำแนกตามเพศและระดับชั้น ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 387 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 186 คน เพศหญิง 201 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 279 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 142 คน เพศหญิง 137 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 229 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 118 คน เพศหญิง 111 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage random Sampling) มีวิธีดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สืบหาข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิคือสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล (2551) กรุงเทพมหานคร จัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Frame) โดยจำแนกโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาอาศัยลักษณะการแบ่งกลุ่มเขต 11 กลุ่มเขต จำนวน 37 สำนักงานเขต ซึ่งโรงเรียนในแต่ละกลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร จะมีลักษณะสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพสังคมที่ใกล้เคียงกัน

2. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรด้วยสูตรการกำหนดตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence: $1-\alpha$) .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538 : 105) โดยอาศัยข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณ ดังนี้

2.1 กำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Limit of error: $e = Z_{\frac{.05}{2}} S_x$) 2 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดทักษะชีวิต ซึ่งผู้วิจัยได้เป็นผู้กำหนดขึ้นโดยอาศัยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเห็นว่าขนาดของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดนี้ เป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในกรณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้

2.2 ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ได้มาจากค่าความแปรปรวน การทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ของแบบวัดทักษะชีวิต ในระดับชั้น ม. 1 ระดับชั้น ม.2 และระดับชั้น ม. 3 ค่าความแปรปรวน 938.606, 686.565 และ 562.580 ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 895 คน

3. กำหนดตัวอย่างการสุ่มตามขั้นตอนที่ 1 คือ การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้กลุ่มเขตเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Units) ด้วยวิธีการจับสลากจำนวน 2 กลุ่มเขต ได้แก่กลุ่มเขตที่ 5 และกลุ่มเขตที่ 11 ซึ่งประกอบด้วย 5 สำนักงานเขต คือเขตภาษีเจริญ เขตจอมทอง เขตราชบุรีบูรณะ เขตบางแคและเขตบางขุนเทียน จากนั้นทำการสุ่มโรงเรียนมาร้อยละ 50 ของโรงเรียนทั้งหมด ได้โรงเรียนเป็นหน่วยตัวอย่างของขั้นตอนที่ 1 จำนวน 9 โรงเรียน ดังตาราง 2

ตาราง 2 โรงเรียนและจำนวนนักเรียนที่เป็นหน่วยตัวอย่างของการกำหนดตัวอย่างขั้นตอนที่ 1 จำแนกตามเพศและระดับชั้น

สำนักงานเขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน						รวม
		ม. 1		ม. 2		ม. 3		
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
เขตภาษีเจริญ	วัดอ่างแก้ว (จีบ ปานข้า)	73	69	75	65	54	55	391
เขตจอมทอง	วัดโพธิ์ทอง	66	79	73	57	57	58	390
	วัดยายร่ม	85	117	56	78	48	38	422
เขตราชบุรีบูรณะ	วัดบางปะกอก	75	83	56	49	50	47	360
	รัตนจีนะอุทิศ	70	53	74	51	49	54	351
เขตบางแค	คลองหนองใหญ่	82	93	42	51	32	48	348
	วัดราษฎร์บำรุง	76	73	57	60	65	38	369
เขตบางขุนเทียน	วัดหัวกระบือ	44	49	46	48	56	38	281
	วัดกำแพง	87	95	76	76	48	53	435
รวม		658	711	554	535	457	428	3,343
		1369		1089		885		

4. กำหนดตัวอย่างสุ่มชั้นตอนที่ 2 คือ การสุ่มแบบแบ่งชั้นสองมิติ (Two – Phase Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้นและเพศเป็นชั้น นักเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม(Sampling) ด้วยวิธี การจับสลากนักเรียนจากโรงเรียนที่เป็นหน่วยตัวอย่างของชั้นตอนที่ 1 ตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มี การถ่วงน้ำหนัก (Weighted) ในแต่ละระดับชั้นและเพศแบบสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 387 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 186 คน เพศหญิง 201 คน นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 279 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 142 คน เพศหญิง 137 คน นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 229 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 118 คน เพศหญิง 111 คน ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

สำนักงานเขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน						รวม
		ม. 1		ม. 2		ม. 3		
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
เขตภาษีเจริญ	วัดอ่าแก้ว (จิบ ปานฆ่า)	21	20	19	17	14	14	105
เขตจอมทอง	วัดโพธิ์ทอง	19	22	19	15	15	15	105
	วัดยายร่ม	24	33	14	20	12	10	113
เขตราชบุรีบูรณะ	วัดบางปะกอก	21	23	14	13	12	12	95
	วัดนาคินะอุทิศ	20	15	19	13	13	14	94
เขตบางแค	คลองหนองใหญ่	23	26	11	13	8	12	93
	วัดราษฎร์บำรุง	21	21	15	16	18	10	100
เขตบางขุนเทียน	วัดหัวกระบือ	12	14	12	12	14	10	74
	วัดกำแพง	25	27	19	19	12	14	116
รวม		186	201	142	138	118	111	895
		387		279		229		

จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวผู้วิจัยได้วางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลจริงจากนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ของแต่ละโรงเรียนที่เป็นหน่วยตัวอย่างระดับชั้นละ 1 ห้องเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มี ความสมบูรณ์และมี จำนวนเพียงพอต่อการวิจัย สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ โดยพิจารณาคัดเลือกข้อมูล จากการสังเกต พฤติกรรมนักเรียนที่มีความตั้งใจในการให้ข้อมูลที่สมบูรณ์และตอบแบบสอบถามครบถ้วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบ/แบบสอบถามทั้งหมด 5 ฉบับ ดังนี้

1. แบบวัดทักษะชีวิต จำนวน 50 ข้อ
2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านเหตุผล จำนวน 40 ข้อ
3. แบบสอบวัดการมองโลกในแง่ดี จำนวน 15 ข้อ
4. แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำนวน 15 ข้อ
5. แบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอน จำนวน 19 ข้อ

3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

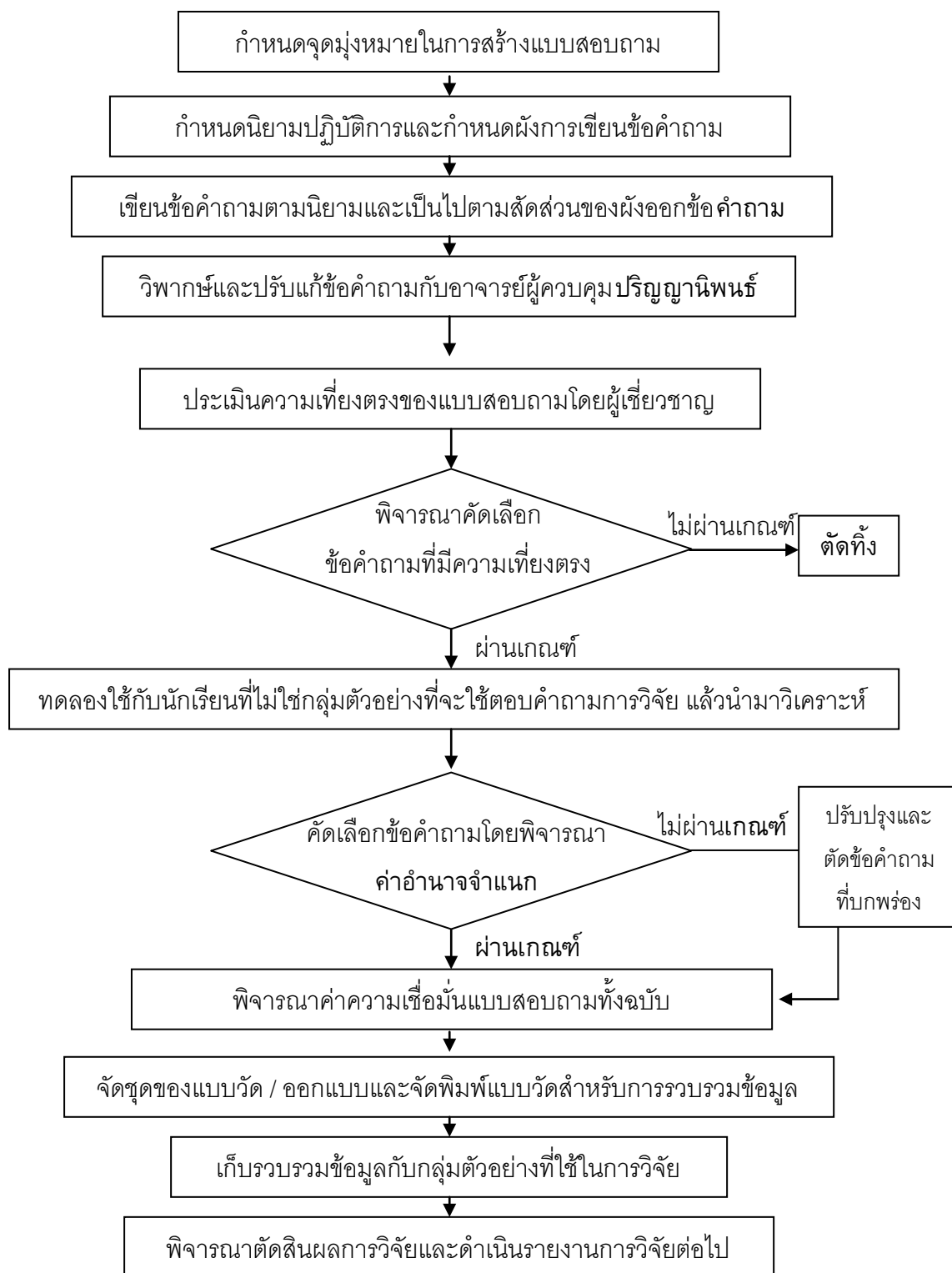
- 3.1.1. แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำนวน 15 ข้อ
- 3.1.2. แบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 19 ข้อ

3.2 เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

- 3.2.1. แบบวัดทักษะชีวิต จำนวน 50 ข้อ
- 3.2.2. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านเหตุผล จำนวน 40 ข้อ
- 3.2.3. แบบสอบวัดการมองโลกในแง่ดี จำนวน 15 ข้อ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

รายละเอียดขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังภาพ

ภาพประกอบ 4 ลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากภาพประกอบ 4 ในการสร้างแบบทดสอบ/แบบสอบถามเพื่อดำเนินการศึกษ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายการสร้างแบบสอบถาม คือ สภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กรุงเทพมหานคร ได้มาจากการศึกษาจุดมุ่งหมายของการวิจัย ธรรมชาติคุณลักษณะของตัวแปรทั้ง 2 และคุณลักษณะของประชากร รวมทั้งองค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

2. ศึกษาวิทยานิพนธ์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. นิยามศัพท์ปฏิบัติการตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดจากแบบสอบถามในข้อ 1

4. เขียนข้อคำถามตามนิยามของสภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอน ของพ่อแม่/ผู้ปกครอง มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ โดยแบบวัดมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ด้านละ 20 ข้อ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อขอความเห็นชอบตรวจสอบความถูกต้องตามโครงสร้างเนื้อหาและการใช้ภาษา นำมาแก้ไขการใช้สำนวนภาษา ตลอดจนสาระสำคัญของเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและนิยามศัพท์เฉพาะ

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น ซึ่งเป็นการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา ความครอบคลุมและความสอดคล้องตามที่ได้นิยามไว้ ตลอดจนการใช้ภาษาในการเขียนข้อความ และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองที่คัดเลือกไว้มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 - 1.0 และจำนวนด้านละ 20 ข้อ

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวนนักเรียน 119 คน

8. นำแบบสอบถามที่ได้ไปคำนวณหาความสัมพันธ์รายข้อ โดยใช้ค่า Item-total Correlation แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป โดยแบบวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (ρ) ระหว่าง .219 - .809 และแบบสอบถามการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 19 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .200 - .697

9. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ของครอนบัค (α - Coefficient) โดยแบบวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น .89 และแบบสอบถามการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองมีค่าความเชื่อมั่น .875

10. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอประธานและกรรมการควบคุมปริญญา นิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2 เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 3 ฉบับ โดยมีขั้นตอน การพัฒนา และการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำเครื่องมือ มาคัดเลือกข้อคำถามที่มีความสอดคล้องครอบคลุมกับนิยามศัพท์เฉพาะ และคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง แล้วนำมาปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

2. นำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ คุณภาพเบื้องต้น ซึ่งเป็นการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

3. นำเครื่องมือที่ได้รับมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 119 คน

4. นำเครื่องมือมาวิเคราะห์หาคุณภาพ ดังนี้

แบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total Correlation) และคำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)

แบบทดสอบ วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และคำนวณค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน

5. จัดเตรียมแบบวัดฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

โดยผลการพัฒนาเครื่องมือ พบว่า

1. แบบวัดทักษะชีวิต พัฒนาจากแบบวัดทักษะชีวิตของสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พัฒนาจากแบบวัดทักษะชีวิตของกรมสุขภาพจิต (ประวิต เอราวรรณ์ และนุชวัน เหลืองอังกูร. 2545: 91-95) ซึ่ง

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ จำนวน 50 ข้อ โดยแต่ละด้านมีคุณภาพ ดังนี้

ทักษะการรู้จักตนเอง มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .243 - .748 และมีค่าความเชื่อมั่น .824

ทักษะการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .237 - .762 และมีค่าความเชื่อมั่น .835

ทักษะการแสวงหาความรู้ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .290 - .781 และมีค่าความเชื่อมั่น .853

ทักษะการปรับตัว มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .329 - .726 และมีค่าความเชื่อมั่น .849

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .317 - .749 และมีค่าความเชื่อมั่น .876

2. แบบทดสอบวัดความสามารถทางสมองด้านเหตุผลโดยพัฒนาจากแบบทดสอบวัด

ความสามารถทางสมองด้านเหตุผลของนุชรี อ่อนละม้าย (2546 : 115-152) ประกอบด้วยการวัด

ความสามารถในการจำแนกประเภท ความสามารถในการหา ความสัมพันธ์หรืออุปมาอุปไมย

ความสามารถในการสรุปความและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพตาม เกณฑ์จำนวน 40 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง .237 - .788 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .201 - .816 และมีค่าความเชื่อมั่น .846

3. แบบทดสอบวัดการมองโลกในแง่ดี โดยพัฒนาจากแบบวัดการมองโลกในแง่ดีของสุริย์พร

ไชยฤกษ์ (2550: 132 - 134) โดยอาศัยรูปแบบการอธิบายตนเองเพื่อมองโลกในแง่ดี 3 มิติ ได้แก่ มิติความ

คงทนถาวร มิติความเป็นตนเอง และมิติความครอบคลุม โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพตามเกณฑ์จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .293 - .741 และมีค่าความเชื่อมั่น .833

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คำชี้แจง แบบประเมินทั้งหมดแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ให้ตรงตามความเป็นจริงของนักเรียน

1. ระดับการศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3) ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/..... ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/..... ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/..... 2. เลขที่.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามวัดทักษะชีวิต จำนวน 50 ข้อ
2. แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี จำนวน 15 ข้อ
3. แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำนวน 15 ข้อ
4. แบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 19 ข้อ

ข้อความในแต่ละข้อจะกำหนดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนอ่านและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความนั้นๆ โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนที่สุด เพียงช่องเดียว และ กรุณาตอบทุกข้อ ในการตัดสินใจตอบ ขอให้นักเรียนพิจารณาตามเกณฑ์ ต่อไปนี้

- ตอบจริง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นสม่ำเสมอ
- ตอบค่อนข้างจริง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
- ตอบจริงเป็นบางครั้ง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
- ตอบค่อนข้างไม่จริง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนน้อย
- ตอบไม่จริง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือไม่เคยปฏิบัติตามข้อความนั้นเลย

แบบวัดทักษะชีวิต

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ
----------	-----------------------------

	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงเป็นบาง ครั้ง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
ทักษะการรู้จักตนเอง					
0. ข้าพเจ้าสามารถบอกความรู้สึกที่แท้จริงว่าชอบหรือไม่ชอบอะไร...					
00. นักเรียนพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่.....					
ทักษะการคิดตัดสินใจและการแก้ปัญหา					
0. ก่อนตัดสินใจนักเรียนจะคิดอย่างรอบคอบ.....					
00. นักเรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี.....					
ทักษะการแสวงหาความรู้					
0. เมื่อสงสัยนักเรียนจะค้นหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้.....					
00. เมื่อทำรายงานนักเรียนจะค้นหาข้อมูลให้สมบูรณ์มากที่สุด					
ทักษะการปรับตัว					
0. เมื่อถูกตำหนินักเรียนจะแสดงอาการไม่พอใจทันที.....					
00. นักเรียนชอบแยกตัวอยู่เงียบ ๆ คนเดียว.....					
ทักษะการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ					
0. หากทำงานร่วมกับผู้อื่นนักเรียนมักทำได้ดี.....					
00. เพื่อน ๆ มักบอกว่านักเรียนเป็นคนหยิ่ง.....					

ตัวอย่างแบบวัดการมองโลกในแง่ดี

ข้อคำถาม	ระดับความรู้สึก
----------	-----------------

	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงเป็นบาง ครั้ง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
0. ถึงแม้จะมีสถานการณ์ที่เลวร้ายเกิดขึ้นในชีวิต ข้าพเจ้าก็มี ความหวังว่าสามารถคลี่คลายไปในทางที่ดี.....					
00. ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่าทุก ๆ ปัญหา มีทางออก.....					
000. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการทำงาน ทำให้ผลงานประสบ ความสำเร็จ.....					
0000. ข้าพเจ้ามั่นใจว่าสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ตนเองสนใจได้.....					

ตัวอย่างแบบวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ				
	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงเป็นบาง ครั้ง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
0. ครูให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้.....					
00. ถ้ามีการจัดกลุ่ม เพื่อนๆ จะชวนข้าพเจ้าเข้ากลุ่มด้วย.....					
000. โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย สำหรับข้าพเจ้า.....					

ตัวอย่าง
าง
แบบ
วัด
การ

อบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง

ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ					เกณฑ์ การ ให้ คะแนน ระดับ ความ คิดเ
	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงเป็นบางครั้ง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	
0. พ่อแม่รับรู้ปัญหาและให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาของข้าพเจ้า..						น ร ด บ ค ว า ม ค ิดเ
00. พ่อแม่ให้เหตุผลเสมอเมื่อจะให้ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำแนะนำ.....						
000. พ่อแม่มักจะโกรธและทำโทษทันทีเมื่อข้าพเจ้าทำผิด.....						

ห็น/การปฏิบัติ ข้อความทางบวก ข้อความทางลบ

จริง ให้ 5 คะแนน	ให้ 1 คะแนน
ค่อนข้างจริง ให้ 4 คะแนน	ให้ 2 คะแนน
จริงเป็นบางครั้ง ให้ 3 คะแนน	ให้ 3 คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง ให้ 2 คะแนน	ให้ 4 คะแนน
ไม่จริง ให้ 1 คะแนน	ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของแบบสอบถาม ดังนี้

1. แบบสอบถามวัดทักษะชีวิต มีจำนวน 50 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 50 – 250 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของแบบสอบถาม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายด้าน คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับ การแปลความหมาย

45.00 – 50.00	2	25.00 - 250.00	นักเรียนมีทักษะชีวิตสูง
35.00 – 44.99		175.00 - 224.99	นักเรียนมีทักษะชีวิตค่อนข้างสูง
25.00 – 34.99		125.00 - 174.99	นักเรียนมีทักษะชีวิตปานกลาง
15.00 – 24.99		75.00 - 124.99	นักเรียนมีทักษะชีวิตค่อนข้างต่ำ
10.00 – 14.99		50.00 - 74.99	นักเรียนมีทักษะชีวิตต่ำ

2. แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 15 – 75 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของแบบสอบถาม ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยรายฉบับ	การแปลความหมาย
67.50 – 75.00	การมองโลกในแง่ดีในระดับสูง
52.50 – 67.49	การมองโลกในแง่ดีในระดับค่อนข้างสูง
37.50 – 52.49	การมองโลกในแง่ดีในระดับปานกลาง
22.50 – 37.49	การมองโลกในแง่ดีในระดับค่อนข้างต่ำ
15.00 – 22.49	การมองโลกในแง่ดีในระดับต่ำ

3. แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน มีจำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 15 – 75 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนจากแบบสอบถาม ดังนี้

ระดับคะแนนทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
67.50 – 75.00	สภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี
52.50 – 67.49	สภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างดี
37.50 – 52.49	สภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
22.50 – 37.49	สภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี
15.00 – 22.49	สภาพแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับไม่ดี

4. แบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง มีจำนวน 19 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 19 – 95 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนจากแบบสอบถาม ดังนี้

ระดับคะแนนทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
85.50 – 95.00	การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองอยู่ในระดับดี
66.50 – 85.49	การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองอยู่ในระดับค่อนข้างดี
47.50 – 66.49	การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง
28.50 – 47.49	การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี
19.00 – 28.49	การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองอยู่ในระดับไม่ดี

ตัวอย่างแบบวัดความสามารถด้านเหตุผล

- คำชี้แจง** 1. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ เวลา 30 นาที
2. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก

แบบทดสอบการจำแนกประเภท

คำชี้แจง ให้พิจารณาส่งที่กำหนดให้จากข้อ ก-จ ว่าข้อใดไม่เข้าพวก

ข้อ 0) ก. ชม	ข้อ 00) ก. ปา
ข. เค็ม	ข. โยน
ค. เบี้ยว	ค. หมุน
ง. หวาน	ง. เหยียง
จ. อร่อย	จ. ขว้าง
คำตอบ คือ จ	คำตอบ คือ ข

แบบทดสอบการอุปมาอุปไมยภาษา

คำชี้แจง ให้พิจารณาหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้ของคู่หน้า แล้วนำความสัมพันธ์นั้นมาพิจารณาแล้วเลือกคำตอบ ดังนี้

ข้อ 0) ปริมาตร : ลูกบาศก์ พื้นที่ : ?	ข้อ 00) ปลา : เหยือก พืช : ?
ก. ไร่	ก. ใบ
ข. วา	ข. ผล
ค. งาน	ค. กิ่ง
ง. หน่วย	ง. ราก
จ. ตาราง	จ. ดอก
คำตอบ คือ จ	คำตอบ คือ ก

แบบทดสอบการสรุปความ

คำชี้แจง อ่านข้อความที่กำหนดให้แล้วพิจารณาลงสรุปข้อความนั้น ดังนี้

ข้อ 0) ศรีเป็นแม่ของสา สวายเป็นพี่ของศรี
แสดงเป็นน้องของสา ใครอายุมากที่สุด

- ก. ศรี
- ข. สา
- ค. สวย
- ง. แสด
- จ. ยังสรุปแน่นอนไม่ได้

คำตอบ คือ ค

ข้อ 00) อ้อยยืนอยู่ระหว่างอรรกับแอร์ อ้อยยืนอยู่
ระหว่างโอกับอ้อ และโอ้อยู่ระหว่างอรรกับ
แอน ใครยืนอยู่ตรงกลาง

- ก. อ้อ
- ข. อร
- ค. แอร์
- ง. โอ
- จ. แอน

คำตอบคือ ข

แบบทดสอบการวิเคราะห์ตัวร่วม

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาว่าชุดของคำที่กำหนดให้ นั้น มีอะไรเป็นตัวร่วม

ข้อ 0) ชิม วนาด ฉิ่ง

- ก. ดี
- ข. สาย
- ค. เคาะ
- ง. เสียง
- จ. จังหวะ

คำตอบ คือ ก

ข้อ 00) ทุ้ม สูง แหลม

- ก. เสียง
- ข. ขนาด
- ค. รูปร่าง
- ง. น้ำหนัก
- จ. ไพเราะ

คำตอบ คือ ก

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัดความสามารถด้านเหตุผล

ให้ 1 คะแนน เมื่อตอบถูก

ให้ 0 คะแนน เมื่อตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 คำตอบ

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

แบบวัดความสามารถด้านเหตุผล จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 40 คะแนน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนนทั้งฉบับ	การแปลความหมาย
33.50 – 40.00	มีความสามารถด้านเหตุผลอยู่ในระดับดี
26.50 – 33.49	มีความสามารถด้านเหตุผลอยู่ในระดับค่อนข้างดี
13.50 - 26.49	มีความสามารถด้านเหตุผลอยู่ในระดับปานกลาง
6.50 – 13.49	มีความสามารถด้านเหตุผลอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี
1.00 - 6.49	มีความสามารถด้านเหตุผลอยู่ในระดับไม่ดี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ เป็นระยะเวลา 1 เดือนกับ 7 วัน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขออนุญาต และขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูลยื่นต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลาและสถานที่ ในดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และอธิบายวิธีการตอบเพื่อความเข้าใจตรงกันก่อนลงมือตอบแบบสอบถาม และในขณะที่นักเรียนตอบ ผู้วิจัยคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกับคำตอบ
4. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยตรวจแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่ตอบถูกต้องสมบูรณ์ มาเรียงเลขที่และห้องให้ตรงกัน พร้อมกับตรวจสอบความสมบูรณ์ และร่องรอยความตั้งใจในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลได้เป็นจำนวน 1,000 ฉบับ ได้แบบสอบถามที่ตอบแบบสมบูรณ์จำนวน 895 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.5%

5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจให้คะแนนแบบสอบถาม และแบบทดสอบ ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนน
2. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน
3. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตโดยรวมและรายด้าน
4. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ
 - 4.1 หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามเอกนาม (MR) ระหว่างตัวแปรปัจจัยรายด้านกับทักษะชีวิต
 - 4.2 หาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามพหุนาม (MMR) ระหว่างตัวแปรปัจจัยรายด้านกับทักษะชีวิตรายด้าน
5. วิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยรายด้านที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต โดย
 - 5.1 หาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยรายด้านที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต พร้อมทั้งหาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) และจัดลำดับน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยรายด้าน
 - 5.2 หาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยรายด้านที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตรายด้าน พร้อมทั้งหาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) และจัดลำดับน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยรายด้าน
6. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % กลุ่มตัวอย่าง (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^K \frac{N_g^2 \sigma_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{4} + \sum_{g=1}^K N_g \sigma_g^2}$$

เมื่อ

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากร

K แทน จำนวนชั้นที่ประชากรถูกแบ่งออก

N_g แทน จำนวนประชากรในแต่ละชั้น

σ_g^2 แทน ความแปรปรวนของประชากรแต่ละชั้น

e แทน ขนาดของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า

โดยกำหนดสัดส่วนประชากรในแต่ละชั้นจาก

$$W_g = \frac{N_g}{N}$$

6.2 ค่าสถิติพื้นฐาน

6.2.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)

6.2.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation - S)

6.3 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

6.3.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยการหาค่า IOC (บุญเขต ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 179)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

6.3.2 การวิเคราะห์ค่าความยาก (p) ของแบบทดสอบ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 129)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากของแบบทดสอบแต่ละข้อ
R แทน จำนวนคนที่ตอบข้อนั้นถูก
N แทน จำนวนคนที่ทำข้อสอบทั้งหมด

6.3.3 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ($r_{p.bi}$) แบบทดสอบ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบพอยท์-ไบซีเรียล (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 130-131)

$$r_{pbis} = \frac{\bar{X}_p - \bar{X}_q}{S_x} \times \sqrt{pq}$$

เมื่อ r_{pbis} แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยท์-ไบซีเรียล
 S_x แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทั้งฉบับ
 $\bar{X}_p$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนรายข้อสำหรับกลุ่มที่ได้คะแนนเป็น 1
 $\bar{X}_q$ แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนรายข้อสำหรับกลุ่มที่ได้คะแนนเป็น 0
p แทน สัดส่วนของคนที่ได้คะแนนรายข้อเป็น 1
q แทน สัดส่วนของคนที่ได้คะแนนรายข้อเป็น 0

6.3.4 การวิเคราะห์พื้นฐาน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับจำแนกเป็นรายด้าน (Item – Total Correlation) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 165 - 166)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
X แทน คะแนนรายข้อของแบบสอบถาม
Y แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่น ๆ ที่เหลือทุกข้อ

6.3.3 การแสดงหลักฐานค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 125 - 126) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือวัด

S_i^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละส่วนย่อยหรือแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับของเครื่องมือวัด

6.3.4 การแสดงหลักฐานค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ คำนวณโดยใช้วิธีของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) สูตร KR-20 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2547: 217-218)

$$r_{tt} = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{S_x^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

K แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

P แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกของแต่ละข้อ

q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิด ของแต่ละข้อ

S_x^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับของแบบทดสอบ

6.3.6 สัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation; CV) โดยใช้สูตร (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546 : 130)

$$C.V. = \frac{S.D.}{\bar{X}} \times 100$$

เมื่อ C.V. แทน สัมประสิทธิ์การกระจาย

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของข้อมูล

6.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.4.1 การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณแบบตัวตามพหุคูณ (MMR) ในการวิเคราะห์ข้อมูล (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535 : 24-25)

$$\Lambda = \frac{\left| \sum^{\Lambda} \right|}{\left| \sum_0^{\Lambda} \right|}$$

เมื่อ Λ แทน เกณฑ์อัตราส่วนไคลลิสด (Wilks' Lambda)
 $\sum_0^{\Lambda}$ แทน ตัวประมาณค่าของเมตริกความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม (Variance – Covariance Matrix) ของความผิดพลาด (Error) ภายใต้สมมติฐานปฏิเสธ
 $\sum^{\Lambda}$ แทน ตัวประมาณค่าของเมตริกความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วม (Variance – Covariance Matrix) ของความผิดพลาด (Error) ภายใต้สมมติฐานแย้ง

6.4.2 สถิติเอฟของราอ์ (Rao's F statistics) (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535: 24)

$$F = \frac{1 - \Lambda^{1/s}}{\Lambda^{1/s}} \times \frac{ms + 1 - \frac{qp}{2}}{qp}$$

$$เมื่อ \quad s \quad \text{แทน} \quad \sqrt{\frac{p^2 q^2 - 4}{p^2 + q^2 - 5^2}}$$

$$m \quad \text{แทน} \quad \left| \frac{ne - (p + 1 - q)}{2} \right|$$

p แทน จำนวนตัวแปรตาม

q แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

ne แทน องศาความเป็นอิสระของค่าผิดพลาด

6.4.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Coefficient) โดยใช้
สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
(บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2547: 204)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum XY$ แทน ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างคะแนน X และ Y คู่กัน

6.4.4 ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตร
t – test (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544: 317)

$$t = \frac{r\sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติจากการแจกแจงแบบที
 r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

6.4.5 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur.

1973: 136 - 137)

$$R_{Y.1,2,...,k} = \sqrt{\square_1 r_{y1} + \square_2 r_{y2} + \dots + \square_k r_{yk}}$$

เมื่อ $R_{Y.1,2,...,k}$ แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระ
ตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม (y)

$\square_1 \square_2 \dots \square_k$ แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปของคะแนนมาตรฐาน
ของตัวแปรอิสระที่ 1 ถึง k

$r_{y1}, r_{y2}, \dots, r_{yk}$ แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (y) กับ
ตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึงตัวแปรที่ k

K แทน จำนวนตัวแปรอิสระตามลำดับ

6.4.6 ทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้สูตร F – test (Kerlinger

Pedhazur. 1973: 63)

$$F = \frac{R^2/k}{(1-R^2)/(N-k-1)} \quad df_1 = k, df_2 = N-k-1$$

เมื่อ F แทน ค่าการแจกแจงแบบ F (F-Distribution)

R แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

df_1 แทน k

df_2 แทน N-k-1

6.4.7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ตัวแปรอิสระ) โดยใช้สูตร

6.4.7.1 หาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (Score Weight; b_j) โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973: 61)

$$b_j = \beta_j \frac{S_y}{S_j}$$

เมื่อ b_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนดิบ
 β_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนมาตรฐาน

S_y แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรตาม

S_j แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรอิสระตัวที่ j

6.4.7.2 หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta-Weight) ในรูปคะแนนมาตรฐาน โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973: 119)

$$\beta_j = b_j \frac{S_y}{S_j}$$

เมื่อ β_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนมาตรฐาน

b_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนดิบ

S_y แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรตาม

S_j แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรอิสระตัวที่ j

6.4.7.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta-Weight) โดยใช้สูตร t-test (Kerlinger and Pedhazur. 1973: 119)

$$t_j = \frac{b_j}{SE_{b_j}}, \quad df = N - k - 1$$

เมื่อ t_j แทน ค่าการแจกแจงแบบทีของค่าน้ำหนักความสำคัญที่ j
 b_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j ในรูปคะแนนดิบ

SE_{b_j} แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญ

N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

k	แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ/แบบสอบถาม
X_k	แทน คะแนนสูงสุดต่อข้อบ้ของแบบสอบถาม
X_1	แทน ความสามารถด้านเหตุผล
X_2	แทน การมองโลกในแง่ดี
X_3	แทน สภาพแวดล้อมทางการเรียน
X_4	แทน การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง
Y	แทน ทักษะชีวิตโดยรวม
Y_1	แทน ทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง
Y_2	แทน ทักษะชีวิตด้านการคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหา
Y_3	แทน ทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้
Y_4	แทน ทักษะชีวิตด้านการปรับตัว
Y_5	แทน ทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ
M	แทน ค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบ/แบบสอบถาม
S	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบ/แบบสอบถาม
C.V.	แทน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
SE_b	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของตัวแปรแต่ละด้าน
r_{xy}	แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)
t	แทน ค่าสถิติการแจกแจงแบบที (t-distribution)
F	แทน ค่าสถิติในการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
β	แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta-Weight)
b	แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ

df_{reg}	แทน	ชั้นความเป็นอิสระของการถดถอย
df_{res}	แทน	ชั้นความเป็นอิสระของความคลาดเคลื่อน
MS_{reg}	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของการถดถอย
MS_{res}	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2_{adj}	แทน	กำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R^2)
Λ	แทน	ค่าวิลคิสแลมabda (Wilks' Lambda)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตโดยรวมและรายด้าน
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Coefficient: r_{xy}) ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตโดยรวมและรายด้าน
3. ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ
 - 3.1 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามเอกนาม (MR) ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต
 - 3.2 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามพหุนาม (MMR) ระหว่าง ตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตรายด้าน
4. คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตโดยรวมและรายด้าน
 - 4.1 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตพร้อมทั้ง หา คำนำนัยความสำคัญสัมพัทธ์ (β) และจัดลำดับนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัย
 - 4.2 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตรายด้าน พร้อมทั้งหา คำนำนัยความสำคัญสัมพัทธ์ (β) และจัดลำดับนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตโดยรวมและรายด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำคะแนนแบบสอบถามวัดทักษะชีวิต แบบทดสอบวัดความสามารถด้านเหตุผล แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง มาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (M) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตรายด้าน

ตัวแปร	k	X_k	M	S	C.V.	แปล ความหมาย
ความสามารถด้านเหตุผล (X_1)	40	39	25.126	6.518	25.941	ปานกลาง
การมองโลกในแง่ดี (X_2)	15	75	51.455	7.731	15.025	ปานกลาง
สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3)	15	73	60.963	8.792	14.422	ค่อนข้างดี
การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_4)	19	95	79.557	9.610	12.079	ค่อนข้างดี
ทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง (Y_1)	10	50	40.340	4.404	10.917	ค่อนข้างสูง
ทักษะชีวิตด้านการคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหา (Y_2)	10	48	36.935	4.504	12.194	ค่อนข้างสูง
ทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้ (Y_3)	10	50	34.301	5.412	15.778	ปานกลาง
ทักษะชีวิตด้านการปรับตัว (Y_4)	10	50	34.687	4.469	12.884	ปานกลาง
ทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้าง สัมพันธภาพ (Y_5)	10	47	34.993	4.900	14.003	ปานกลาง
ทักษะชีวิตโดยรวม (Y)	50	241	181.266	17.575	9.696	ค่อนข้างสูง

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 มีสภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง อยู่ในระดับค่อนข้างดี (60.963 และ 79.557) ความสามารถด้านเหตุผล และการมองโลกในแง่ดี อยู่ในระดับปานกลาง (25.126 และ 51.455) สำหรับทักษะชีวิตโดยรวม ทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง และด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (181.266, 40.340 และ 36.935 ตามลำดับ) ส่วนทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการปรับตัวและด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ อยู่ในระดับ ปานกลาง (34.301, 34.687 และ 34.993 ตามลำดับ) และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 9.86 – 25.94

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Coefficient: r_{xy}) ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตโดยรวมและรายด้าน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล (X_1) การมองโลกในแง่ดี (X_2) สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_4) กับทักษะชีวิต โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r_{xy}) ใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ปรากฏผลดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r_{xy}) ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y
X_1	-	.119**	.031	.155**	.123**	.082	.066	.045	.034	.093**
X_2		-	.285**	.371**	.365**	.365**	.299**	.356**	.329**	.459**
X_3			-	.550**	.400**	.381**	.357**	.390**	.346**	.503**
X_4				-	.431**	.409**	.317**	.302**	.294**	.469**
Y_1					-	.572**	.448**	.366**	.402**	.740**
Y_2						-	.561**	.326**	.465**	.785**
Y_3							-	.352**	.486**	.789**
Y_4								-	.373**	.642**
Y_5									-	.743**
Y										-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า กลุ่มของตัวแปรมีความสัมพันธ์กันดังนี้

2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .119 - .550$) ยกเว้นความสามารถด้านเหตุผลกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .031$)

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรทักษะชีวิตรายด้านมีค่าอยู่ระหว่าง .326 - .789 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตโดยรวมมีค่า อยู่ระหว่าง .093 - .503 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตสูงสุดคือ สภาพแวดล้อมทางการเรียน รองลงมาคือ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง การมองโลกในแง่ดีและความสามารถด้านเหตุผล ($r = .503, .469, .459$ และ .093 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาทักษะชีวิตรายด้านปรากฏผลดังนี้

2.3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการรู้ทันตนเองมีค่าอยู่ระหว่าง .123 - .431 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมทางการเรียน การมองโลกในแง่ดีและความสามารถด้านเหตุผล($r = .431, .400, .365$ และ .123 ตามลำดับ)

2.3.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา มีค่าอยู่ระหว่าง .082 - .409 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์สูงสุดคือ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการมองโลกในแง่ดี($r = .409, .381$ และ .365 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยความสามารถด้านเหตุผล มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .082$)

2.3.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้มีค่าอยู่ระหว่าง .066 - .357 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์สูงสุดคือ สภาพแวดล้อมทางการเรียน รองลงมาคือ การอบรม สั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง และการมองโลกในแง่ดี($r = .357, .317$ และ .299 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยความสามารถด้านเหตุผล มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้ยังไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .066$)

2.3.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการปรับตัว มีค่าอยู่ระหว่าง .045 - .390 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01และมีความสัมพันธ์สูงสุดคือ สภาพแวดล้อมทางการเรียน รองลงมาคือ การมองโลกในแง่ดีและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง($r = .390, .356$ และ .302 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยความสามารถด้านเหตุผลมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .045$)

2.3.5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้าน การสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ มีค่าอยู่ระหว่าง .034 - .346 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์สูงสุด คือ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรองลงมาคือ การมองโลกในแง่ดี

และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง ($r = .346, .329$ และ $.294$ ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยความสามารถด้านเหตุผลมีความสัมพันธ์อย่างที่ไม่มีความสำคัญทางสถิติ ($\neq .034$)

3. คำสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ

3.1 คำสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามเอกนาม (MR) ระหว่าง ตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล (X_1) การมองโลกในแง่ดี (X_2) สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_4) กับทักษะชีวิต การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์โดยใช้การถดถอยพหุคูณ ซึ่งหาค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต ค่ากำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติเอฟของราว (Rao's F) ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล (X_1) การมองโลกในแง่ดี (X_2) สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_4) กับทักษะชีวิต

ตัวแปรตาม	R	R ²	R ² _{adj}	df _{reg}	df _{res}	MS _{reg}	MS _{res}	F
ทักษะชีวิตโดยรวม (Y)	.620	.384	.382	4	889	26528.646	191.246	138.715**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล (X_1) การมองโลกในแง่ดี (X_2) สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_4) มีความสัมพันธ์กับ ทักษะชีวิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ .620 สามารถอธิบายร่วมกันได้ ร้อยละ 38.4 และกำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้แล้วมีค่า .382

3.2 คำสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามพหุนาม(MMR) ระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล (X_1) การมองโลกในแง่ดี (X_2) สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_4) กับทักษะชีวิตรายด้าน ด้วยวิธีการวิเคราะห์หาค่าฟิลไลส์ (Pillais) ค่าไฮเทลลิง (Hotellings) ค่าวิลคิสแลมบ์ดา (Wilks' Lambda) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยสถิติเอฟของราว (Rao's F-statistics) พบว่ากลุ่มตัวแปร ปัจจัยกับทักษะชีวิต มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการวิเคราะห์ต่อเนื่องด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยแยกวิเคราะห์ ทักษะชีวิตรายด้าน ปรากฏผลดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรพหุนามและตัวแปรเอกนาม

ตัวสถิติ	Value	Approx.F	df _{hy}	df _{rr}
Pillais	.433	21.561	20.000	3552.000**
Hotellings	.709	31.308	20.000	3534.000**
วิลคส์แลมบ์ดา (วิลคส์แลมบ์ดา (Wilks' Lambda)) (Λ)	.579	26.340	20.000	2936.160**

ตัวแปรตาม	R	R ²	R ² _{adj}	MS _{reg}	MS _{res}	F
ทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง(Y_1)	.517	.267	.264	1157.473	14.296	80.967**
ทักษะชีวิตด้านการคิดตัดสินใจและ แก้ปัญหา (Y_2)	.497	.247	.244	1120.268	15.358	72.944**
ทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้ (Y_3)	.423	.179	.175	1171.274	24.178	48.444**
ทักษะชีวิตด้านการปรับตัว (Y_4)	.468	.219	.215	977.498	15.688	62.310**
ทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและ การสร้างสัมพันธภาพ (Y_5)	.427	.182	.178	974.984	19.749	49.368**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของ ทักษะชีวิตทั้งห้าด้าน มีค่า วิลคส์แลมบ์ดา (Wilks' Lambda) .579 (Approx. F = 26.340) แสดงว่ากลุ่มตัวแปร ปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล (X_1) การมองโลกในแง่ดี (X_2) สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_5) มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง (Y_1) ด้านการคิดตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Y_2) ด้านการแสวงหาความรู้ (Y_3) ด้านการปรับตัว (Y_4) และด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ (Y_5) พบว่าตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต ทุกด้านมีความสัมพันธ์กันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .517, .497, .423 , .468 และ .427 ตามลำดับ

4. ศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต

4.1 การวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญ สัมพัทธ์ของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล (X_1) การมองโลกในแง่ดี (X_2) สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_5) ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตโดยรวมโดยทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วยค่า t-test และนำค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ (β) มาจัดลำดับน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของแต่ละตัวแปร ปรากฏผลดังตาราง 8

Y ₂	X ₁	.016	4	.011	.020	.525
	X ₂	.227	1	.133	.018	7.198**
	X ₃	.199	3	.102	.018	5.665**
	X ₄	.213	2	.100	.017	5.819**
R = .497		R ² = .247		R ² _{adj} = .244		F = 72.944**
Y ₃	X ₁	.019	4	.016	.026	.604
	X ₂	.186	2	.130	.023	5.626**
	X ₃	.241	1	.149	.023	6.576**
	X ₄	.113	3	.064	.021	2.971**
R = .423		R ² = .179		R ² _{adj} = .175		F = 48.444**
Y ₄	X ₁	-.002	4	-.001	.021	-.065
	X ₂	.255	2	.148	.019	7.939**
	X ₃	.291	1	.148	.018	8.120**
	X ₄	.048	3	.023	.018	1.302
R = .468		R ² = .219		R ² _{adj} = .215		F = 62.310**
Y ₅	X ₁	-.014	4	-.010	.023	-.446
	X ₂	.234	2	.148	.021	7.112**
	X ₃	.235	1	.131	.020	6.409**
	X ₄	.081	3	.041	.019	2.123
R = .427		R ² = .182		R ² _{adj} = .178		F = 49.368**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า

4.2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต ด้านการรู้จักตนเอง (Y₁) มีค่า .517 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายร่วมกันได้ร้อยละ 26.70 และกำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้แล้วมีค่า .264 โดยค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X₄) การมองโลกในแง่ดี (X₂) และสภาพแวดล้อมทางการเรียน (X₃) ส่วนปัจจัยด้านความสามารถด้านเหตุผล (X₁) ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา (Y_2) มีค่า .497 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายร่วมกันได้ร้อยละ 24.70 และกำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้แล้ว มีค่า .244 โดยค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อทักษะชีวิต ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี (X_2) การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_4) และสภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) ส่วนปัจจัยความสามารถด้านเหตุผล (X_1) ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหายังไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้ (Y_3) มีค่า .423 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายร่วมกันได้ร้อยละ 17.90 และกำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้แล้วมีค่า .175 โดยค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) การมองโลกในแง่ดี (X_2) และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_4) ส่วนปัจจัยความสามารถด้านเหตุผล (X_1) ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้ยังไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการปรับตัว (Y_4) มีค่า .468 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายร่วมกันได้ร้อยละ 21.90 และกำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้แล้วมีค่า .215 โดยค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อทักษะชีวิตด้านการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) และการมองโลกในแง่ดี (X_2) ส่วนปัจจัยการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง (X_4) และความสามารถด้านเหตุผล (X_1) ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการปรับตัวยังไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2.5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ (Y_5) มีค่า .427 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายร่วมกันได้ร้อยละ 18.20 และกำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้แล้วมีค่า .178 โดยค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน (X_3) และการมองโลกในแง่ดี (X_2) ส่วนปัจจัยด้านความสามารถด้านเหตุผลและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอน ของพ่อแม่/ผู้ปกครองกับทักษะชีวิต ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการปรับตัว ด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ พร้อมทั้งศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยดังกล่าวข้างต้นที่ส่งผล ต่อทักษะชีวิตโดยรวม และรายด้านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 จำนวน 895 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน(two - stage Random Sampling) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบวัดทักษะชีวิต แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการปรับตัว ด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ มี ค่าความเชื่อมั่น .824, .835, .853, .849 และ .876 ตามลำดับ แบบวัดทักษะชีวิตโดยรวม มี ค่าความเชื่อมั่น .947 ส่วนตัวแปรปัจจัยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมการเรียน การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ /ผู้ปกครองและแบบทดสอบวัดความสามารถด้านเหตุผล มีค่าความเชื่อมั่น .833, .890 .875 และ .846 ตามลำดับ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม และแบบทดสอบที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์แล้วทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ นำข้อมูลทั้งหมดมาทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต จากนั้นจึงใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปร เอกนาม แล้วจึงทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรพหุนาม ของตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตรายด้าน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความสามารถ ด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิตโดยรวมมีค่าอยู่ระหว่าง .093 -.503 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ ทักษะชีวิตสูงสุด คือ สภาพแวดล้อมทางการเรียน รองลงมาคือ การอบรมสั่งสอนของ พ่อแม่/ผู้ปกครอง การมองโลกในแง่ดีและความสามารถด้านเหตุผล = .503, .469, .459 และ .093 ตามลำดับ)

1.1 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรเอกนาม (MR) ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับทักษะชีวิต มีค่า .620 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายร่วมกันได้ร้อยละ 38.40 และกำลังสองของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ปรับแก้แล้วมีค่า 382

1.2 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณแบบตัวแปรพหุนาม (MMR) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ของตัวแปรตามห้าด้านมีค่าวิลคิสแลมบ์ดา (Wilks' Lambda) .579 และตัวแปรปัจจัยมีความสัมพันธ์กับ ทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ปัจจัยกับทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการแสวงหาความรู้ ด้าน การปรับตัวและด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพซึ่งทุกด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า .517, .497, .423, .468, และ .427 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต

2.1 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน การมองโลกในแง่ดี การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ ผู้ปกครองและมีค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ .318, .299 และ .181 ตามลำดับ

2.2 ค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตรายด้าน ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง การมองโลกในแง่ดีและสภาพแวดล้อมทางการเรียนและ มีค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ .226, .214, และ .213 ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างมี นัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองและสภาพแวดล้อม ทางการเรียน และมีค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ .227, .213 และ .199 ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน การมองโลกในแง่ดีและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง และมีค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ .241, .186, และ.113 ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการมองโลกในแง่ดี และมีค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์ .291 และ .255

ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียนและการมองโลกในแง่ดี และมีค่าน้ำหนักความสำคัญสัมพัทธ์เท่ากับ .235 และ.234

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยพบว่าคุณสมบัติส่วนบุคคลแปรอิสรได้แก่ความสามารถด้านเหตุผล การมองโลกในแง่ดี สภาพแวดล้อมทางการเรียน และการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านการปรับตัว และด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งสามารถอธิบายได้จากแนวคิดของกรมสุขภาพจิต (2547: 4-8) ที่พบว่าทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลด้านสังคมและจิตวิทยาที่ต้องมีพื้นฐานชีวิตทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย เพื่อให้ นักเรียนมีลักษณะของมนุษย์ที่ดี มีปัญญา และคุณภาพชีวิตที่ดี โดยต้องพัฒนาให้ นักเรียนคิดเป็น ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล คิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ เมื่อนักเรียนคิดเป็นแล้วก็จะทำให้สามารถทำเป็น เมื่อสามารถทำอะไรด้วยตัวเองได้ก็จะเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตัวเองและสิ่งหนึ่ง คือ การอยู่ร่วมกันในสังคม เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน มีความเกรงใจไม่เบียดเบียน มีทักษะในการสื่อสาร มีเมตตา จิตใจดี และมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถปรับตัวและเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่จะมากระทบได้ มีคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน คือ จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเก่ง คือ สามารถแสวงหาความรู้เพื่อนำไปประกอบในการตัดสินใจและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ดี คือ การรู้จักตนเองรักและเห็นคุณค่าในตนเอง มีเป้าหมายในชีวิตโดยสามารถ ประเมินตนเองได้ มีสุข คือ สามารถสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารสามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมในสังคมอย่างปกติสุข จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตคือ พ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู เพื่อนและสภาพแวดล้อมทางสังคม

2. จากผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต โดยรวมและรายด้าน พบว่า การมองโลกในแง่ดีส่งผลทางบวกต่อทักษะชีวิต โดยรวมและรายด้านอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การที่นักเรียนมีลักษณะของการมองโลกในแง่ดีค่อนข้างสูงจะส่งผลให้นักเรียนสามารถคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องเป็นระบบขั้นตอน มีความคิดในเชิงบวก เข้าใจและยอมรับอารมณ์ของตนและผู้อื่น ปรับความคิด ควบคุมการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม ให้อภัยในความผิดของผู้อื่น และพร้อมจะสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ยืนยาว ปรับตัวและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโกลแมน (อรพินทร์ ชูชม. 2544: 43 – 45; อ้างอิงจาก Goleman, 1998) ที่มองว่าการมองโลกในแง่ดีเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสติปัญญาทางอารมณ์ทำให้เกิดการจูงใจตนเองให้มองทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นว่าไม่ได้เลวร้ายเสมอไป มีพลังโอกาสที่จะพลิกผันสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับคืนดีได้ เช่นเดียวกับที่บาร์ออน (อรพินทร์ ชูชม . 2544: 43; อ้างอิงจาก Bar-on, 1997) ได้ศึกษาว่าผู้ที่มีลักษณะการมองโลกในแง่ดีสูง สามารถที่ช่วยจัดการชีวิตและสภาพแวดล้อมรอบด้านที่กดดันได้อย่างประสบความสำเร็จ

สภาพแวดล้อมทางการเรียนส่งผลทางบวกต่อทักษะชีวิต โดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลให้นักเรียน รู้จักการควบคุมตนเอง มีบุคลิกภาพทางบวกอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านการปรับตัว มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมไม่เห็นแก่ตัวและสามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรวิชาการ (2545. 12) การเรียนรู้และคุณลักษณะของบุคคลนั้นจะมีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางการเรียน เพราะเป็นสถานที่ในการฝึกฝนประสบการณ์ให้ความรู้ ความคิดทักษะการดำเนินชีวิต และเจตคติที่จะนำไปสู่การดำเนินชีวิต ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีย่อมส่งผลให้ผู้เรียน เกิดพัฒนาการทั้งด้านความรู้ ความคิด การสร้างเสริมประสบการณ์ที่ถูกต้อง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระ ในการค้นคว้าหาความรู้ ปรับ เปลี่ยนบุคลิกภาพ พฤติกรรมและเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ส่วนหนึ่งจึงเป็นผลมาจากการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐา ผาตจันทร์ (2545) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัวและด้าน สิ่งแวดล้อมทางการเรียนกับทักษะชีวิต ผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรวมถึงบรรยากาศ ทางการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิต

การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองส่งผลต่อทักษะชีวิตโดยรวมและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ยกเว้นด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพจะเห็นว่าผู้ที่ได้รับการ อบรมสั่งสอนเป็นอย่างดี ย่อมมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต มีความ เจริญเติบโตด้วยดีทั้งด้านปัญญาและความคิด การที่จะทำให้บุคคลเกิดทักษะหรือการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เกิดจากการเรียนรู้และการเลียนแบบ พ่อแม่จึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีปลูกฝังและพัฒนาลักษณะ

ทางจิตใจและพฤติกรรมแก่ลูก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชมาพร ศรีอิทยาจิต (2548) และวิกิวกาลป์ประสิทธิ์ (2547) ที่พบว่าสัมพันธภาพภายในครอบครัว ที่รวมถึงการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองส่งผลต่อทักษะชีวิต

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่า ความสามารถด้านเหตุผลส่งผลต่อทักษะชีวิต โดยรวมและรายด้าน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความสามารถด้านเหตุผลเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถทางสติปัญญา แต่ทักษะชีวิตเป็นทักษะที่ต้องอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ ในฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญกับสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตโดยรวมและรายด้านเป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทางการเรียนและสภาพแวดล้อมของครอบครัวซึ่งรวมถึงการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครองมีส่วนในการเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียนทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546: 2-5) ที่พบว่า การเรียนรู้ชีวิตเป็นทักษะที่แตกต่างจากการเรียนรู้ที่เป็นวิชาการ บางทีความรู้จากการจำได้ วิเคราะห์เก่ง เรียนได้คะแนนสูงไม่ได้ช่วยให้มีทักษะที่สูงขึ้นได้ ทักษะชีวิตต้องเกิดจากการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นบุคคลที่มีสติปัญญาดีก็ไม่อาจจะบอกได้ว่ามีทักษะในการดำเนินชีวิตได้ดีเสมอไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิต คือ สภาพแวดล้อมทางการเรียน การมองโลกในแง่ดีและการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง ดังนั้นในด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ผู้มีบทบาทสำคัญ คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในการจัดการศึกษา ซึ่งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดี เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านความคิด การสร้างเสริมประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและคุณลักษณะตรงกับความต้องการของสังคม นอกจากนี้ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่ไม่เพียงแต่เป็นผู้ให้สอนด้านวิชาความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ครูยังมีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพทางบวกอย่างสมบูรณ์ ทั้งด้านการปรับตัว ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม ความเมตตา ความอดทน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และควบคุมตนเองได้

นอกจากนี้พ่อแม่ผู้ปกครองถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญอันดับแรกในการอบรมสั่งสอน ขัดเกลาพฤติกรรม และถ่ายทอดพฤติกรรมที่เหมาะสมตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิตให้กับลูกเกิดการเรียนรู้ และรับเอาค่านิยม ความรู้สึก ความเชื่อ และระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมเข้ามาไว้ในตนเองจนเป็น พฤติกรรมที่เป็นอยู่ประจำ พ่อแม่/ผู้ปกครองจึงควรให้ความสำคัญในการขัดเกลาพฤติกรรมของบุตรหลาน ให้มีลักษณะที่สอดคล้องกับสังคมและมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาสามารถอธิบาย ทักษะชีวิตได้ค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 38.4) ซึ่งแสดงว่ายังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและจาก ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตส่วนใหญ่เป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมซึ่งต้องได้รับการฝึกฝน สะสมประสบการณ์เป็นระยะเวลานาน ดังนั้นจึงควรนำตัวแปรปัจจัยอื่นๆ โดยเฉพาะปัจจัย ด้านสภาพแวดล้อม เช่น อิทธิพลของ สื่อและเทคโนโลยี อิทธิพลเพื่อน และการสนับสนุนของสังคม มาร่วมศึกษา

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบและศึกษาพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนในแต่ละระดับช่วงชั้น เช่น ระดับช่วงชั้นที่ 3 ระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษา ว่านักเรียนในแต่ละระดับช่วงชั้นมีทักษะชีวิต แตกต่างกันและมีพัฒนาการทักษะชีวิตที่สูงขึ้นหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). **รูปแบบหรือแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข ระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา.
- _____. (2545). **วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดีและความสุขของผู้เรียน**. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2543). **รายงานการประชุมวิชาการทักษะชีวิต ครั้งที่ 3 เรื่อง “ทักษะชีวิตกับความฉลาดทางอารมณ์: สู่สหัสวรรษแห่งการพัฒนาเยาวชนแบบองค์รวม”** วันที่ 23 – 24 มีนาคม 2543. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- _____. (2547). **รายงานการทบทวนสถานการณ์เรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). **การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา ศรีสมบัติ. (2544). **ทักษะชีวิตที่เน้นเด็กเป็นสำคัญเพื่อป้องกันการใช้สารเสพติดในสถานศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง**. อุดรดิตถ์: สำนักการประถมศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์.
- ขวัญทิพย์ สุขมาก. (2541). **คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็ก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- งามตา วรินทร์านนท์. (2545). **ประมวลบทความทางวิชาการ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์พิมพ์ สายสมร. (2537). **การพัฒนาระบบการสัมมนาเสริมบัณฑิตศึกษาโดยการประชุมทางไกลด้วยภาพของมหาวิทยาลัย**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ และปรีชา วิหคโต. (2537). **“การวิจัยสภาพแวดล้อมทางการศึกษา, การวิจัยเทคโนโลยีทางการศึกษา”**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. อัดสำเนา.

- ณรงค์ พ่วงศรี. (2525). **การสร้างแบบทดสอบการคิดอย่างมีเหตุผล**. ปรินญานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ณัญญา ผาดจันทิก. (2545). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เดือนเพ็ญ สุขสมาน. (2549). **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสรรค์สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเขตเจ้าพระยา สังกัดกรุงเทพมหานคร**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีศิลป์ สารแสน. (2543). **ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนด้านครูผู้สอนกับความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เทพ สงวนกิตติพันธุ์. (2545). **ทักษะชีวิต (Life Skills): ทักษะเพื่อความสุขและความสำเร็จของชีวิต**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลละออ สุภาผล. (2527). **ทฤษฎีบุคลิกภาพ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นุชรี อ่อนละม้าย. (2546). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสมองด้านเหตุผลกับการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2521). **การวัดเชาว์ปัญญาและความถนัด**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- _____. (2524). **รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2547). **การวัดประเมินการเรียนรู้ (การประเมินแนวใหม่)**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารประกอบการเรียน.

- ประดินันท์ อูปรมัย. (2523). “การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน,” เอกสารการสอนชุดระบบการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สारมวลชน จำกัด.
- ประวิต เอรารวรรณ์ และนุชวณา เหลืองอังกูร. (2545). รายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างแบบสอบประเมินทักษะชีวิต ผลการส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- ประเวศ วะสี. (2541). **คุยกันเรื่องความคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ปัทมา วรรณลักษณ์. (2550). **พัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาคหกรรมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่างลักษณะกัน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตภาคกลาง**. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยะวัติ ลิ้พะบำรุง. (2547). **การพัฒนาการมองโลกในแง่ดีด้วยโปรแกรมการฝึกทักษะการคิดของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2535). **การวิเคราะห์ข้อมูลระดับมัลติแวลูเอทในทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : กรณีเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุระดับมัลติแวลูเอท (MMR) และเทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แคนอนิคอล (CCA)**. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรดี ลิ้มปรัตนกร. (2547). **ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม**. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545, กรกฎาคม). **การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. วารสารการศึกษา. 25(10): 4-11.

- ภวิกา กลับประสิทธิ์. (2547). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). **เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.** กรุงเทพฯ: วี เจ พรีนติ้ง.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2540). **“หลักและวิธีการสอนทักษะชีวิต”** ข่าวสารกองบริหารการศึกษา. 8(68): 8-28.
- รติชน พีรยสธ. (2543). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). **หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์บริหารโครงการ “หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน”. **ทักษะการดำรงชีวิต เสริมสร้างคุณภาพเด็กไทย.** สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2551.
จาก http://www.labschool.net/cur/modules.php?op=modload&name=Web_Links&file=index®=viewlink&cid=43
- ษมาพร ศรีวิทยาจิต. (2548). **การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดนครนายก.** ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2541). **รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของคนไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สรนันท์ สุพรรณรัตน์รัฐ. (2546). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับทักษะชีวิตของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลัมฤทธิ์ สันเต. (2547). **การพัฒนาเครื่องมือประเมินทักษะชีวิตจากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนวัยเด็กตอนกลาง.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การวัดและประเมินผล-การศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. ข้อมูลนักเรียนปีการศึกษา 2551. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2551.

จาก http://www.bmaeducation.in.th/content_view.aspx?con=770

สำนักควบคุมโรคติดต่อเขต 8. (2541). **ทักษะชีวิตกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม**. นครสวรรค์:

เอกสารประกอบสำหรับการจัดหลักสูตรการอบรมทักษะชีวิต ศูนย์สุขภาพจิต สำนักควบคุมโรคติดต่อเขต 8.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**

พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

สุภาพร บุญหนัก. (2544). **การพัฒนาชุดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการแก้ปัญหา**

เรื่องความเท่ากันทุกประการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุมาลี พัวชู. (2547). **การศึกษาพัฒนาการความสามารถในการคิดสังเคราะห์และการมองโลก**

ในแง่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 3. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุรางค์ จันทน์เอม. (2529). **จิตวิทยาสังคม ตรงตามหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิตของสภา**

การฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.

สุรพร ไชยฤกษ์. (2550). **การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการมองโลกในแง่ดี**

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์พหุระดับ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.

(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุวรรณา ไชยะธน. (2548). **ทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.

(การศึกษาปฐมวัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2533). **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียน**

ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ภาควิชา

เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.

อรพินทร์ ชูชม. (2544). “จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติในการมองโลกในแง่ดี” วารสาร
พฤติกรรมศาสตร์. 7(1): 43-52.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2527). **หลักการสร้างแบบทดสอบวัดความถนัด
ทางการเรียน**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

_____. (2541). **เทคนิคการสร้างและสอบข้อสอบวัดความถนัดทางการเรียน**. กรุงเทพฯ:
ชมรมเด็ก.

Anastasi, anne. (1982). **Psychological Testing**. Fifth Edition. New York: Macmillan
Publishing Co.,Inc.

Green, Arnold W. (1964). **Society: An analysis of Life in Modem Society**. New York:
McGraw Hill Book co.

Kerlinger, F.N. and Pedhazur, E.J. (1973). **Multiple Regression in Behavioral Research**.
New York : Holt, Rinehart and Wenston Inc.

Krulik, Stephen.; & Rudnick, Jesse A. (1993). **Reasoning and problem solving: a school
teacher**. Boston: Allyn and Bacon

Seligman, Martin E.P. (1998). **Learned optimism**. New York: Simon & Schuster Inc.

Sund, Robert. (1974). **Creative teaching of science in the elementary school**. Boston:
Allyn and Bacon.

World Health Organization. (1994). **Life Skills Education for Children an Adolescents in
school**. Geneva: World Health Organization.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพเครื่องมือ

อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มเฮง ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์อุดมศักดิ์ นาคี หัวหน้าฝ่ายทดสอบและประเมินผล

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

อาจารย์ทวีศักดิ์ จงประดับเกียรติ ผู้อำนวยการ

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ภูบ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา

อาจารย์โกมินทร์ สังคะนอง ผู้อำนวยการโรงเรียน

ระดับ 8

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามรายชื่อ

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดทักษะชีวิต

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	31	1	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	32	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	33	1	คัดเลือกไว้
4	1	คัดเลือกไว้	34	1	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	35	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	36	1	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้	37	1	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้	38	1	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	39	1	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	40	1	คัดเลือกไว้
11	1	คัดเลือกไว้	41	1	คัดเลือกไว้
12	1	คัดเลือกไว้	42	1	คัดเลือกไว้
13	1	คัดเลือกไว้	43	1	คัดเลือกไว้
14	1	คัดเลือกไว้	44	1	คัดเลือกไว้
15	1	คัดเลือกไว้	45	1	คัดเลือกไว้
16	1	คัดเลือกไว้	46	0.8	คัดเลือกไว้
17	0.8	คัดเลือกไว้	47	1	คัดเลือกไว้
18	1	คัดเลือกไว้	48	1	คัดเลือกไว้
19	0.8	คัดเลือกไว้	49	1	คัดเลือกไว้
20	1	คัดเลือกไว้	50	1	คัดเลือกไว้
21	0.6	คัดเลือกไว้	51	0.8	คัดเลือกไว้
22	1	คัดเลือกไว้	52	0.8	คัดเลือกไว้
23	0.8	คัดเลือกไว้	53	1	คัดเลือกไว้
24	1	คัดเลือกไว้	54	1	คัดเลือกไว้
25	0.8	คัดเลือกไว้	55	1	คัดเลือกไว้
26	0.8	คัดเลือกไว้	56	0.6	คัดเลือกไว้
27	1	คัดเลือกไว้	57	1	คัดเลือกไว้
28	1	คัดเลือกไว้	58	1	คัดเลือกไว้
29	1	คัดเลือกไว้	59	1	คัดเลือกไว้
30	1	คัดเลือกไว้	60	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดการมองโลกในแง่ดี

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	11	1	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	12	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	13	1	คัดเลือกไว้
4	0.8	คัดเลือกไว้	14	1	คัดเลือกไว้
5	0.8	คัดเลือกไว้	15	1	คัดเลือกไว้
6	0.6	คัดเลือกไว้	16	0.6	คัดเลือกไว้
7	0.6	คัดเลือกไว้	17	0.6	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้	18	1	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	19	0.6	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	20	0.8	คัดเลือกไว้

ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	11	1	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	12	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	13	1	คัดเลือกไว้
4	1	คัดเลือกไว้	14	1	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	15	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	16	0.8	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้	17	0.8	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้	18	0.8	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	19	0.8	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	20	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง

ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	IOC	ผลการคัดเลือก
1	1	คัดเลือกไว้	11	0.6	คัดเลือกไว้
2	1	คัดเลือกไว้	12	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	13	1	คัดเลือกไว้
4	1	คัดเลือกไว้	14	0.8	คัดเลือกไว้
5	1	คัดเลือกไว้	15	1	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	16	1	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้	17	1	คัดเลือกไว้
8	1	คัดเลือกไว้	18	1	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	19	1	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	20	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 14 ค่าความยากง่าย(p) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ(r) ของแบบทดสอบความสามารถด้านเหตุผล

ข้อที่	p	r	ผลการ คัดเลือก	ข้อที่	p	r	ผลการ คัดเลือก
1	.644	-.010	ตัดทิ้ง	25	.805	.292	นำไปใช้
2	.585	.792	นำไปใช้	26	.508	.299	นำไปใช้
3	.534	.705	นำไปใช้	27	.653	.545	นำไปใช้
4	.568	.465	นำไปใช้	28	.780	.410	นำไปใช้
5	.576	.344	นำไปใช้	29	.644	.538	นำไปใช้
6	.610	.455	นำไปใช้	30	.653	.288	ตัดทิ้ง
7	.610	.451	นำไปใช้	31	.763	.271	นำไปใช้
8	.331	.257	นำไปใช้	32	.898	.253	ตัดทิ้ง
9	.576	.410	นำไปใช้	33	.737	.535	นำไปใช้
10	.924	.163	ตัดทิ้ง	34	.568	.694	นำไปใช้
11	.610	.313	นำไปใช้	35	.661	.455	นำไปใช้
12	.042	-.035	ตัดทิ้ง	36	.237	.406	นำไปใช้
13	.475	.212	นำไปใช้	37	.525	.653	นำไปใช้
14	.432	.024	ตัดทิ้ง	38	.644	.490	นำไปใช้
15	.432	.306	นำไปใช้	39	.203	-.174	ตัดทิ้ง
16	.534	.201	นำไปใช้	40	.237	.271	นำไปใช้
17	.619	.458	นำไปใช้	41	.636	.486	นำไปใช้
18	.254	.288	นำไปใช้	42	.644	.389	นำไปใช้
19	.788	.444	นำไปใช้	43	.153	-.021	ตัดทิ้ง
20	.415	.333	นำไปใช้	44	.542	.458	นำไปใช้
21	.576	.576	นำไปใช้	45	.441	.563	นำไปใช้
22	.508	.552	นำไปใช้	46	.432	.597	นำไปใช้
23	.602	.396	นำไปใช้	47	.415	.660	นำไปใช้
24	.669	.542	นำไปใช้	48	.525	.816	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบทดสอบวัดความสามารถด้านเหตุผล มีค่าเท่ากับ .846

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเอง

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.619	นำไปใช้	7	.243	ตัดทิ้ง
2	.748	นำไปใช้	8	.335	นำไปใช้
3	.585	นำไปใช้	9	.435	นำไปใช้
4	.373	นำไปใช้	10	.609	นำไปใช้
5	-.031	ตัดทิ้ง	11	.348	นำไปใช้
6	.371	นำไปใช้	12	.596	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการรู้จักตนเองมีค่าเท่ากับ .824

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
13	.616	นำไปใช้	19	.762	นำไปใช้
14	.636	นำไปใช้	20	.585	นำไปใช้
15	.027	ตัดทิ้ง	21	.625	นำไปใช้
16	.275	นำไปใช้	22	.675	นำไปใช้
17	.237	นำไปใช้	23	.263	นำไปใช้
18	.143	ตัดทิ้ง	24	.459	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหามีค่าเท่ากับ .835

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
25	.236	ตัดทิ้ง	31	.781	นำไปใช้
26	.568	นำไปใช้	32	.487	นำไปใช้
27	.400	นำไปใช้	33	.778	นำไปใช้
28	.480	นำไปใช้	34	.598	นำไปใช้
29	.162	ตัดทิ้ง	35	.773	นำไปใช้
30	.290	นำไปใช้	36	.354	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการแสวงหาความรู้ มีค่าเท่ากับ .853

ตาราง 18 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการปรับตัว

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
37	.557	นำไปใช้	43	.440	นำไปใช้
38	.010	ตัดทิ้ง	44	.329	นำไปใช้
39	.185	ตัดทิ้ง	45	.459	นำไปใช้
40	.480	นำไปใช้	46	.541	นำไปใช้
41	.433	นำไปใช้	47	.726	นำไปใช้
42	.703	นำไปใช้	48	.625	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการปรับตัว มีค่าเท่ากับ .849

ตาราง 19 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ(r) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
49	.507	นำไปใช้	55	.701	นำไปใช้
50	.456	นำไปใช้	56	.685	นำไปใช้
51	.628	นำไปใช้	57	.013	ตัดทิ้ง
52	.749	นำไปใช้	58	.522	นำไปใช้
53	.428	นำไปใช้	59	.317	นำไปใช้
54	.021	ตัดทิ้ง	60	.709	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ มีค่าเท่ากับ .76

ตาราง 20 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.548	นำไปใช้	11	.532	นำไปใช้
2	.321	นำไปใช้	12	.420	นำไปใช้
3	.293	นำไปใช้	13	.068	ตัดทิ้ง
4	.111	ตัดทิ้ง	14	.189	นำไปใช้
5	.494	นำไปใช้	15	.329	นำไปใช้
6	.460	นำไปใช้	16	.146	ตัดทิ้ง
7	.113	ตัดทิ้ง	17	.741	นำไปใช้
8	.499	นำไปใช้	18	.434	นำไปใช้
9	.369	นำไปใช้	19	.171	ตัดทิ้ง
10	.520	นำไปใช้	20	.410	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี มีค่าเท่ากับ .833

ตาราง 21 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.367	นำไปใช้	11	.534	นำไปใช้
2	.062	ตัดทิ้ง	12	.809	นำไปใช้
3	.130	ตัดทิ้ง	13	.755	นำไปใช้
4	.517	นำไปใช้	14	.498	นำไปใช้
5	.597	นำไปใช้	15	.680	นำไปใช้
6	.413	นำไปใช้	16	.293	นำไปใช้
7	-.093	ตัดทิ้ง	17	.451	นำไปใช้
8	.580	นำไปใช้	18	.184	ตัดทิ้ง
9	.521	นำไปใช้	19	.219	นำไปใช้
10	.504	นำไปใช้	20	.022	ตัดทิ้ง

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน มีค่าเท่ากับ .890

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง

ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก	ข้อที่	r	ผลการคัดเลือก
1	.453	นำไปใช้	11	.586	นำไปใช้
2	.200	นำไปใช้	12	.612	นำไปใช้
3	.498	นำไปใช้	13	.561	นำไปใช้
4	.152	ตัดทิ้ง	14	.697	นำไปใช้
5	.380	นำไปใช้	15	.642	นำไปใช้
6	.422	นำไปใช้	16	.598	นำไปใช้
7	.627	นำไปใช้	17	.554	นำไปใช้
8	.436	นำไปใช้	18	.365	นำไปใช้
9	.395	นำไปใช้	19	.452	นำไปใช้
10	.508	นำไปใช้	20	.541	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง มีค่าเท่ากับ .875

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คำชี้แจง แบบประเมินทั้งหมดแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ให้ตรงตามความเป็นจริงของนักเรียน

1. ระดับการศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3)
 - ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/.....
 - ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/.....
 - ☐ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/.....
2. เลขที่.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามวัดทักษะชีวิต จำนวน 50 ข้อ
2. แบบสอบถามวัดการมองโลกในแง่ดี จำนวน 15 ข้อ
3. แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำนวน 15 ข้อ
4. แบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 19 ข้อ

ข้อความในแต่ละข้อจะกำหนดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนอ่านและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความนั้นๆ โดยให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของนักเรียนที่สุด **เพียงช่องเดียว** และ**กรุณาตอบทุกข้อ** ในการตัดสินใจตอบ ขอให้เรียนพิจารณาตามเกณฑ์ ต่อไปนี้

- ตอบจริง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นสม่ำเสมอ
- ตอบค่อนข้างจริง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
- ตอบจริงเป็นบางครั้ง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง
- ตอบค่อนข้างไม่จริง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือปฏิบัติตามข้อความนั้นเป็นส่วนน้อย
- ตอบไม่จริง เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นหรือไม่เคยปฏิบัติตามข้อความนั้นเลย

แบบสอบถามวัดทักษะชีวิต

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ				
	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงเป็นบาง ครั้ง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1. นักเรียนบอกความรู้สึกที่แท้จริงได้ว่าชอบหรือไม่ชอบอะไร.....					
2. นักเรียนรู้ตัวเสมอว่ากำลังมีอารมณ์อย่างไร.....					
3. นักเรียนรู้สาเหตุที่ทำให้ผิดหวังหรือเสียใจ.....					
4. นักเรียนปรับอารมณ์ให้เป็นปกติได้เร็ว.....					
5. นักเรียนใส่ใจในการหาจุดบกพร่องและปรับปรุงตนเองเสมอ.....					
6. นักเรียนบอกได้ว่าสิ่งที่ทำ ดีหรือไม่ดี.....					
7. นักเรียนยินดีที่จะรับฟังคำวิจารณ์จากคนอื่น.....					
8. นักเรียนยอมรับว่าคนเรามีความแตกต่างกัน.....					
9. นักเรียนพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่.....					
10. นักเรียนสามารถบอกจุดเด่นของตัวเองได้.....					
11. ก่อนตัดสินใจนักเรียนจะคิดอย่างรอบคอบ.....					
12. นักเรียนชอบมองอะไรหลาย ๆ มุม.....					
13. นักเรียนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี.....					
14. เมื่อต้องทำอะไร นักเรียนต้องรู้ที่มาของสิ่งนั้นก่อน.....					
15. เมื่อทำอะไรแล้วเกิดปัญหา นักเรียนจะค้นหาสาเหตุ.....					
16. เมื่อต้องแก้ไขปัญหา นักเรียนมักค้นหาทางเลือกหลายๆ ทาง....					
17. นักเรียนเชื่อว่าทุกปัญหามีทางออกเสมอ.....					
18. หากไม่มั่นใจ นักเรียนมักปรึกษาคนอื่นก่อนตัดสินใจ.....					
19. เมื่อนักเรียนตัดสินใจแล้ว จะไม่สนใจว่าจะเกิดผลอย่างไร.....					
20. นักเรียนยอมรับผลที่จะเกิดจากการตัดสินใจของตัวเอง.....					
21. เมื่อสงสัยนักเรียนจะค้นหาคำตอบจากแหล่งเรียนรู้.....					
22. นักเรียนชอบเข้าห้องสมุด.....					
23. เมื่อทำรายงานนักเรียนจะค้นหาข้อมูลให้สมบูรณ์มากที่สุด.....					
24. นักเรียนจะติดตามข่าวสารจากสื่อหลายทาง.....					
25. นักเรียนชอบพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น.....					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ				
	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงเป็นบาง ครั้ง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
26. นักเรียนชอบชวนเพื่อนหาความรู้ใหม่ๆ ในการทำโครงงาน/รายงาน.....					
27. นักเรียนชอบเล่นเกมทางอินเทอร์เน็ต.....					
28. นักเรียนชอบค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ในการทำงาน.....					
29. นักเรียนชอบเรียนรู้โปรแกรมการทำงานของคอมพิวเตอร์.....					
30. นักเรียนเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์มากกว่าสิ่งที่ชอบ.....					
31. นักเรียนสนิทกับเพื่อนใหม่ได้เร็ว.....					
32. นักเรียนรู้สึกลำบากใจที่ต้องทำงานร่วมกับเพื่อนที่ไม่สนิท.....					
33. นักเรียนจะหลบหลีกเสมอ เมื่อครูให้ทำกิจกรรมร่วมกับคนที่ไม่รู้จัก.....					
34. นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น.....					
35. เมื่อได้รับคำวิจารณ์นักเรียนจะนำไปปรับปรุงตัวเอง.....					
36. นักเรียนรู้สึกผิดหวังเมื่อตนเองทำงานไม่สำเร็จ.....					
37. เมื่อรู้สึกเครียดกับการเรียนนักเรียนจะหากิจกรรมอย่างอื่นทำ.....					
38. นักเรียนเป็นคนจริงจังกับทุกเรื่อง.....					
39. นักเรียนพอใจใช้ของร่วมกับผู้อื่น.....					
40. นักเรียนชอบทำงานกลุ่ม.....					
41. คนอื่นมักเห็นคล้อยตามในสิ่งที่นักเรียนพูด.....					
42. เวลาที่จะต้องติดต่อกับผู้อื่น เพื่อนๆ มักให้นักเรียนเป็นผู้นำ.....					
43. คนอื่นมักบอกว่านักเรียนพูดเข้าใจง่าย ชัดเจน.....					
44. นักเรียนสามารถฟังและจับใจความได้ดี.....					
45. หากทำงานร่วมกับผู้อื่นนักเรียนมักทำได้ดี.....					
46. นักเรียนมีความเป็นกันเองกับทุกคน.....					
47. นักเรียนปฏิเสธคนอื่นไม่เป็น.....					
48. นักเรียนรู้สึกว่าเป็นที่ไว้วางใจของเพื่อน ๆ					
49. นักเรียนมักมองทุกสิ่งในโลกในแง่ดีไว้ก่อน.....					
50. นักเรียนเป็นคนจริงใจกับคนอื่น.....					

แบบวัดการมองโลกในแง่ดี

ข้อคำถาม	ระดับความรู้สึก				
	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงเป็นบาง ครั้ง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1. นักเรียนมีความหวังว่าเหตุการณ์เลวร้ายที่เกิดขึ้นจะคลี่คลายไปในทางที่ดี.....					
2. นักเรียนเชื่อว่าทุก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นมีทางแก้ไข.....					
3. นักเรียนยอมรับความล้มเหลวที่เกิดขึ้นได้.....					
4. นักเรียนรู้สึกว่าตนเองมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข.....					
5. นักเรียนรู้สึกท้อแท้เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหลายๆ ด้าน.....					
6. นักเรียนมองเห็นข้อดีของทุก ๆ คนที่รู้จัก.....					
7. นักเรียนยอมรับความผิดพลาดของผู้อื่นได้.....					
8. การที่ถูกตำหนิ ทำให้นักเรียนคิดว่าจะทำอะไรก็ได้ดี.....					
9. การที่นักเรียนทำผิดแล้วถูกทำโทษ ทำให้นักเรียนไม่กล้าลงมือทำสิ่งอื่นอีกต่อไป.....					
10. นักเรียนรู้สึกท้อแท้เมื่อต้องเรียนรู้สิ่งที่ยากเกินไป.....					
11. นักเรียนมั่นใจว่าสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ตนเองสนใจได้.....					
12. นักเรียนคิดว่าความผิดพลาดจากการทำงานกลุ่มไม่ใช่ความผิดของคนใดคนหนึ่ง.....					
13. เมื่อแพ้ในการแข่งขันใดๆ นักเรียนมักจะคิดเสมอว่าตนเองเป็นสาเหตุ.....					
14. เมื่อนักเรียนสอบได้คะแนนไม่ดี นักเรียนคิดว่าเพราะนักเรียนเรียนไม่เก่ง.....					
15. นักเรียนมักคิดเสมอว่าสิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นเพราะโชคช่วย.....					

แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ				
	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงเป็นบาง ครั้ง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1. นักเรียนรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในโรงเรียน.....					
2. เมื่อเกิดปัญหาครูจะรับฟังและให้คำปรึกษากับนักเรียน					
3. ครูตักเตือนและลงโทษนักเรียนที่ทำผิดวินัยโดยใช้เหตุผล.....					
4. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการสอดแทรกด้านคุณธรรมและ จริยธรรม.....					
5. ครูชมเชยนักเรียนเมื่อนักเรียนทำดี.....					
6. ครูให้ความยุติธรรมกับนักเรียนโดยไม่เลือกปฏิบัติ.....					
7. ครูยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียนทุกคน.....					
8. เมื่อนักเรียนเกิดความขัดแย้งกันครูจะไกล่เกลี่ยด้วยความเป็น ธรรมกับทุกฝ่าย.....					
9. เมื่อนักเรียนทำงานผิดพลาดครูให้กำลังใจและคำแนะนำ.....					
10. นักเรียนให้ความเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู.....					
11. เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจบทเรียนเพื่อนมักจะอธิบายให้ฟัง.....					
12. นักเรียนมีความสุขในการทำงานร่วมกันกับเพื่อน.....					
13. เมื่อทำงานกลุ่ม เพื่อนมักจะชวนนักเรียนร่วมกลุ่มด้วย.....					
14. เมื่อนักเรียนไม่สบายใจเพื่อนจะรับฟังและให้คำแนะนำ.....					
15. เมื่อนักเรียนลืมนำอุปกรณ์การเรียนมาเพื่อนมีน้ำใจให้ยืม.....					

แบบสอบถามวัดการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่/ ผู้ปกครอง

ข้อคำถาม	ระดับการปฏิบัติ				
	จริง	ค่อนข้างจริง	จริงเป็นบาง ครั้ง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1. พ่อแม่/ผู้ปกครองให้เหตุผลเมื่อจะให้นักเรียนปฏิบัติตามคำแนะนำ.....					
2. พ่อแม่/ผู้ปกครองจะทำโทษทันทีเมื่อนักเรียนทำผิด.....					
3. พ่อแม่/ผู้ปกครองจะซื้อของให้นักเรียนโดยคำนึงถึงความจำเป็น.....					
4. เมื่อนักเรียนทำความดีพ่อแม่/ผู้ปกครองให้คำชมเชย.....					
5. เมื่อนักเรียนเกิดปัญหา พ่อแม่/ผู้ปกครองให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา.....					
6. เมื่อนักเรียนแสดงกิริยามารยาทที่ไม่เหมาะสมพ่อแม่/ผู้ปกครองจะตักเตือน.....					
7. พ่อแม่/ผู้ปกครองจะแบ่งหน้าที่ให้รับผิดชอบทำงานบ้าน.....					
8. เมื่อนักเรียนไม่สบายใจพ่อแม่/ผู้ปกครองมักจะสอบถามและให้กำลังใจ.....					
9. พ่อแม่/ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน.....					
10. พ่อแม่/ผู้ปกครองให้คำแนะนำกับนักเรียนในการคบเพื่อน.....					
11. พ่อแม่/ผู้ปกครองมักจะบอกให้นักเรียนตั้งใจเรียน.....					
12. พ่อแม่/ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง.....					
13. พ่อแม่/ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนกล้ายอมรับเมื่อทำผิด.....					
14. พ่อแม่/ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์.....					
15. พ่อแม่/ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนเมตตาต่อผู้ที่ด้อยกว่า.....					
16. พ่อแม่/ผู้ปกครองสอนให้นักเรียนรู้จักเสียสละเพื่อสังคมและส่วนรวม.....					
17. เมื่อนักเรียนทำความผิดพ่อแม่/ผู้ปกครองมักจะเพิกเฉย.....					
18. พ่อแม่/ผู้ปกครองมักจะสอนให้นักเรียนละเอียดต่อการทำชั่ว.....					
19. พ่อแม่/ผู้ปกครองสอนนักเรียนให้รู้จักการเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่.....					

แบบวัดความสามารถด้านเหตุผล

คำชี้แจง 1. แบบทดสอบวัดความสามารถทางสมองด้านเหตุผล แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การจำแนก จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 อุปมาอุปไมยภาษา จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 การคิดวิเคราะห์ จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 4 การสรุปความ จำนวน 10 ข้อ

2. แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบเลือกตอบชนิด 5 ตัวเลือก คือ ก ข ค ง จ การตอบให้นักเรียนตอบลงในกระดาษคำตอบที่กำหนดให้ โดยทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษร ก ข ค ง และ จ ที่นักเรียนเห็นว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 1 การจำแนกประเภท

คำชี้แจง จากข้อ 1 – 12 ให้นักเรียนพิจารณาจากสิ่งที่กำหนดจากข้อ ก – จ ว่าข้อใดไม่เข้าพวก

1. ก. ปา ข. โยน ค. หมุน ง. ขว้าง จ. เขวี้ยง 2. ก. สูง ข. ดำ ค. ต่ำ ง. เตี้ย จ. โย่ง 3. ก. ตู๋ ข. ล้าง ค. หีบ ง. โຕ้ะ จ. กล้อง	4. ก. มีด ข. ขาว ค. ม่วง ง. แดง จ. เขียว 5. ก. นกเขา ข. นกแก้ว ค. นกหวีด ง. นกเอี้ยง จ. นกพิราบ 6. ก. กำไล ข. ต่างหู ค. แหวน ง. แว่นตา จ. สร้อยคอ
--	--

7. ก. วางใจ ข. เปาใจ ค. เชื้อใจ ง. น้อยใจ จ. นอนใจ 8. ก. คั่ว ข. ผัด ค. ย่าง ง. ทอด จ. เจียว	9. ก. ปี ข. วัน ค. ชั่วโมง ง. สัปดาห์ จ. กลางคืน 10. ก. 23 ตุลาคม ข. 5 ธันวาคม ค. 10 ธันวาคม ง. 10 มิถุนายน จ. 12 สิงหาคม
--	---

ตอนที่ 2 อุปมาอุปไมย

คำชี้แจง จากข้อ 13 – 24 ให้นักเรียนพิจารณาหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้ของคู่หน้าก่อน แล้วนำความสัมพันธ์มาพิจารณาหาคำตอบ โดยเลือกคำตอบจากข้อ ก – จ

11. ประหยัด : เก็บหอม → เกลี่ยกล่อม : ? ก. ชวน ข. ชักจูง ค. ย้อมใจ ง. ชัดเกล้า จ. ปลอบประโลม 12. สว่าง : มีด เย็บเย็บ : ? ก. วางเฉย ข. อ่อนแอ ค. ถ่อมตัว ง. อ่อนโยน จ. เรียบร้อย	13. ลิ่น : ฝืด → แหลม : ? ก. ทุ๋ ข. ปั่น ค. คม ง. บาง จ. ป้าน 14. สร้าง : ทำลาย → โปร่ง : ? ก. ทึบ ข. ชุ่น ค. มัว ง. สลัว จ. ครึ้ม
---	--

15. หละหลวม : พิถีพิถัน → เลินเล่อ : ?

- ก. สุขุม
- ข. ประณีต
- ค. เข้มงวด
- ง. รอบคอบ
- จ. เยือกเย็น

16. ขา : เดิน ~~ตาม~~ : ?

- ก. ไส
- ข. คิด
- ค. ผัน
- ง. เฉียบ
- จ. ฉลาด

17. ฟุ้งนี้ : เมื่อวาน → อนาคต : ?

- ก. ปี
- ข. วันนี้
- ค. อดีต
- ง. ปัจจุบัน
- จ. ยาวนาน

18. ตาขี้ : น้ำหนัก → นาฬิกา : ?

- ก. ดู
- ข. นาฬิกา
- ค. เวลา
- ง. ไข่มือก
- จ. ขั้วโมง

19. กรัม : กิโลกรัม → เมตร : ?

- ก. เดซิเมตร
- ข. กิโลเมตร
- ค. มิลลิเมตร
- ง. เซนติเมตร
- จ. ลูกบาศก์เมตร

20. กรรไกร : มีด → ~~ขวาน~~ : ?

- ก. ส้อม
- ข. ค้อน
- ค. เสียม
- ง. เลื่อย
- จ. ชะแลง

21. ความรู้ : การศึกษา → ขำขำ : ?

- ก. แก้ว
- ข. ขี้แฉะ
- ค. อบรม
- ง. ผักฝน
- จ. เรียนรู้

ตอนที่ 3 การคิดวิเคราะห์

คำชี้แจง แบบวิเคราะห์ตัวร่วม ข้อ 25 – 30 ให้นักเรียนพิจารณาว่าสิ่งที่กำหนดให้มีลักษณะตัวร่วมกันอย่างไร โดยพิจารณาเลือกคำตอบจากข้อ ก – จ

22. ม้า วัว ช้าง ก. อายุ ข. กำลัง ค. ขนาด ง. ประเภท จ. การใช้งาน	25. ขา ตา แขน ก. ดิ่ง ข. เดิน ค. อวัยวะ ง. การสัมผัส จ. ประโยชน์
23. รถไฟ รถไฟฟ้า รถไฟเหาะ ก. รูปร่าง ข. ใช้งาน ค. ใช้ไฟฟ้า ง. ความนิยม จ. ใช้เชื้อเพลิง	26. ป่าสัก เจ้าพระยา บางปะกง ก. ทะเล ข. เขื่อน ค. แม่น้ำ ง. คลอง จ. เส้นทางเรือ
24. กุฏิ บ้าน กระโจม ก. คน ข. ที่พัก ค. ขนาด ง. สถานที่ จ. ความจำเป็น	

คำชี้แจง แบบวิเคราะห์ตัวต่าง ข้อ 31 – 36 แบบวิเคราะห์ตัวต่าง ให้นักเรียนพิจารณาว่าสิ่งที่กำหนดให้มีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร โดยพิจารณาเลือกคำตอบจากข้อ ก – จ

27. ชาวนา ชาวสวน ชาวประมง ก. เพศ ข. อายุ ค.ฐานะ ง. ความรู้ จ. ประกอบการ 28. ทหาร ตำรวจ ประชาชน ก. ฐานะ ข. สิทธิ ค. หน้าที่ ง. ความรู้ จ. เสรีภาพ	29. น้ำส้ม น้ำเชื่อม น้ำปลา ก. สี ข. รส ค. ราคา ง. ความอร่อย จ. ภาชนะบรรจุ 30. ทรงกระบอก กรวย พีระมิด ก. วัสดุ ข. รูปทรง ค. ปริมาตร ง. หน่วยวัด จ. หน่วยตวง
--	---

ตอนที่ 3 การสรุปความ

คำชี้แจง จากข้อ 37 – 48 ให้นักเรียนอ่านบทความที่กำหนดให้ แล้วหาข้อสรุปจากบทความที่กำหนดให้ โดยพิจารณาเลือกคำตอบจากข้อ ก – จ

31. เงินของแดงและดำรวมกันเท่ากับเงินของเขียวและขาวรวมกัน เงินของเขียวและขาวรวมกันเท่ากับเงินของแสดและส้มรวมกัน ถ้าแดงมีเงินเท่ากับแสด ดังนั้น..... ก. ดำกับส้มมีเงินเท่ากัน ข. แดงกับส้มมีเงินเท่ากัน ค. เขียวกับส้มมีเงินเท่ากัน ง. ขาวกับแสดมีเงินเท่ากัน จ. เขียวกับแสดมีเงินเท่ากัน	32. บ้านศักดิ์อยู่ระหว่างบ้านของชูกับนิต บ้านชูอยู่ระหว่างบ้านศักดิ์ กับบ้านของสี บ้านนิตอยู่ระหว่างบ้านศักดิ์กับบ้านมาลัย ดังนั้นบ้านของใครอยู่ตรงกลาง ก. ชู ข. ศักดิ์ ค. นิต ง. มาลี จ. มาลัย
---	---

33. ดวงเด่น ดาว เป็นพ่อลูกกัน ดาวอายุมากกว่าดวง ดวงเป็นพี่ของเด่น ดังนั้น..... ก. เด่นเป็นพี่ของดาว ข. ดวงเป็นพี่ของดาว ค. ดาวเป็นพี่ของดวง ง. ดวงและเด่นเป็นลูกของดาว จ. สรุปแน่นอนไม่ได้ 34. นกบินสูงกว่าเปิด แต่ต่ำกว่าห่าน ห่านบินต่ำกว่าไก่และหงส์ สัตว์ตัวใดบินได้ต่ำสุด ก. ไก่ ข. นก ค. เปิด ง. หงส์ จ. ห่าน 35. นายดำกินส้มตำ ไก่ย่าง ปวดท้อง นายแดงกินลาบ ไก่ย่างไม่ปวดท้อง นายดูกินส้มตำเนื้อย่าง ปวดท้อง นายดีกินลาบ เนื้อย่าง ไม่ปวดท้อง อาหารชนิดใดทำให้ปวดท้อง ก. ลาบ ข. ส้มตำ ค. ไก่ย่าง ง. เนื้อย่าง จ. สรุปแน่นอนไม่ได้ 36. หมู่บ้านแห่งหนึ่งมีลำธารไหลผ่าน ขนานไปกับถนนและทิวสนมีทางรถไฟขนานไปกับสายโทรเลขแต่ตัดกับทิวสน ข้อใดสรุป<u>ไม่</u>ถูกต้อง ก. ถนนขนานกับทิวสน ข. ถนนตัดกับสายโทรเลข ค. ลำธารตัดกับทางรถไฟ ง. ลำธารตัดกับสายโทรเลข จ. ลำธารขนานกับสายโทรเลข	37. นายแดงยืนอยู่หน้านายดำ แต่หลังนายฟ้านายขาวยืนอยู่หลังนายเขียว แต่อยู่หน้านายแดง ใครยืนหลังสุด ก. ฟ้า ข. ดำ ค. ขาว ง. แแดง จ. เขียว 38. แจ่วเรียนอ่อนกว่าแต้ว แต่เก่งกว่าแป้ว แมวเก่งเท่ากับหมูซึ่งเก่งกว่าแจ่ว ใครเรียนอ่อนที่สุด ก. หมู ข. แมว ค. แจ่ว ง. แต้ว จ. แป้ว 39. บ้านของสมศรีเล็กกว่าบ้านของสมทรง แต่บ้านของสมชายใหญ่กว่าบ้านของสมทรง ดังนั้น..... ก. บ้านของสมทรงใหญ่ที่สุด ข. บ้านของสมชายใหญ่ที่สุด ค. บ้านของสมศรีเท่ากับบ้านของสมชาย ง. บ้านของสมชายเท่ากับบ้านของสมศรี จ. สรุปแน่นอนไม่ได้ 40. มดขยันกว่าผึ้ง ปลวกขยันกว่ามด ผึ้งขยันกว่าแมงป่อง สัตว์ชนิดใดขยันที่สุด ก. มด ข. ผึ้ง ค. ปลวก ง. แมงป่อง จ. สรุปแน่นอนไม่ได้
---	--

เฉลย

1. ค	21. ง
2. ข	22. ค
3. ง	23. ข
4. ก	24. ข
5. ค	25. ค
6. ง	26. ค
7. ง	27. ค
8. ค	28. ค
9. ค	29. ข
10. ง	30. ข
11. ข	31. ก
12. ค	32. ข
13. ก	33. ง
14. ก	34. ค
15. ง	35. ข
16. ข	36. ค
17. ค	37. ข
18. ค	38. ค
19. ข	39. ข
20. ค	40. ค

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวนิลิตา อังกุล

วันเดือนปีเกิด 1 1 เมษายน พ.ศ. 2520

สถานที่เกิด จังหวัดร้อยเอ็ด

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 56 หมู่ 2 ซอยเพชรเกษม48 ถนนเพชรเกษม
แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร 10160

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ครู คศ.1

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม แขวงบางด้วน เขตภาษีเจริญ
สังกัดกรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539 มัธยมศึกษาตอนปลาย

จากโรงเรียนพลาญชัยพิทยาคม จังหวัดร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2543 ครุศาสตรบัณฑิต (คณิตศาสตร์)

จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต

พ.ศ.2552 การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

